UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Demosthenis Et Aeschinis, Principum Græciæ Oratorum Opera

Demosthenes

Aureliae Allobrogum, 1607

Orationis Adversus Leptinem enarratio

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-1565

Visual Library

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΠΕΡΙ ἀτελείας Δημοσθένους λόγον ἐξήγησις.

Ἄνδρες δικασταί, μάλιστα μὲν εἵνεκα τοῦ νομίζειν συμφέρειν τῇ πόλει λελύσθαι τὸν νόμον, εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς ἕνεκα τοῦ Χαβρίου, ὡμολόγησα τούτοις,* ὡς ἂν οἷός τε ὦ συνερεῖν.) Πᾶσα δευτερολογία, ἐπ' ἔλαττον ἀσχολεῖται περὶ τὰς προοιμιακὰς ἐννοίας. ὑπερεικῶς γὰρ τὰ λυποῦντα θεραπεύεται παρὰ τῶν λαγχανόντων τοῦ λέγειν τὴν προτέραν χώραν. τῶν δὲ δευτερολογιῶν ἐστὶ διαφορά. αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσὶν ἐπίλογοι μόνον, ὥσπερ οἱ κατὰ Ἀριστογείτονος, προαγωνισαμένου Λυκούργου, καὶ μικρά, μᾶλλον δὲ οὐδὲν καταλιπόντος εἰς ἀπόδειξιν τῶν πραγμάτων τῷ ῥήτορι. αἱ δέ, ἐπ' ἔλαττον μὲν ἔχουσι τὸν ἀγῶνα, ὥσπερ ὁ κατὰ Ἀνδροτίωνος· διὰ τὸ μὴ πολὺ διαφέρειν κατὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ὑπόληψιν Διοδώρου Εὐκτήμονα. ἡ δὲ νῦν ἐξεταζομένη δευτερολογία, σχεδὸν τὰ ἀναγκαιότατα τοῦ ἀγῶνος συμπεριλαβοῦσα ἔχει, ὡς δείκνυται ἐκ τῆς ἐργασίας. διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, βραχὺ καὶ τὸ προοίμιον ὄν, ἐμφαντικὸν γέγονε τῶν ἀναγκαιοτάτων δύο κεφαλαίων, τοῦ τε συμφέροντος, καὶ τοῦ δικαίου. ἃ δὴ καὶ κατωνόμασε. τὸ μὲν οὖν συμφέρον, ἐν οἷς ἔλεξεν ἕνεκα τοῦ νομίζειν συμφέρειν τῇ πόλει· τὸ δὲ δίκαιον, διὰ τῆς συνηγορίας τῆς ὑπὲρ Χαβρίου παιδός, δεδήλωκεν. ἐμνημόνευσε δὲ καὶ τοῦ νομίμου ἐν ταυτῷ. διὰ μὲν οὖν τοῦ νόμου τὸ νόμιμον· διὰ δὲ τοῦ συμφέροντος, τὸ λυσιτελοῦν τῇ πόλει· διὰ δὲ τοῦ Χαβρίου παιδός, τὸ δίκαιον.

Εἶτα καὶ τοῦ παιδός.) ἀπολαυέτω φησὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, καὶ ὁ παῖς τοῦ εὐεργέτου· ὀνίνησιν ἡ γραφὴ τὴν πόλιν ὅλην, καὶ τοῦ στρατηγοῦ τὸν υἱόν. τὸν δὲ Χαβρίαν ὀνομάζει, κρύπτων τοῦ παιδὸς τὴν προσηγορίαν· ἤτοι ὅτι νέος ἦν κομιδῇ, καὶ οὐδὲν τέως ἔπραξε, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἦν αἰδέσιμος τοῖς ἀκούουσι, καὶ εἰκότως αὐτὸν ἀπὸ τοῦ γεγεννηκότος κοσμεῖ, καθάπερ τινὰ κλῆρον προσάπτων· ἢ συμπλάττων τὸ γέρας αὐτῷ. πρέπον οὖν ἡγήσατο ἀπὸ τοῦ στρατηγήσαντος καὶ κεκοσμημένου ταῖς παρὰ τῆς πόλεως τιμαῖς, καὶ ἐνδοξοτέρου, τὴν συνηγορίαν ποιήσασθαι. διὰ γὰρ τὸν πατέρα, καὶ ὁ παῖς λαβεῖν ἀγωνίζεται. ὅτε μὲν οὖν οἱ παῖδες ἐνδοξότεροι τῶν πατέρων εἰσίν, ἀπὸ τῶν παίδων πολλάκις ἐπὶ τοὺς πατέρας ἡ φιλοτιμία χωρεῖ. ὅτε δὲ οἱ πατέρες διδόασι τοῖς παισὶ σεμνύνεσθαι· τότε ἀπὸ τῶν ἐνδόξων ἐπιχειρητέον. οὔπω γὰρ στρατηγὸς ὁ Κτήσιππος, οὐδὲ λαμπρὸς ἐν κατορθώμασιν. εἰκότως οὖν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον ἡ μνήμη, οὐ γὰρ ὅτι ἄσωτος ἦν ὁ παῖς, ὥς φασί τινες, ἔκρυψε τὴν προσηγορίαν. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν ὅλως ἦγεν εἰς ὄψιν. νῦν δὲ νομοθετεῖ, καὶ παρέστηκε. καὶ πάντως ὄψις ἀκοῆς ἐναργεστέρα. Ὡμολόγησα τούτοις.) τοῖς περὶ τῆς ἀτελείας κινδυνεύουσιν, ἤ, ὥς φασί τινες Φορμίωνι καὶ Ἀφεψίωνι, ἀντεισφέρουσι τὸν ἀμείνω νόμον. υἱὸς δὲ Βαθίππου ὁ Ἀφεψίων ἑλόμενος τὴν γραφὴν ὡς διάδοχος τοῦ πατρός. εἶτα ἰδιώτης ὤν, συνήγορον τὸν Φορμίωνα ἐκάλεσεν.

Ὡς ἂν οἷός τε ὦ.) Τὸ κατὰ δύναμιν εἰσφέρω φησί· μὴ ζήτει τὸ πλέον. Ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον.) Τεχνικὸν θεώρημα παρέδωκεν ἡμῖν ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατ' Ἀνδροτίωνος, ἐν τῷ περὶ στεφάνου, κἀνταῦθα. εὐθὺς γὰρ μετὰ τὰς προοιμιακὰς ἐννοίας, ἄρχεται τῶν ἀντιθέσεων. διὰ μὲν δὴ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἐκ τῶν ἀντικειμένων ἄρχεται. δύο δὲ προκειμένων κεφαλαίων, τοῦ τε δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος, ἀπὸ τοῦ συμφέροντος ἄρχεται. χωρεῖ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὸ δίκαιον. ὅτι λυπεῖ μᾶλλον αὐτὸν τὸ συμφέρον, πλείστην ἰσχὺν παρέχον Λεπτίνῃ

A ORATIONIS ADVERSVS LEPTINEM DE IMMVnitate enarratio, Hieronymo Vvolfio interprete.

EGo, Iudices, in primis, quòd è republica eſſe cēſeo, Leptinæ legem abrogari: deinde etiam propter Chabriæ filium, promiſi me his, quoad poſſim patrocinaturum.) Omnis ſecundo loco habita oratio, minus occupatur ſententiis exordiorum. Incommoda enim ferè per eos remouentur, qui primum dicendi locum ſortiuntur. Secundanæ autem orationes ſunt variæ. Nam earum aliæ ſunt perorationes duntaxat, vt Ariſtogitonianę: in quibus Lycurgus, cui primæ partes obuenerant, pauca, vel nihil potius ad probandam cauſam reliquerat oratori: aliæ * minus
B in cōfirmatione verſantur, vt Androtioniana: quòd opinione eloquentiæ non multum excellit Diodorum Euctemon. Hæc verò, qua de nunc agitur, ſecundana oratio, maximè ferè neceſſarias cauſæ partes complectitur: vt oſtendit ipſa tractatio. Qua de cauſa, quamuis breue exordium ſit, tamen ſignificationem habet maximè neceſſariorum duorum capitum, vtilis & iuſti: quę etiam nominat. Nam vtile attingit, cum dicit, eò quòd exiſtimo eſſe è republica: Iuſtum, in patrocinio Chabriæ filij ſignificat, meminit & legitimi in eodem: ac per legem legitimū: per vtilitatem reipublicæ, vtile: per Chabriæ filium, iuſtum innuit. Deinde etiam filij.) Referatur, inquit, vnà cum publica vtilitate, etiam benemeriti viri filij gratia. Prodeſt accuſatio hæc toti ciuitati, & imperatoris filio. Chabriam autem nominat, occultato filij nomine, quod admodum erat adoleſcens, & nihil adhuc geſſerat, proptereáque nihil autoritatis habebat apud auditores. nec ab re eum ornat à parēte, tanquam hæreditatem ei tribuens, aut præmium in eum conferens. Decere igitur cenſuit, patrociniū referre ad virum imperatorium, & honoribus ornatum à republica, & celebriorem. Propter patrem enim etiam filius honorem ſibi habendum eſſe contendit. Cum enim maior eſt filiorum quàm patrum
C autoritas: à filiis ſæpe ad patres meat honos. Cum verò patrum laudibus gloriari filiis licet: argumenta ſumenda ſunt à celebrioribus. Nondum enim Cteſippus imperator eſt, nec rebus geſtis clarus. Rectè igitur Chabriæ potius fit mentio. Non enim quòd luxu perditus eſſet filius, vt quidam aiunt, occultauit eius appellationem. Id enim ſi verum fuiſſet: omnino eum in conſpectum non produxiſſet. Nunc is legem fert & aſtat: quamuis omnino viſus auditu ſit euidentior. Promiſi his.) De immunitate periclitantibus: vel, vt quidam aiunt, Phormioni & Apheſioni, meliorem legem ſubſtituentibus. Eſt autem Bathippi filius Apheſion, qui accuſationē ſuſcepit, vt ſucceſſor patris, & vt homo indoctus, aduocatum ſumpſit Phormionem.

Si potero.) Confero id quod poſſum: plura ne requirito. Non eſt autem obſcurum.) Artificium quoddam nobis oſtendit orator, in Androtioniana, in oratione de Corona, & hîc. Statim enim poſt exordiorum ſententias, auſpicatur obiectiones.* Atq; hac de cauſa ab obiectionibus orditur. Cum verò duo capita ſint propoſita, iuſtum & vtile: ab vtili quidem orditur, ſed magis ad iuſtum vadit: quòd ei obſtat vtile, maximæ Leptinam vim ſubminiſtrans:

iuſtũ aũt ex vſu eius eſt. Quapropter declinata pugna aduerſus illud caput, implicat id quod ſecum facit. neque hac ratione duntaxat id facit, ſed ob aliam etiam cauſam. Quia enim lex ipſa, quam fert Demoſthenes, ex vſu eſt Cteſippi & Aphepſionis: hoc pollicetur, datum iri actiones in eos, qui præter meritum conſecuti eſſe videantur immunitates, & ſtatim forma obiectionis commendationem legis præponit, ne ipſe rogare legem, ſed quod ad ſe attinet, à Leptine affectus iniuria, ſic demum ferre legem videatur. Dum autem ei ſe aſſentiri ſimulat, oſtendit indignum eſſe propter paucos indignos plures ſpoliari. Dum enim contendit, non relinquendã indignis immunitatem: tum maximè probat, eis qui iure habeant, eſſe relinquendam. Oſtendit etiam vrbem non de hoc periclitari tantùm, ſed & de tota republica & dignitate. Eſt enim ei vſitatum conturbare auditorem iis in locis, in quibus cauſæ metuit, & traducere ad maiores & inopinatos terrores: vt in Ariſtocratea, de Cherroneſo: in oratione de Pace, de communi bello Græcorum: in Timocratea, pro Androtione, & Glauceta, & Melanopo ferri, non pro Athenienſibus legem. ac ibi quidem inſtitutum oſtendit eſſe vitioſum: hîc ſummæ rerum iubet metui.

Siue quis alius.) Fortaſſis aduocatos & defenſores dicit.

Adeptos eſſe immunitatem.) Paraſſe ſibi & accepiſſe ob ea quæ fecerunt. Moris autem fuit apud Athenienſes, vt de Republica bene meritis varij honores haberentur, ſiue ærea ſtatua, ſiue victus in Curia, ſiue immunitas: ſed ea non omnium munerum. nunquam enim dabatur præfecturæ triremium, aut tributorum bellicorum immunitas.

Ego verò dum quoſdam.) Scripti accuſationem vrget: eum criminantem paucos, nocere vniuerſis.

Etenim dictum eſt.) à Phormione nimirum. Et ne vt accuſator ſit ſuſpectus, adiicit: Vos quoq; omnes noſtis, etiam non dicente alio, qua gratia.

Iiſdem.) Per conceſſionem aſſentitur, & à Leptine iudices alienat, & ei bellum eorum qui pro tribunali ſedent, concitat. Vſitatum enim ei eſt turbare auditorem. His enim verbis beneuolum facit propter me tum, & attentiorem, de tota Republica ſolicitudine iniicienda. Non* enim periculum iam reſpicit: ſed quærit primùm, quo pacto fugiat inſidias, cum poteſtate priuetur.

Sic etiam populum.) Neque enim in ambobus, inquit, proferre poteſt indignitatem, vt benemeritorum, ſic etiam populi. Indigni ſunt aliqui, Leptine, qui acceperunt? Eſto, accipio excuſationem. priuentur indigni. Quæ te res autem ad iſtam in populum contumeliam concitauit? eripis patriæ libertatem, ſoluis ciuitatis autoritatem,

At illud hercule.) Magna vis & artificium, ac multum acrimoniæ. Transfertur enim Leptines ab vtilitate ad aliud. Non enim legem iam fert, vt obeant munera locupletiſſimi, ſed ne populus decipiatur: vt populus omiſſa quæſtione de muneribus hoſtilem perſpiciat hominis animum, eum ait agitare præludia oligarchiæ, cum tantis bonis populum priuare contendat. Eſt autem aditus argumentationis callidiſſimè tractatus. Ne enim decipientium ſolertiæ crimen eſſet, ſed eorum qui deciperentur, ſtultitiæ probrum illud haberetur: in populum tranſtulit, quòd is, inquit, facile decipiatur.

A συναγωνίζεται δὲ αὐτῷ τὸ δίκαιον, διατέτο φυγὼν τὴν πρὸς ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον μάχην, πλέκεται τὸ ὑπὲρ αὐτῦ. καὶ οὐ διατέτο μόνον τὸ θεώρημα, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἕτερον. ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμος αὐτὸς, ὃν εἰσφέρει δημοσθένης ὑπὲρ κτησίππου καὶ φορμίωνος, τοῦτ᾽ ἐπαγγέλλεται, τὰ κρίσεις εἶναι κατὰ τῶν ἀναξίως δοκούντων εἰληφέναι τὰς δωρεάς· εὐθὺς ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τὴν σύστασιν τῦ νόμου προέθηκεν, ἵνα μὴ φαίνηται αὐτὸς εἰσάγων τὸν νόμον, ἀλλὰ παρὰ λεπτίνου φαίνηται* τὸ περὶ αὐτὸν νομοθετεῖν ἀδικούμενος οὕτως. δοκῶν δὲ συμφέρειν ἔχειν, δείκνυσιν ἄτοπον ὄν, διὰ τοὺς ὀλίγους ἀναξίους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς πλείονας. ὅταν γὰρ φιλονεικῇ, δεῖν τοῖς ἀναξίοις μὴ ἔχειν. δείκνυσι δὲ τὴν πόλιν, μὴ περὶ τούτου κινδυνεύουσαν μόνον· ἀλλὰ καὶ περὶ πάσης τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἀξίας. σύνηθες γὰρ αὐτῷ ταράττειν τὸν ἀκροατὴν, ἐν οἷς ἂν φοβῆται τὴν ὑπόθεσιν· καὶ μετάγειν ἐπὶ μείζονας καὶ παραδόξους φόβους. ὡς ἐν τῷ κατὰ ἀριστοκράτους ὑπὲρ χερρονήσου· ὡς ἐν τῷ περὶ
B εἰρήνης, ὑπὲρ πολέμου κοινοῦ τῶν ἑλλήνων. ὡς ἐν τῷ κατὰ τιμοκράτους· ὅτι ὑπὲρ ἀνδροτίωνος καὶ γλαυκέτου καὶ μελανώπου τίθεται, καὶ οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν ὁ νόμος. ἐκεῖ μὲν ἐκφαυλίζων τὴν προαίρεσιν· ἐνταῦθα δὲ, ὑπὲρ τῶν κυριωτάτων φοβῶν.

Κἂν τις ἄλλος.) Ἴσως τοὺς συνηγόρους καὶ τοὺς συνδίκους λέγει. Εὑρομένους ἀτέλειαν.) Περιποιήσαντας ἑαυτοῖς καὶ λαβόντας οὐκ ὧν ἐποίησαν. ἔθος δὲ ἦν παρὰ ἀθηναίοις τοὺς εὐεργέτας τῆς πόλεως λαμβάνειν διαφόρους τιμὰς, ἢ χαλκῆν εἰκόνα, ἢ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ, ἢ ἀτέλειαν, ἀλλ᾽ οὐ πασῶν τῶν λειτουργιῶν. οὐδέποτε γὰρ ἐλάμβανον, οὔτε τριηραρχιῶν, οὔτε τῶν εἰσφορῶν τοῦ πολέμου ἀτέλειαν. Ἐγὼ δ᾽ ὅτι μέν τινων.) Τῆς τοῦ ῥητοῦ κατηγορίας ἀντιλαμβάνεται· ὅτι διαβάλλων ὀλίγους βλάπτει τοὺς πάντας. Καὶ γὰρ εἴρηται.) Ὑπὸ φορμίωνος πάντως. καὶ ἵ-
C να μὴ ὡς κατήγορος ὑποπτεύηται, προσέθηκεν ὅτι καὶ ὑμεῖς ἅπαντες, καὶ μὴ λέγοντος ἑτέρου, γνωρίζετε τίνος ἕνεκα· Τῶν αὐτῶν.) Κατὰ συγχώρησιν συνδραμὼν, συγκρούει τοῖς δικασταῖς τὸν λεπτίνην, πόλεμον αὐτῷ πρὸς τοὺς καθημένους ἐγείρων. σύνηθες γὰρ αὐτῷ ταράττειν τὸν ἀκροατήν. ἐκ τούτων γὰρ εὔνουν διὰ τὸ δέος ποιεῖ καὶ προσεκτικώτερον, περὶ πάσης τῆς πολιτείας ἐμβάλλων φροντίδας. οὐκέτι γὰρ πρὸς* τὸν κινδυνεύοντα ἀφορᾷ, ἀλλὰ ζητεῖ πρῶτον, ὅπως ἂν φύγῃ τὴν ἐπιβουλὴν, τῆς ἐξουσίας ἀποστερούμενος.

Οὕτω καὶ τὸν δῆμον.) Οὐ γὰρ ἐπ᾽ ἀμφοῖν φησὶ δυνήσεται προβάλλεσθαι τὸ ἀνάξιον, καὶ ἐπὶ τῶν εὐεργετῶν καὶ ἐπὶ τοῦ δήμου. ἀνάξιοί τινες, ὦ λεπτίνη, τῶν εἰληφότων εἰσίν; ἔστω. δέχομαι τὴν ἀπολογίαν. στερισκέσθωσαν οἱ ἀνάξιοι. τί δέ σοι κατὰ τοῦ δήμου τὴν τοιαύτην ὕβριν κεκίνηκεν; ἀφαιρῇ τῆς πατρίδος τὴν ἄδειαν· λύεις τὴν ἐξουσίαν τῆς πόλεως. Ἀλλὰ νὴ Δί᾽ ἐκεῖνο.) Πολλή τις ἔμφασις καὶ δεινότης, καὶ πολὺ τὸ πικρόν. μετενήνεκται γὰρ ὁ λεπτίνης ἐφ᾽ ἕτερον ἀπὸ τοῦ συμφέροντος. οὐκέτι γὰρ ἵνα λειτουργήσωσιν οἱ πλουσιώτατοι τέθεικε τὸν νόμον· ἀλλ᾽ ἵνα μὴ ἐξαπατᾶται ὁ δῆμος· ἵνα ὁ δῆμος, φησὶν, ἀποστὰς τῆς περὶ τῶν λειτουργιῶν ζητήσεως, κατίδῃ τοῦ ἀνδρὸς τὴν δυσμένειαν· καὶ ὡς ὀλιγαρχίαν προοιμιάζεται, τοσούτων ἀγαθῶν αὐτοὺς ἀποστερεῖν ἐπειγόμενος. πεπανούργηται δὲ σφόδρα τῆς ἐπιχειρήσεως ἡ εἴσοδος· ἵνα γὰρ μὴ τῆς τῶν ἀπατώντων δεινότητος εἴη τὸ ἔγκλημα, ἀλλὰ τῆς τῶν ἀπατωμένων εὐηθείας σημεῖον ὑπάρχῃ τὸ ὄνειδος, ἐπὶ τὸν δῆμον μετέστησε, διὰ τὸ ῥᾳδίως ἐξαπατᾶσθαι φήσας.

λύει

λύει δὲ τῷ ἐξ ἀκολουθίας ἀτόπῳ, τῷ κατ᾽ ἐρώτησιν ἐλέγχῳ τὴν πλῆξιν αὐξήσας. τί οὖν κωλύει, φησί, πάντα ἀφῃρῆσθαι; οὐδὲν γάρ ἐστι τῶν πάντων, ἐν ᾧ τὸ ἀπατᾶσθαι πεφεύγαμεν. ἰστέον δὲ ὅτι ἡ δευτέρα ἀντίθεσις, ἀπὸ τῆς ἐργασίας ἀνέκυψε, καὶ ἔστιν ἀνθυποφορά. διαφέρει δὲ ἀντίθεσις ἀνθυποφορᾶς, τῷ τὴν μὲν, ἐξ αὐτῶν ἀντικεῖσθαι τῶν πραγμάτων ἡμῖν· τὴν δὲ, ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἐπιχειρημάτων εὑρίσκεσθαι. ἡ μὲν οὖν προτέρα ἀντίθεσις αἰτιᾶται, ὅτι ἀνάξιοί τινες εἰλήφασι· τούτους δὲ ὁ δημοσθένους νόμος ἐκκρίνει. ἡ δὲ δευτέρα φησίν, ἐξαπατᾶσθαι τὸν δῆμον. διὰ τοῦτο δὲ ἐξ ἀντιθέσεων ἄρχεται ἵνα τῷ μὲν δοκεῖν, ἀντίθεσιν λύῃ· τῇ δ᾽ ἀληθείᾳ, προκατασκευάσῃ τῷ ἑαυτοῦ νόμῳ τὴν εἴσοδον. ἃ γὰρ λεπτίνης ἐν ταύταις μέμφεται, ἀντικρὺς ὁ τοῦ δημοσθένους λέλυκε νόμος, δοὺς κρίσιν, καὶ τοὺς ἀναξίους ἐκβαλών, οὔτε τὸν δῆμον ἐξαπατᾶσθαι συγχωρεῖ, καὶ τοὺς ἀναξίους ἐκβάλλει. οὐκ ἠδύνατο δὲ εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἰδίων ἄρξασθαι κεφαλαίων, μὴ προκατηγορήσας τοῦ λεπτίνου νόμου.

Ἆρ᾽ οὖν θησόμεθα.) Καλόν γε. οὐ γὰρ θησόμεθα νόμον ἐπὶ καθαιρέσει τῶν νόμων. κινδυνεύει γάρ τις περὶ τοῦ παντὸς ἀπατώμενος. κόλαζε τὸν ἀπατῶντα, μὴ τὸν φενακιζόμενον τιμωροῦ. ἔχει δὲ ταῦτα τὴν ἀναφορὰν ἴσως πρὸς τοὺς δύο νόμους, τόν τε λεπτίνου καὶ τὸν παρεισφερόμενον. ὁ μὲν γὰρ λεπτίνου, ἁπλῶς ἀφαιρεῖται. ὁ δὲ ἀντεισφερόμενος διδάσκει τἀληθές, δικαστήριον καθίζων, καὶ ἀτιμάζων τοὺς ἀπάτῃ εἰληφότας. ἀψίνης δὲ καὶ ἀσπάσιος, κατὰ τὴν εἰς ἄτοπον ἐπαγωγὴν φασὶ τὸ ἐγχείρημα. ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι, ἡ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγὴ γίνεται, ὅταν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθῇ τὰ ἄτοπα τοῖς προηγουμένοις. ὅταν δὲ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων μὴ τοιοῦτον δεικνύῃ τὸ γινόμενον· τηνικαῦτα οὐ ῥητέον τὴν εἰς ἄτοπον ἀπαγωγήν. ἐνταῦθα οὖν τὸ ἀκόλουθον ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ ὁμοίου κατ᾽ ἐρώτησιν. οὐ μὴν ἀποδεικνύμενον διὰ τῶν ἑπομένων.

Οὐ γὰρ ἴσμεν ἀφαιρεθῆναι.) Ἐσχημάτισε πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς νόμους τὴν ἔννοιαν. πρὸς μὲν τὸν λεπτίνου νόμον, τί ἀφαιρεῖται· πρὸς δὲ τὸν οἰκεῖον, τί διδάσκει; πῶς ἂν ὁ δῆμος ἔτι μὴ ἀπατᾶται. δείκνυσι γὰρ κρίνεσθαι τοὺς εἰληφότας. Καὶ θέσθαι νόμον.) Ὅρα πῶς ἐν τῷ δοκεῖν λύειν, καὶ τίθησι, συμπλέκων ὁμοῦ τὰ κεφάλαια, καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ συμφέρον. ἔχεις γὰρ ἐν τούτοις ἀμφοτέρων τῶν νόμων εἰκόνας· τοῦ μὲν λεπτίνου νόμου, διὰ τῆς ἀφαιρέσεως· τοῦ δὲ δημοσθένους, διὰ τῆς τῶν ἀπατώντων τιμωρίας. ὁ μὲν γὰρ ἀφαιρεῖται τελείως ἅπαντας· ὁ δέ, τοὺς παρ᾽ ἀξίαν λαβόντας ἐξελεγχθέντας τιμωρεῖσθαι προστάττει.

Πότερόν ποτε.) Κατὰ παράθεσιν ἄλλος λογισμὸς ἐκ τοῦ καθ᾽ ἑκάτερον ἀποβαίνοντος· ἵνα δειχθῇ βέλτιον οὗ εἶπε λεπτίνης ὡς φαῦλον· λέγω δὴ τὸ διδόναι τινὶ καὶ ἀναξίῳ τὸν δῆμον ἐξηπατημένον· καὶ ὅτι ἧττον αἰσχρὸν εἰς εὐήθειαν σκώπτεσθαι, ἢ πονηρίαν.

Οὐ τοίνυν ἔμοιγε.) Ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀντίθεσιν πάλιν ἐπανήγαγε τὸν λόγον. πῶς ἀκόλουθόν φησι τὴν αὐτὴν τοῖς τε κακοῖς μέμψιν, καὶ κατὰ τῶν ἀμέμπτων, καὶ ὅλως εὐεργετῶν προχωρεῖν. ἀποστερεῖ γὰρ καὶ τοὺς κἀκείνους ὁμοίως. ἐξ οὗ πάντες ἔσονται πονηροί, μηδεμίαν τιμὴν τῆς ἀρετῆς ἐχούσης. τὸν γὰρ ἐκ χάριτος μὴ δοκοῦντα εἶναι χρηστὸν· οὐκ ἔνι δήπουθεν ἀτιμασθέντα γενέσθαι σπουδαῖον. ἐκαινοτόμησε δὲ τὴν μέθοδον. ἄνωθεν μὲν γὰρ ἐξήτασε τοὺς ἀναξίους καὶ τοὺς ἀξίους· ἐνταῦθα δέ, κατὰ μόνον τῶν ἀναξίων πληροῖ τὴν ἔννοιαν.

A Soluit autem conſequente abſurdo, & interrogatione impetum refutationis auget. Quid igitur prohibet, inquit, quo minus eripiantur vobis omnia? Nihil eſt enim rerum omnium, in quò ſimus extra impoſturæ pericula. Sciendum autem eſt, alteram obiectionem è tractatione emerſiſſe, & eſſe anthipophoram. Differt autem antitheſis ab anthypophora, quòd altera ex ipſis rebus nobis obiicitur , altera è tractatione & argumentationibus reperitur. Prior igitur obiectio cauſatur, indignos quoſdam immunitatem accepiſſe. Eos verò Demoſthenis lex repudiat, poſterior ait populum decipi. Propter hoc autem ab obiectionibus orditur, vt, cum obiectionem refutare videatur: re vera ſuæ legi præparet aditum. Quæ enim Leptines reprehendit, ea palàm Demoſthenis lex abrogat , data actione, & indignis reiectis. Sic neque populum decipi ſinit , & indignos repudiat. Neque verò ſtatim potuit à propriis auſpicari capitibus , niſi prius Leptinæ legem accuſaſſet.

B Nunquid feremus.) Bene ſanè. Non enim feremus legem ad abrogandas leges. Quod ſi quis deceptus de ſumma rerum periclitatur: puni decipienté, non vlciſcere eum qui decipitur. Referuntur autem hæc ex æquo ad duas leges, tum Leptineam, tũ quæ ei ſubſtituitur. Nam Leptinæ lex ſimpliciter eripit. Ea verò quæ ſubſtituitur, verum docet, iudicio conſtituendo, & honore adimendo iis, qui fraude ſunt conſecuti. Apſines & Aſpaſius argumentum hoc tractatum eſſe dicunt ducendo ad abſurdum. Nos verò aſſerimus, tum ad abſurdum duci aliquid, cum ad ea quæ præceſſerunt, abſurda neceſſariò conſequuntur. Cum verò natura rerum, non eſſe talem rem oſtendit : tum non dicendum eſſe , duci ad abſurdum. Hic igitur conſequens ſumpſit à ſimili per interrogationem , quod tamen non demonſtratur per ſequentia.

C Neque enim æquum eſt nobis eripi.) Accommodat ſententiam ad vtramque legem, ad Leptineam, quid ea auferat: ad ſuam, quid doceat, quopacto populus deinceps non decipiatur. Oſtendit enim in iudicium adducendos eſſe, qui ſint immunitatem conſecuti.

Et ferendam legem.) Vide, vt cum abrogare videatur, roget, implicando ſimul & iuſtum & vtile. Habes enim in his vtriuſque legis imagines: Leptineæ, per ereptionem : Demoſthenicæ, per impoſtorum ſupplicium. Nam ille prorſus omnes ſpoliat: hic eos qui conuicti fuerint, ſe pręter dignitatem accepiſſe, puniri iubet.

Prius aliquando. Per comparationem alia ratiocinatio, ex alterius euentu, vt oſtendatur id eſſe melius quod Leptines tanquam malum commemorauit: illud, inquam, vti det aliquid populus indigno etiam alicui, deceptus: &, minus eſſe turpe probrum ſimplicitatis, quàm improbitatis.

Non mihi ſanè.) Ad primam obiectionem denuò refert orationem. Quî conuenit, inquit, vt eadem improborum reprehenſio etiam in inculpatos, ac denique benemeritos valeat ? Spoliat enim & hos & illos ex æquo. Vnde omnes fient improbi, ſi nullus virtuti honos habebitur. Qui enim beneficio accepto , ſe bonum virum non præbet: is vtique ſi honore priuetur , non poterit fieri vir bonus. Tractat autem hunc locum noua ratione. Suprà enim conſiderauit dignos & indignos : hic autem contra ſolos indignos perorat:

remota dignorum indagatione, improbos ipſos per ſe conſiderans.& eſt hæc ſententia, concluſio vtriuſque obiectionis. Iam illud etiam.) Abſoluto iuſto, orditur ſententiam vtilitatis. ſed quia neque ducis neque artificis eſt, firmiſſima præſidia aduerſariorũ inuadere: ſed arte vti quanta maxima poteſt, & calliditatibus ſuperare: ſuffuratur hic iam ingreſſum, vt lateat auditorem, dum ad ipſa negocia iam infirmata eum ducit: vt cum obiectio ab vtili poſita fuerit, auditor obiectionem dãnet, ductus iis quæ dicta ſũt. Si enim Leptines dicere conabitur, munera nunc ad pauperes homines rediiſſe, tum verò ditiſſimos munera obituros: antè ſoluendo & præparando oſtẽdit, cum neque multos paraturum: & legem eis dediſſe immunitatem: vt auditores ex obiectione nihil vtilitatis reperire poſſint.

Quare dimidium.Extenuat honorem, & vilem facit honorificam illam, vt nominatur, immunitatem parte eius aliqua illis etiam data, qui non ſint benemeriti: & partem exiguam eſſe reliquam, quæ addita ſit benemeritis.

Et cuius omnes ſunt participes.) Ad verecundiam eorum qui acceperunt, auditores allicit, vt abſurditatem ereptionis oſtendat. Appoſitè autem cum Leptine diſputat. Multiplex enim eſt hic vir, & pro varietate rerum & ipſe variat. Cum enim concitari populi odium eſt opus, acerbè diſſerit: cum verò conciliandus eſt aliquis, tum vtique remiſſe. Quin & cũ auditoribus eodem modo agit: cum ad eos redeat ſumma *comparationis. Quos quia cogere non poteſt: ad verecundiam eorum qui acceperunt, allicere vult. Ita ſuaſio paſſim inſeritur, ac potiſſimum in laudationibus, in quibus concluſiones lenioribus affectionibus conſtant: Neque per ſe, inquit, honeſtum eſt, neque moribus Atticorum congruit. Etſi enim ad nos aliqua rediret vtilitas: at mentiri, exiſtimationem minuit. An verò turpe non eſt.) Argumentum à minori, quo auget probrum. Cum enim adminiſtrationi Reipublicæ à mendaciis abhorrenti ſtudeatis eò vſque, vt ad res venales etiã ea pertineat: quî conuenit, honores vos doloſe tribuere? ac in iis quæ nihil habent incommodi, periculum cauere: in eo autem quod eſt detrimẽto plenum, facinus audere?

Neque enim niſi pecuniam.) Hoc à maiori eſt. Solent enim ſe mutuò conſequi ambo argumenta, à minori ſumptum, illud quòd à maiori ſumitur. & cõtrà eodem modo. Cum autem vtilitati non poſſet opponere aliam vtilitatem pecuniariam & lucroſam: celebritatem & gloriam conatur pecuniario quæſtui anteferre. Paulo pòſt autẽ oſtendet, ne lucrum quidẽ accedere. Neque vos ſolum.) Alius locus ad idẽ pertinens argumentum à maiori. Cum autem pluribus locis abundat, eis non parcit. Eſt autem prior locus enthymematis, hic exempli.

Dicunt pecunias.) Exemplum hiſtoricum eſt ad fidem ſuperioribus faciendam adhibitum. Quantum autem habeat & artis & gratiæ, conſiderare eſt operæprecium: perſonam ſumpſit triginta tyrannorum, qui ciuibus moleſti fuerant: vt apparet rempublicam ſæpe pro ipſis hoſtibus impendiſſe pecuniam. Acrimonia argumentationis in hoc poſita eſt: mutuatos eos eſſe contra Rempublicam, & à quibus? Ab hoſtibus, contra eos qui fuerunt in Piræeo: hoc eſt, contra homines populares, qui Piræeum occuparant.

A ἀφελὼν μὲν τὴν τῶν ἀξίων ἐξέτασιν τοὺς φαύλους δὲ αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάζων. καὶ γέγονεν ἡ ἔννοια, συμπέρασμα τῶν ἀντιθέσεων ἀμφοτέρων. Ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο.) Πληρώσας τὸ δίκαιον ἄρχεται τῆς ἐννοίας τοῦ συμφέροντος. ἐπεὶ δὲ οὔτε στρατηγοῦ οὔτε τεχνίτου πρὸς τὰ ἰσχυρὰ τῶν ἀντιτασσομένων χωρεῖν ἀλλὰ μεθοδεύειν, ὡς ἔνι μάλιστα, καὶ ταῖς μεταχειρήσεσι περιγίνεσθαι κλέπτει ἐντεῦθεν ἤδη τὴν εἴσοδον ἵνα λάθῃ τὸν ἀκροατήν, ἐπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, ἀσθενῆ γεγενημένα, ἄγων ἵνα ὅταν ἡ ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ συμφέροντος τεθῇ; ὁ ἀκροατὴς καταγνῷ τῆς ἀντιθέσεως, ἐκ τῶν εἰρημένων ἠγμένος. τοῦ γὰρ Λεπτίνου πειρωμένου λέγειν, ὡς αἱ λειτουργίαι, νῦν μὲν εἰς πένητας ἀνθρώπους περιήκουσι· τότε δὲ λειτουργήσουσιν οἱ πλουσιώτατοι· προλύων καὶ προοικονομῶν, δείκνυσιν, ὅτι οὔτε πολλοὺς περιποιήσει, καὶ ὅτι ὁ νόμος ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν ἀτέλειαν. ὥστε μηδὲν ἔχειν τοὺς ἀκούοντας εὑρίσκειν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως ὄφελος.

B Ὥστε τὸ ἥμισυ.) Σμικρύνει τὸ γέρας, καὶ εἰς εὐτέλειαν κατάγει, τὴν σεμνὴν ὀνομαζομένην ἀτέλειαν, μέρος μὲν αὐτοῖς καὶ τοῖς οὐκ οὖσιν εὐεργέταις διδούς· μικρὰν δ' ἔτι λοιπὸν προστεθεῖσθαι φάσκων τοῖς εὖ πεποιήσασιν.

Εἶθ' ἧς πᾶσι μέτεστιν.) Εἰς αἰδῶ τῶν εἰληφότων τοὺς ἀκούοντας ἐκκαλεῖται, ἵνα τὴν ἀτοπίαν τῆς ἀφαιρέσεως δείξῃ. ἠθικῶς δὲ πρὸς τὸν Λεπτίνην διαλέγεται. πολύτροπος γὰρ ὁ ἀνήρ, καὶ πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν συμμεταβάλλεται. ὅταν μὲν γὰρ δέῃ συγκροῦσαι τῷ δήμῳ, τότε πικρῶς διαλέγεται. ὅταν δὲ πρὸς αὐτόν, τότε δήπουθεν ὑφειμένως. καὶ πρὸς τοὺς ἀκροατὰς δὲ παραπλησίως, ἐπειδὴ εἰς αὐτοὺς ἥκει τὸ κεφάλαιον τῆς συγκρίσεως· καὶ βιάσασθαι μὲν οὐ δύναται, ἐκκαλέσασθαι δὲ εἰς αἰδῶ τῶν εἰληφότων βούλεται. οὕτω τὸ συμβουλευτικὸν ἐμπλέκεται πανταχοῦ καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐγκωμίοις, ἐν οἷς τὰ συμπεράσματα ἠθικά. οὔτε τῇ φύσει καλόν φησιν, οὔτε τῷ ἤθει τῆς Ἀττικῆς ἁρμόττον. εἰ γὰρ μέλλομεν ὠφελεῖσθαι,

C ἀλλὰ τό γε ψεύδεσθαι ἀλυσιτελὲς εἰς δόξαν.

Πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν.) Ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, δι' οὗ αὔξει τὸ ὄνειδος. πολιτείαν γὰρ ἀψευδῆ μέχρι καὶ τῶν ὠνίων διώκοντες, πῶς δολερῶς κατασκευάζετε τὰς τιμάς; ἐπὶ μὲν τῶν οὐκ ἐχόντων τι βλαβερόν, τὸ δεινὸν φυλαττόμενοι· ἐπὶ δὲ τῆς ζημίας μεστοῦ, τὴν πρᾶξιν τολμῶντες. Οὐ γὰρ εἰ μὴ χρήματα.) Τοῦτο ἀπὸ τοῦ μείζονός ἐστι. φιλεῖ γὰρ ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις ἄμφω τὰ ἐπιχειρήματα, τῷ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος τὸ ἀπὸ τοῦ μείζονος, κἀκείνῳ τοῦτο ὁμοίως. μὴ ἔχων δὲ ἀντιθεῖναι τῷ συμφέροντι ἕτερον συμφέρον ἐκ χρημάτων καὶ κέρδους· τὴν εὔκλειαν καὶ τὴν εὐδοξίαν, τῷ τῶν χρημάτων κέρδει ἀντιθεῖναι πειρᾶται. δείξει δὲ μετὰ μικρόν, ὅτι οὐδὲ κέρδος προσγίνεται.

Ὅτι τοίνυν.) Ἄλλος τόπος εἰς τὸ αὐτὸ ἐπιχείρημα, ἀπὸ τοῦ μείζονος. ὅταν δὲ πλειόνων εὐπορῇ τόπων, οὐ φείδεται. ἔστι δὲ ὁ μὲν πρότερος τόπος ἐξ ἐνθυμήματος· ὁ δὲ ἐντεῦθεν, ἐκ παραδείγματος.

Λέγονται χρήματα.) Ἔστι μὲν τὸ παράδειγμα ἱστορικὸν πρὸς πίστιν τῶν προειρημένων εἰλημμένον. ὅσην δὲ ἔχει, καὶ δεινότητα καὶ χάριν, ἄξιον συνιδεῖν. πρόσωπον δὲ ἔλαβε τῶν τριάκοντα τῶν λελυπηκότων, ἵνα φαίνηται ἡ πόλις πολλάκις, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν πολεμίων αἱρουμένη προΐεσθαι. καὶ τὸ δριμὺ τοῦ ἐπιχειρήματος, ὅτι ἐδανείσαντο κατὰ τῆς πόλεως, καὶ παρά τινων πολεμίων ἑτέρων ἐπὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ. τοῦτο δὲ κατὰ τῶν δημοτικῶν τῶν κατειληφότων τὸν Πειραιᾶ. καὶ προσέθηκε τὸν χρόνον,

καὶ τὸν

καὶ τὸν τόπον, ἵνα καὶ τὴν χρείαν δηλώσῃ, ὅτε ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ὁ δῆμος ἐκ πειραιῶς ἠγωνίζετο. οὕτω πανταχόθεν ἡ αὔξησις, ἐκ τῶν τόπων, ἐκ τῶν πράξεων, ἐκ τῶν προσώπου. ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἰς ἓν ἦλθε. μιᾶς ἐγένετο γνώμης. διπλῆ γὰρ ἦν στασιάζουσα· ἔκρυψε δὲ τὰ δεινὰ τῶν γεγενημένων· μὴ βουληθεὶς ἐμπομπεῦσαι ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς. οὐδὲ γὰρ τοῦτο πρόκειται. ἀλλ' ἐπίδειξιν ποιήσασθαι βούλεται τοῦ τῆς πόλεως ἤθους. καὶ ὅπως ἐν ἁπάσαις ἐστὶν ἀεὶ κρείττων χρημάτων. τὴν δὲ αἰτίαν εἴρηκε τοῦ μὴ ἐκ δέους παρεσχηκέναι τὸν δῆμον· ἀλλ' ὅμως ἀδικηθεῖσα, καὶ τὴν ζημίαν αἱρεῖται. οὐ γὰρ ἀνάγκῃ καὶ φόβῳ φαίνεται ὁ δῆμος διδούς, ἀλλὰ προαιρέσει νικώμενος. εἰ γὰρ καθεστηκότων τῶν πραγμάτων ἀπῄτουν τὰ χρήματα· τίς ἦν ἀνάγκη τὸν δῆμον διδόναι, μὴ ὀρρωδοῦντα; οὕτως οὐ χρημάτων πώποτε πλεονεκτεῖν, ἀλλὰ δόξης βούλεται.

καὶ τὰ πράγματα ἐκεῖνα κατέστη.) τὰ τραγικὰ καὶ φρικώδη, τὰ τυραννικά, ὧν εὐλαβοῦμαι τὸν ζῆλον, καὶ τὴν μνήμην ἀπεύχομαι.* Πρέσβεις πέμψαντες.) Ἁπλοῦν τὸν λόγον πεποίηται· ἵνα μὴ φαίνηται παρὰ λακεδαιμονίων τις φόβος. ἐν ἤθει δὲ τὸ τοῦ λόγου, πέμψαντες ἀπῄτουν, ὥσπερ ἰδιωτῶν πρὸς ἰδιώτας ὄντος τοῦ συναλλάγματος.

λόγων δὲ γινομένων.) οὕτως ἡ πόλις ἦγεν ἄδειαν καὶ πόρρω τῶν φόβων ἦν· καὶ ἡ τῶν προδανεισαμένων δὲ ἧττα, παντάπασιν ἀναιρεῖ τοῦ φόβου τὴν ὑπόνοιαν.

τοὺς ἐξ ἄστεος.) τοὺς τυραννικούς. αὐτοὶ γὰρ εἶχον τὸ ἄστυ. εἶτα διὰ ζημίας χρημάτων οὐκ ἀνεχόμενοι ψεύσασθαι νῦν ἄνευ δαπάνης ψευσόμεθα; κἀκεῖ μὲν τοὺς ἀδικοῦντας προσέθηκεν· ἐνταῦθα δὲ τοὺς εὐεργέτας ὠνόμασε. τῶν δὲ, τοῦτο πρῶτον.) οὕτως ὑπὲρ αὐτῶν ἐφοβοῦντο μᾶλλον· καὶ ὁ δῆμος οὕτως αὐτοῖς φοβερός. οὐ γὰρ προσδοκῶντες παρὰ λακεδαιμονίων τὴν συμμαχίαν, ἠξίουν τὸν δῆμον πίστιν δοῦναι τῆς εἰς αὐτοὺς εὐνοίας, τὴν καταβολὴν τοῦ δανείσματος. φασὶ τὸν δῆμον ἑλέσθαι.) οὕτως ἐκ προαιρέσεως, καὶ οὐ διὰ φόβον εἵλετο κοινωνεῖν τοῦ δανείσματος. διὰ δὲ τοῦ καὶ συνεισενεγκεῖν ἑλέσθαι τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ δήμου προαίρεσιν ἐνέδειξε διὰ τῶν ὀνομάτων. οὐκ ἀνάγκης, φησίν, ἐπειγούσης οὐδεμιᾶς, ὁ δῆμος εἰσήνεγκεν οἴκοθεν· οὐκ ἐξ ἀκροπόλεως ἐκ περιουσίας λαβών.

ὥστε μὴ λῦσαι τῶν ὡμολογημένων.) ἵνα φαίνηται μὲν πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἑλκομένη χρησίμως ἡ ἔννοια. περὶ γὰρ τοῦ μὴ δεῖν λύειν τὰς δεδομένας δωρεὰς ὁ ἀγών.

τὸ μὲν τοίνυν τῆς πόλεως.) τὸ ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. δείκνυσι δὲ ὅτι οὐ λυσιτελεῖ ὁ νόμος, τὸ φυλακτήριον τῆς πόλεως διαφθείρων· καὶ διορίζεται, ὅτι ἐν μὲν ταῖς δυναστείαις, κολακείας ἆθλόν ἐστιν ἡ τιμή· ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις, καθαρεύει τοῦ αἰσχροῦ. κἀκεῖ μὲν ὁ φόβος μείζων τῆς χάριτος· παρ' ἡμῖν δὲ ἡ δωρεὰ παντὸς δέους ἀπήλλακται.

τὸ δὲ, τοῦ θέντος τὸν νόμον.) ὑφειμένῳ ἔοικεν· οὐ μὴν ἀπήλλακται τοῦ πικρὸν εἶναι. οὔτε γὰρ τὸν ἔπαινον καθαρῶς ἀποδίδωσιν, οὔτε ψέξαι τετόλμηκεν. οὕτω τὸ ἦθος τῷ πραγματικῷ συμπέπλεκται.

νομίζω τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες δικασταί.) τὸ ἐπιχείρημα ἐντεῦθεν ἀπὸ τοῦ ἴσου. ὅρα δὲ πῶς ἐφ' ἑκάστῳ προοιμιάζεται. εἰ γὰρ διὰ μακρῶν τῶν ἐννοιῶν, ἀλλ' οὖν γε ὅμως προοιμιάζεται. ἡ δὲ ἰσότης, ὅτι δίδομεν δωρεάς· καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ πολιτεῖαι διδόασι. καὶ τάχα διαφερούσας τῇ τῶν χρημάτων περιουσίᾳ. ᾧ δὲ πλεονεκτεῖν δοκοῦμεν ἡμεῖς, τῇ πίστει λέγω, τοῦτ' ὁ νόμος ἀφαιρεῖσθαι βιάζεται. ὁρᾷς ὅτι διὰ πάντων τούτων τῶν ἐπιχειρημάτων, κἂν δοκῇ τὸ δίκαιον ἐργάζεσθαι, πρὸς τὴν ἀντίθεσιν ἀγωνίζεται.

A Addit & tempus & locum, vt & vſum pecuniæ indicet: cum populus pro libertate ex Piræeo pugnaret. Secundique amplificat, à locis, ab actionibus, à perſonis. Poſtquam verò ciuitas conuenit.) Vbi vno animo conſenſit. Duplex enim fuit, cum ſeditione laboraret. Diſſimulauit autem atrocitatem factorum, ne inſultaret vrbis calamitatib.) neq; enim id ei propoſitum eſt) ſed demonſtrauit mores ciuitatis, quæ nunquam pecunia vincatur. Cauſam item exponit: non ex metu præbitam à populo pecuniam, ſed eum quanquam affectum iniuria, etiam damnum facere non recuſaſſe. Apparet enim, non neceſſitate & metu dediſſe populum: ſed ſua voluntate coactum. Cum enim ea conſtitutis rebus repeteretur, quæ neceſſitas reddere cogebat, nihil metuentem? Ita nunquam abundare pecunia ſtudet, ſed gloria.

Et res illę conquieſſent.) Tragicę & horrendę, tyrannicæ illę, quarum *emulationem horreo, quarum memoriam deprecor.

B Miſſis legatis.) Simplicem facit orationē, ne quod à Lacedęmoniis imminere periculum videatur. Forma autem orationis, geſtum habet: miſerūt, inquit, qui repeterent: quaſi contractus inter homines priuatos interceſſiſſet.

Cum autem verba fierent.) Adcò imperterrita & à metu procul erat. Quin & eorum qui mutuati fuerant.* cauſa, omnino tollit metus ſuſpicionem.

Vrbanos.) tyrannicos. Hi enim tenebant vrbem.* Et cum propter iacturam pecunię mentiri non ſuſtinuerimus: nunc ſine ſumptu mentiemur? ac illic quidem Sontes appoſuit: hic verò Bene meritos nominauit.

His verò hoc primùm.) Sic de ſe magis erant ſoliciti, & ſic populus magis eis erat terrori. Neq; enim ſi Lacedæmoniorum ſocietatem expectaſſent, poſtulaſſent, vt populus ſuę in eos beneuolentię, tanquam pignus daret ęris alieni diſſolutionem.

Aiunt populum maluiſſe.) Sic de induſtria, & non C propter metum, voluit æris alieni eſſe ſocius. Verbis autem, Vnà conferre, & maluiſſe, ſingularem populi voluntatem declarauit: Non vlla, inquit, vrgente neceſſitate, populus è ſuis ædibus contulit, non ex arce & copiis acceptam pecuniam.

Ne qua res in pactis deſideraretur.) Vt ad præſentem cauſam ſententia vtiliter accommodetur. Hic enim de non reuocandis datis donis agitur.

Ac Reipublicę quidem.) Argumentum à contrario. Oſtendit autem non conducibilem eſſe legem, cum Reipublicæ cuſtodiam corrumpat: & declarat, in potentatibus adulationis eſſe præmium, honorē: in Democratiis, ſeiunctum à turpitudine. illic, metū eſſe beneficio maiorem: apud Athenienſes munus eſſe omni formidine liberum.

Eius qui tulit legem.) Speciem habet lenitatis, non tamen caret acerbitate. neque enim laudem illi planè tribuit, neque reprehendere audet: ſic lene & acre inter ſe implexa ſunt.

Exiſtimo autem vos iudices.) Argumentum hoc ſumitur à pari. Sed vide vt in ſingulis præfertur. Etſi enim breuibus ſententiolis, nihilominus tamen præfatur. Paritas autem hæc eſt, damus munera. & reliquę reſpublicæ dant, pecuniæ fortaſſe copia potiora: quo verò præſtare nos videmur, fide inquam, id nobis eripere iſta lex contendit. Vides vt per hæc argumenta omnia, tametſi iuſtum tractare videatur, contra obiectionem pugnet.

non eſſe quæ data ſint, eripienda: vt tametſi videatur aliquid vtile polliceri Leptines, at populus propter probabilem rationem id miſſum faciat.

Fortaſſis autem.) Antè ſuſtulit in confirmationib⁹ obiectionis vim, ac magis adeò dubitatione eneruauit eam, prætereáque in multas particulas comminuit. Multum enim ad deſtruendum valet, diſpertiri aliquid, cum & congeries amplificationem excitet. deinde cauillatur in verbis, vt oſtendat, mentiri Leptinem. calumniã enim antè obiectionem cõmouit, vt firmiſſima Leptinæ ratio ſuſpecta fieret, & * inuentio. Qui enim alia ſcribit, alia loquitur: parũ habet autoritatis. Cum enim Leptines in lege apertè dicat, Vt ditiſſimi obeant munera: & per hoc ſignificet, diuites obire munera fortaſſis, ſed non ditiſſimos, propter immunitates: id orator mutat, & non, vt argumentum poſtulat, dicit, pauperibus diuitum loco ſumptis: vt vim legis cõuellat, per diuitum appellationem. Contraria enim ad ſuam vtilitatem inuenit, vt ex ſententia & ſignificatione auditor mentiri Leptinem deprehendat, qui nunc in pauperes inclinata dicat eſſe onera: nũc rurſus ſuperlatiuè dicat: Vt ditiſſimi munera obeant. Opponuntur enim nõ aptè pauper & ditiſſimus, ſed pauper & diues, diues item & ditiſſimus. Sumpta igitur eſt obiectio à capite vtilitatis, qua parte Leptines plurimum valet: nec obiectionum vlla magis Demoſtheni incommodat quàm hæc. Quapropter etiã viis variis eſt vſus, nunc antè ſoluendo, nunc calumniando, nunc verbis artificioſè collocandis. Hanc enim ſi ſoluerit, firma erit reliqua oratio. In hanc enim rationem & hanc pollicitationem auditor intuitus, accepit legem: & non vt putarunt quidam, ea obiectione continetur oratio, quam multis in locis ponit: Quoſdam ex indignis adeptos immunitatem. Illam enim introducit ſuæ vtilitatis cauſa, ad ſuam legem maturè confirmandam. hanc verò ſolam difficilem & aduerſantem habet. propterea non auſus fuit eam in prima acie collocare.

Eſt autem.) Non potuit firmitatem ſtatim tollere. Aſſentitur igitur & ipſe verbis, cum expeditè refragari non poſſit, onera in ditiſſimos tranſlatum iri. Sic probabile videbatur aliquid & vtile præ ſe ferre Leptines. Quare etiam via indiget firma ad refutationem. Quæ igitur ea via eſt? Partitur onera in perſonas bifariam, ſeorſim & inquilinis & ciuibus poſitis. Multum enim ad deſtruendum valet multitudinis partitio, quemadmodum & congeries amplificationem continet: eodémque modo rurſus & in * ſimilitudinibus vtilis nobis eſt hæc obſeruatio. Nam illic etiam diuidendo naturam rerum, magnum aliquid facere poſſumus. Hic igitur etiam onera diuiſa deſtructionem ferunt: neque quicquam prohibet, quominus idem præceptum & deſtruat & augeat: ſed diuerſa ratione. Nam & quantitas poteſt tum amplificare, tum extenuare. Refutat autem artificio conceſſionis, quam vocant *ἀντιπαράστασιν*. Aſſentiendo enim Leptinæ verbis, partitione ſtudet orationis diligentiam celare, quaſi ea non ſpecioſa, ſed vera ſit.

Sunt enim profectò apud vos.) Alexander in enarratione ait, oportuiſſe in feſtis & celebritatibus ciuitatis, neque hoſpites neque inquilinos remotiſſimos eſſe à voluptate.

A ὅπου δεῖ τὰ δεδομένα ἀφαιρεῖσθαι, ἵνα, κἂν φαίνηται τὸ συμφέρον ἐπαγγελλόμενος ὁ Λεπτίνης, ἀλλ' οὖν γε ὁ δῆμος διὰ τὸ εὔλογον ἀφίησι.

τάχα τοίνυν ἴσως.) προανῄρηκεν ἐν ταῖς κατασκευαῖς τῆς ἀντιθέσεως τὴν ἰσχύν. ἐξέλυσε δὲ πλέον τῷ διστάγμῳ αὐτήν. πρὸς δὲ, καὶ κατακερματίσας εἰς μέρη πολλά. μέγα γὰρ εἰς καθαίρεσιν τὸ καταμερίσαι· εἴγε καὶ ἀθροισμὸς ἐγείρει τὴν αὔξησιν. εἶτα κακουργεῖ τοῖς ὀνόμασιν· ἵνα δείξῃ τὸν Λεπτίνην ψευδόμενον. διαβολὴν γὰρ περὶ τῆς ἀντιθέσεως κεκίνηκεν· ἵν' ὁ ἰσχυρότατος Λεπτίνου λόγος, ὕποπτος γένηται καὶ ἡ * εὕρεσις. ὁ γὰρ ἕτερα μὲν γράφων, ἕτερα δὲ φθεγγόμενος, ἀνίσχυρος. τοῦ γὰρ Λεπτίνου λέγοντος ἐν τῷ νόμῳ διαρρήδην, ὅπου ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι· καὶ διὰ τούτου σημαίνοντος, ὅτι πλούσιοι μὲν λειτουργοῦσιν ἴσως· οὐ μὴν οἱ πλουσιώτατοι, διὰ τὸ τὰς ἀτελείας ἔχειν· τοῦθ' ὁ ῥήτωρ μεταβαλὼν, οὐ κατὰ τὸ ὑποκείμενον λέγει. πένητας ἀντὶ πλουσίων λαβὼν, ἵνα φαίνηται τὴν ἰσχὺν ἐξελέγχων τοῦ νόμου (λέγω δὲ διὰ τῆς τῶν πλουσίων προσηγορίας. B ἐναντία γὰρ πρὸς τὸ συμφέρον εὑρίσκει) καὶ ἐκ ταύτης τῆς ἐννοίας καὶ τῆς προσηγορίας ὁ ἀκροατὴς ψευδόμενον Λεπτίνην λάβῃ· νῦν μὲν εἰς πένητας ἀνθρώπους τὰ τῶν λειτουργιῶν ἔρχεσθαι λέγοντα· νῦν δὲ πάλιν ὑπερθετικῶς, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι. ἀντίκειται γὰρ οὐκ ἀκολούθως ὅ, τε πένης, καὶ ὁ πλουσιώτατος· ἀλλ' ὁ μὲν πένης πρὸς τὸν πλούσιον· ὁ δὲ πλούσιος, πρὸς τὸν πλουσιώτατον. ἔστι τοίνυν ἡ ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ συμφέροντος κεφαλαίου· καὶ ταύτῃ μάλιστα Λεπτίνης ἰσχύει· καὶ ἡ ταράττουσα μάλιστα τὸν Δημοσθένην τῶν ἀντιλογιῶν, ἡ παροῦσά ἐστι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ μεθόδοις πολλαῖς ἐχρήσατο· νῦν μὲν προλύων, νῦν δὲ διαβάλλων, νῦν δὲ τεχνικῶς τιθεὶς τὰ ὀνόματα. εἰ γὰρ ταύτην λύσειεν, ἰσχυρὰ τὰ λοιπὰ τοῦ λόγου. εἰς γὰρ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ταύτην τὴν ὑπόσχεσιν ὁ ἀκροατὴς ἀπιδὼν, ἐδέξατο τὸν νόμον. ἀλλ' οὐχ ὡς ᾠήθησάν τινες ἐκείνην τὴν ἀντίθεσιν συνέχειν τὸν λόγον. ἣν πολλαχοῦ τίθησιν, ὅτι C ἀνάξιοι τῶν εἰληφότων τυγχάνουσιν. ἐκείνην μὲν γὰρ εἰσάγει τοῦ οἰκείου χρησίμου ἕνεκα, προοικονομῶν τὸν οἰκεῖον νόμον. ταύτην δὲ μόνην χαλεπὴν καὶ ἀνταγωνιζομένην ἔχει. διόπερ οὐκ ἐθάρρησεν αὐτὴν προαγωνιστοῦσαν θεῖναι. ἔστι δὲ τοῦτο.) οὐκ ἠδυνήθη τὸ ἰσχυρὸν εὐθὺς ἀφελέσθαι. συγκατατίθεται οὖν καὶ αὐτὸς τοῖς λεγομένοις· οὐκ ἔχων ῥᾳδίως ἀντιλέγειν, ὅτι μεταστήσονται εἰς τοὺς πλουσιωτάτους αἱ λειτουργίαι. οὕτω πιθανόν ἐδόκει τι καὶ συμφέρον προτείνειν Λεπτίνης. διὸ καὶ μεθόδου δεῖται ἰσχυρᾶς πρὸς τὴν λύσιν. τίς οὖν ἡ μέθοδος; μερίζει τὰς λειτουργίας κατὰ πρόσωπον δίχα, τοῖς τε μετοίκοις ἰδίᾳ, καὶ τοὺς πολίτας τιθείς. μέγα γὰρ εἰς καθαίρεσιν ὁ τοῦ πλήθους μερισμός. ὥσπερ αὔξησιν ὁ ἀθροισμὸς παρέχει· ὡς καὶ πάλιν ἐν ταῖς παραβολαῖς χρήσιμον ἡμῖν τὸ θεώρημα. καὶ γὰρ κἀκεῖ μερίζοντες τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν, μεγαλοποιεῖν δυνάμεθα. κἀνταῦθα δὲ μεριζόμενα τὰ τῶν λειτουργιῶν, καθαίρεσιν φέρει. καὶ οὐδὲν κωλύει τὸ αὐτὸ θεώρημα, καθαιρεῖν καὶ αὔξειν, κατὰ διάφορον λόγον. καὶ γὰρ ἡ πηλικότης οἶδεν αὔξειν τε καὶ μειοῦν. λύει δὲ τὰ κατὰ συνδρομὴν θεωρήματι, ὅπερ καλοῦσιν ἀντιπαράστασιν. συγκατατιθέμενος γὰρ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ Λεπτίνου, βούλεται δῆθεν διὰ τοῦ μερισμοῦ, τὴν ἀκρίβειαν τοῦ λόγου λαθεῖν, εἰ καὶ μὴ φαινόμενός ἐστιν, ἀλλ' ἀληθὴς ὁ λόγος.

εἰσὶ γὰρ δήπου παρ' ὑμῖν.) Ἀλέξανδρος μὲν ἐξηγούμενός φησιν, ἔδει πανηγυριζούσης τῆς πόλεως, μήτε τοὺς ξένους μήτε τοὺς μετοίκους πορρωτάτω τῶν ἀπολαύσεων καθεστάναι.

ἐχο-

ἐχορήγουν τοίνυν καὶ αὐτοὶ δηλονότι, καὶ ἑστίων ἀλλήλους· A ἵνα μηδεὶς ἄμοιρος ᾖ κατὰ τὴν πόλιν τῆς μετουσίας τῶν ἑορτῶν. δόξειε δ' ἂν μᾶλλον ὁ Δημοσθένης διὰ τῆς ἐπαγομένης ἐννοίας πρὸς τὴν ἀντίθεσιν ἀπαντῶν, ἰσχυροτέραν αὐτὴν ποιεῖν. τί γὰρ ἕτερον εἶπε Λεπτίνης, ἢ ὅτι πολλοὶ τῶν μετοίκων καὶ τῶν πολιτῶν, ἔξω λειτουργιῶν καθεστᾶσι, τὴν ἀτέλειαν ἔχοντες; οὐ μὴν οὕτως ἔχει. ἀλλ' εἰς τὸν μερισμὸν μεταβιβάζει τὸν ἀκροατήν· ἵνα καθ' ἑκάτερον μέρος ἡ ἀπόδειξις εὐμαθεστέρα γίνηται. εἶτα καὶ διὰ τῶν μετοίκων τὴν ἐκ περιουσίας λειτουργίαν δείκνυσι. ζητεῖ γὰρ ἡ πόλις, οὐκ εἴ τις μέτοικος χορηγήσει, ἀλλ' εἴ τις πολίτης τῇ πόλει.

ὡς ἑκατέροις ἐστὶ τοῖς εὑρημένοις.) ὡς ἀντικαταλλαξαμένης τῆς πόλεως πρὸς τοὺς εὐεργέτας τὴν χάριν. εὑρέσθαι γάρ ἐστι τὸ λαβεῖν ἀνθ' ὧν τις ἔδωκεν.

τῶν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον.) δύο διὰ τῆς ἐννοίας ταύτης ἀνύσει, ἓν μὲν ὅτι οὐδεὶς ἀτελὴς τῶν εἰς τὸν πόλεμον. ὥστε χρησίμους φαίνεσθαι ταύτῃ τοὺς εἰληφότας τὴν ἀτέλειαν B περὶ ὧν ὁ πολὺς Λεπτίνου λόγος. ἕτερον δέ, ἵνα μή τις οἴηται, τὰς λειτουργίας τὰς αὐτὰς εἶναι ταῖς εἰσφοραῖς καὶ τριηραρχίαις. τὸ δὲ ἣν οὗτος ἀφαιρεῖται τεθέν, τοῦ βιαίου καὶ τῆς ἀδικίας πλείστην ἔμφασιν ἔχει. ἀφαιρεῖται γάρ τις ἐκείνων, ὧν μή ἐστι κύριος οὐ κατὰ νόμον λαμβάνων, ἀλλὰ πολεμίων τρόπῳ χρώμενος· οὐδ' οἷς οὗτος ἔγραψε πρὸς σύστασιν τοῦ οἰκείου νόμου τοῦτό φησιν. εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ Λεπτίνης τούτους ἀνῆκε τῷ νόμῳ· εὔδηλον ὡς οὐχὶ λειτουργίαι τῶν πολεμίων γίνονται. οἱ μὲν τοίνυν πλουσιώτατοι.) μερίσας τὰς λειτουργίας εἴς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς μετοίκους, καὶ ταύτην κατ' ἐρώτησιν ἐργασάμενος, ζητεῖ καθ' ἑκάτερον μέρος, πόσους εἰσποιεῖ Λεπτίνης, καὶ πόσους τῶν πενήτων ἀφίησιν. εἶτ' ἐπὶ τούτοις ἐξαίρει τοὺς πάνυ πλουσιωτάτους, ὡς εἰς τὰς τριηραρχίας νενεμημένους. οὐκοῦν τὸ μέσον ὑφαιρεθήσεται, τῶν πλουσίων ὑφῃρημένων. οὐκοῦν εὐθὺς ἐξελέγχει τοῦ C νόμου τὸ πρῶτον νόημα, ἐν ᾧ τὸ μέγιστον τῆς ὅλης νομοθεσίας. λέγοντος γὰρ τοῦ Λεπτίνου, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσιν· αὐτὸς ἀφαιρεῖται τοὺς πλουσιωτάτους, νέμων ταῖς τριηραρχίαις. ὥστε εὐθὺς ἁλίσκεσθαι ψευδῆ τὸν Λεπτίνην. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀπαντῶν τῷ νόμῳ, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, λέγει. δείκνυσι δὲ ἡ πολιτεία ψεῦδος ὄν, τὸ τοὺς πλουσιωτάτους λειτουργεῖν, νέμουσα ταῖς τριηραρχίαις αὐτούς. ὥστε πῶς ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργήσαιεν; ἡ λύσις δὲ τῆς ἀντιθέσεως κατὰ μείωσιν γέγονε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν μὲν τὸν ῥήτορα ἀνατρεπτικὴν ἀντιλογίαν· βιάζεται δὲ ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων εἰς τοῦτο καταφέρεσθαι. εἶτα καὶ τὴν βλάβην εὐθὺς τῇ λύσει συνάπτει. προσθεὶς τοὺς ἅπαντας ἀπίστους πρὸς αὐτοὺς μέλλοντας γίνεσθαι. θήσω τοίνυν ἐγώ.) μετὰ τὴν ἀναίρεσιν, συνδρομή. ἐκ περιουσίας γὰρ ταῦτα λέγει λοιπόν.

φανήσεται γὰρ οὐδὲ πολλοῦ δεῖ.) ἀντὶ τοῦ οὐδὲ αὐτῆς τῆς αἰσχύνης σου ἄξιον. οἷον οὐδὲ ἰσόρροπον τῆς αἰσχύνης, ἀλλ' ἔλαττον κέρδος. ὥστε Λεπτίνης εἰς δόξαν ζημιῶν, οὐδέπω φιλεῖ, ἀλλὰ πονηρεύεται.

ἵν' οὖν τριάκοντ' ἄνθρωποι.) οὐ λέγει τῶν τριάκοντα πλείους. ἀλλ' ἐὰν πολλοὺς δῶμεν ἐσομένους τριάκοντα. ἄνπερ ἡ πόλις ᾖ, πολλοί.) πολὺ τῷ φιλοπόλιδι, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς εὐνοίας ἦθος. οὐ γὰρ ἡ δεξιὰ τύχη τῆς πόλεως σπανίζειν ἐάσει γενέσθαι λειτουργιῶν σωζομένης τῆς πόλεως. εἶεν. εἰ δὲ δή.) ἄλλος τρόπος λύσεως ἐντεῦθεν, ὅτι βέλτιον εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν τὰς λειτουργίας. καὶ τῷ καθ' ὑπόθεσιν κέχρηται σχήματι. ἵν' ἐκ περιουσίας καὶ τούτῳ χρώμενος φαίνηται.

Sumptus igitur nimirum & ipſi ſuppeditabãt, & inter ſe conuiuia agitabant: vt nemo qui in vrbe degeret, à feſti communitate excluderetur. Videri autem queat Demoſthenes, dum per ſequentem ſententiã obiectioni occurrit, eam efficere firmiorẽ. Nã quid dixit aliud Leptines, niſi multos & inquilinorum & ciuium, excuſſis oneribus immunitatem obtinere? Verùm non ita ſe res habet. ſed ad partitionem deducit auditorem, vt ex vtraque parte demonſtratio facilius cognoſcatur. Deinde per inquilinos ſuperuacanea munera oſtendit. Quærit enim ciuitas, non an inquilinus aliquis Reipublicæ.

Quorum vtriſque, ſi qui conſecuti ſunt.) Tanquam Reſpublica beneficium cum benemeritis cõmutarit, εὑρέσθαι enim eſt, accipere pro iis quæ dederis.

Eorum enim quæ ad bellum.) Duas res hac ſententia conficit. Vnam, bellicorum tributorum immunem eſſe neminem. Quare hac ratione vtiles apparet eſſe eos, qui immunitatem ſunt conſecuti, qua de re multa verba Leptines facit. Alteram, ne quis putet, hæc munera eadem eſſe cum tributis, & triremium præfecturis.

Quam iſte eripit.) Hoc verbum violentiæ & iniuriæ maximã ſignificationem habet. Eripit enim aliquis illis, quorum non eſt dominus, qui non lege accipit, ſed hoſtili more graſſatur. Nec quos ipſe ſcripſit.) Ad commendationem ſuæ legis hoc dicit. Si enim ipſe Leptines hos miſſos fecit ſua lege, ſatis conſtat non eſſe tributa militaria.

Ac locupletiſſimi.) Diſtributis muneribus in ciues ac inquilinos, & ea diſtributione per interrogationẽ tractata, quęrit in vtraque parte, quàm multos addat Leptines? & quàm multos è pauperibus miſſos faciat? Deinde poſthæc excipit omnium ditiſſimos, vt in triremium præfecturas diſtributos. Medietas igitur coarguit primam legis ſententiam, in qua poſita eſt ſumma totius legiſlationis. Cum enim dicat Leptines, ditiſſimi obeant munera: ditiſſimos ipſe ſubtrahit, & trierarchiis attribuit. Quare mendacij ſtatim conuincitur Leptines. Illic enim occurrens legi vt ditiſſimi obeant munera, inquit. Oſtendit autem Reipublicæ ratio, falſum eſſe, ditiſſimos obire munera, cum illi triremium præfecturis ſint attributi. Quo pacto igitur ditiſſimi obibunt munera? Refutatur autem obiectio per extenuationem, quia nihil habet orator quod contrà dicat, quo ea euertatur: ſed à natura rerum cogitur huc ſe recipere. Deinde damnum cum refutatione ſtatim coniungit: & addit, fore vt nemo omnium fidem eis habeat.

Ponam autem ego.) Poſt rationem cõceſſio. Iam enim hæc ex ſuperuacaneo dicit. Apparebit enim, neque multis eſt opus.) Neque ipſo dedecore dignum. quaſi dicat, non tanti eſt quanti dedecus, ſed minus lucrum. Quare Leptines cum gloria fraudet, non vtique vos amat, ſed improbè facit. Vt igitur triginta homines.) Non dicit plures triginta: ſed ſi demus eſſe multos, fore triginta. Salua reſpublica ſi fuerit, multi.) Magnam ſignificationem dat ciuis reipublicæ amans, amoris & beneuolẽtiæ ſuæ. Neq. enim proſpera fortuna, publica munera negligi ſinet incolumi republica. Eſto, quod ſi ſanè.) Hîc alia eſt refutationis ratio: Præſtare munera conferendo tributo obiri, & fictione eſt vſus, vt ex ſuperuacaneo ea quoque figura vſus videretur.

Deinde iterum eam coniungit comparatione per A extenuationem. In contentionem adducit rem hãc de conferendo tributo, cum pollicitationibus.

Conferendo tributo.) Alia ratio, penuriam corrigens per tranſlationem, vt in trierarchiis ſiat, ita etiam futurũ in ædilitatibus: & collatione, id quod præſtat, inuenit. Præſtat enim, inquit, hoc, *quod ita minutum eſt, vt animaduerſionem fermè effugiat. Adeò autem quidam.) Laudem cõtinet probationum eius, neminem eas poſſe ſubuertere. Pugnat & contra alteram obiectionem: quoſdam eſſe diuites immunitatem adeptos, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè: & ſoluit vtroque modo, humaniter & iuſtè: Siquidem per iniuriam parta, & furto ſubtracta teneant, eſſe accuſandos. Sin leges nullas violarint, iis reprehendendis Leptinem calumniatorem agere. Deinde oſtendit eos non fore ditiores, ſi immunitates ſuſtulerint. Ea enim pars erat obiectionis altera. Priuatim autem abundare quoſdam opibus.) Et hoc rurſus diuidit. Itáne priuatim ſunt diuites? quomodo? vtrum ſunt rempublicam depeculati? an B iniuriam fecerunt nemini? Si depeculati ſunt: accuſari eos & mulctari oportet. & fit ſolutio huius per translationem: ſin ſine cuiuſquam iniuria, non eſt eis obtrectandum. Iam non eſſe reipublicæ pecuniam.) Hic ad alteram tranſit obiectionis partem, eámq. ſoluit per modi diuerſitatẽ. Neque enim ex obitis à quoquam muneribus publici reditus augẽtur, inquit: ſed eos habet aliunde reſpublica. Deinde iterum ſtatim tranſit ad aliam refutationem, quæ fit & ipſa per comparationem: vtrum, inquit, bonam exiſtimationem mauultis, an pecuniam? Hoc autem dicit ad populum ambitioſum, & patriorum animorum plenum. Quod enim firmiſſimum Leptinæ rationibus poteſt opponere, eſt bona exiſtimatio propter mores auditorum.

Iam vt hæc omittamus, duabus reipublicæ reb.) Viitatum & huic diuitias vocare bonum, & Iſocrati, & vetuſtiſſimis. Comparat autem diuitias cũ beneuolentia. Fiũt autem comparationes ex rebus eiuſdem generis. Si quis autẽ belli & pacis, aut ma- C lorum & bonorum, quę diuerſorum ſunt generum, collationes facere videbitur: eã negabimus eſſe cõparationem, cõtentionem eſſe dicemus. Inſunt quidem & in comparationibus contentiones, non tamen contentiones vbique ſunt comparationes. Id autem quod hic fit, comparationẽ eſſe dicimus, eo quòd eiuſdem eſt vtrumque generis. Cõfert autem inter ſe diuitias & gloriã, cũ apud ambitioſum populum verba faciat: & in admiratione eſſe, præſtare oſtendit. Eſt autẽ quædam & in verbis obſcuritas. Non enim dicit ineſſe reipublicæ duo, & diuitias, & admirationem, ſed cum duo bona ſint apud omnes mortales, præſtantius adeſſe reipublicæ.

Si quis autem oportere exiſtimat.) Hoc in Leptinem iacit, leniter id quidem, ſed non ita, quin & acrimoniam è propinquo oſtendat. Perſtringit enim eum qui ſic affectus ſit, & tam abſurda dicat: per vnã perſonam caſtigans omnes. Licet id quod ſequitur, ſuauius etiam ſit: Ego enim deos quæſo.

Age verò etiam copias.) Redit ad eandem obiectionis partem. Quidam re lauta ſunt, ergo diuitias pro Republica colligunt, & * in feriis & in celebritatibus. Deinde ſubiicit, omnes conferre ad bellum qui ſint immunitatẽ cõſecuti. Vnde etiã cõparatio ab eo exaggeratur, & Reipublicę colligi diuitias oſtẽdit. Deinde legẽ profert, & in ea argumẽtatur Duab⁹.n. ꝓpoſitis, alterã ꝓbat: in altera ratiocinatur trierarchiæ neminẽ eſſe immunẽ, ex lege apparere:

εἶτα συνάπτει πάλιν τῷ κατὰ μείωσιν συγκριτικῷ. ἀντεξετάζει γὰρ τὸ κατὰ συντέλειαν, τούτου τοῖς ἐπαγγέλμασιν.

εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν.) ἄλλος τρόπος τὴν ἔνδειαν διορθούμενος κατὰ μετάληψιν. ὡς ἐν ταῖς τριηραρχίαις, ποιῆσαι κἀν ταῖς χορηγίαις· καὶ τῇ προσθέσει τὸ βέλτιον εὑρίσκει. βέλτιον γὰρ τοῦτό φησι, τῇ βραχύτητι τὴν αἴσθησιν ὑποκλέπτων. οὕτω τοίνυν τινές.) ἔπαινον ἔχει τῶν ἰδίων πίστεων, ὡς οὐδεὶς ἀναιρεῖν αὐτὰς ἰσχύει. μάχεται δὲ ἑτέρᾳ τινὶ ἀντιθέσει, ὡς ἄρα πλουτοῦσί τινες, ἀτελείας ἐπειλημμένοι, ἢ δικαίως ἢ ἀδίκως. ἣν λύει κατ' ἄμφω φιλανθρώπως καὶ δικαίως. εἰ μὲν ἀδίκως καὶ κλέψαντες ἔχουσιν, ἔδει κατηγορεῖν. εἰ δὲ οὐδὲν παρανομήσαντες, συκοφαντεῖς, τὴν μέμψιν ποιούμενος. εἶτα ὡς οὐδ' ἔσεσθε εὐπορώτεροι, δείκνυσιν ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως. τοῦτο γὰρ ἦν ἄλλο τῆς ἀντιθέσεως μέρος. ἰδίᾳ δέ τινες πλουτήσουσι.) καὶ τοῦτο πάλιν μερίζει. ἰδίᾳ πλουτοῦσι γάρ. πῶς; πότερον ὑφῃρημένοι τὰ τῆς πόλεως, ἢ ἀδικοῦντες οὐδένα; εἰ μὲν ὑφῃρημένοι, κατηγορεῖν καὶ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ. καὶ γίνεται ἡ λύσις τούτου μεταληπτική. εἰ δὲ οὐδὲν ἀδικοῦντες, οὐ χρὴ βασκαίνειν.

καὶ μὴν περὶ τοῦ γε μὴ εἶναι χρήματα.) ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος μεταβαίνει τῆς ἀντιθέσεως. καὶ λύει τοῦτο κατὰ τρόπου διαφοράν. οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἄν τις λειτουργήσειεν, αἱ πρόσοδοι τῆς πόλεως αὔξονται φησὶν, ἀλλ' ἑτέρωθεν ἔχει ταύτας ἡ πόλις. εἶτα εὐθὺς πάλιν μεταβαίνει ἐφ' ἑτέραν λύσιν. ἔστι δὲ καὶ αὕτη κατὰ σύγκρισιν. πότερον εὐδοξίαν αἱρεῖσθε μᾶλλον, ἢ χρήματα; λέγει δὲ τοῦτο, πρὸς δῆμον φιλότιμον, καὶ πατρίου μεγαλοφροσύνης γέμοντα. ὃ γὰρ ἀντιθεῖναι ἰσχυρότατον πρὸς τοὺς Λεπτίνου λόγους ἔχει, τοῦτο ἐστὶ τὸ τῆς εὐδοξίας, διὰ τὸ ἦθος τῶν ἀκουόντων.

χωρὶς δὲ τούτων, νυνὶ τῇ πόλει δυοῖν.) συνήθως καὶ τούτῳ τὸν πλοῦτον ἀγαθὸν καλεῖν, καὶ Ἰσοκράτει, καὶ τοῖς παλαιοτάτοις. συγκρίνει δὲ τὸν πλοῦτον πρὸς εὔνοιαν. αἱ δὲ συγκρίσεις, ἐξ ὁμογενῶν γίνονται. ἐὰν δέ τις ποτὲ πολέμου καὶ εἰρήνης, ἢ κακῶν καὶ ἀγαθῶν, ἑτερογενῶν ὄντων, δόξῃ ἀντεξετάσεις ποιεῖσθαι, οὐ φήσομεν εἶναι σύγκρισιν τὸ γινόμενον, ἀλλ' ἀντεξέτασιν μόνον. ἔχουσι μὲν γὰρ αἱ συγκρίσεις, καὶ ἀντεξετάσεις· οὐ μὴν αἱ ἀντεξετάσεις πανταχοῦ εἰσὶ συγκρίσεις. ἐνταῦθα δὲ σύγκρισιν εἶναι φήσομεν τὸ γινόμενον, διὰ τὸ ὁμογενῆ τυγχάνειν ἀμφότερα. συγκρίνει δὲ τῷ πλούτῳ τὴν δόξαν πρὸς φιλότιμον δῆμον διαλεγόμενος· καὶ κρεῖττον δείκνυσι τὸ θαυμάζεσθαι. ἔχει δέ τινα καὶ κατὰ τὴν λέξιν ἀσάφειαν. οὐ γὰρ λέγει ὅτι τῇ πόλει πρόσεστι δύο, καὶ ὁ πλοῦτος καὶ τὸ θαυμάζεσθαι. ἀλλὰ δυοῖν ὄντοιν ἀγαθοῖν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τῇ πόλει τὸ κρεῖττον ὑπάρχει.

εἰ δέ τις οἴεται δεῖν.) τοῦτο εἰς Λεπτίνην ἀπέρριψεν, ἠθικῶς μὲν, οὐ μὴν πόρρω καὶ τὸ πικρὸν ἐνδείξασθαι. διαβάλλει γὰρ τὸν οὕτω διακείμενον, ὅταν τοιαῦτα ἄτοπα λέγῃ· δι' ἑνὸς προσώπου παιδεύων τοὺς ἅπαντας. καίτοι τὸ ἑξῆς ἠθικώτερόν ἐστι τὸ, ἐγὼ μὲν γὰρ εὔχομαι τοῖς θεοῖς.

φέρε δὴ καὶ τὰς εὐπορίας.) ἥκει πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς ἀντιθέσεως. εὐποροῦσί τινες, οὐκοῦν ὑπὲρ τῆς πόλεως τὸν πλοῦτον συλλέγουσιν ἔν τε ταῖς ἱερομηνίαις καὶ ταῖς πανηγύρεσιν. εἶτ' ἐπιτίθησιν, ὅτι ἅπαντες εἰσφέρουσιν εἰς τὸν πόλεμον οἱ τὴν ἀτέλειαν εἰληφότες. ἐξ οὗ καὶ ἡ σύγκρισις αὐτῷ συναύξεται. καὶ τὸ τῇ πόλει τὸν πλοῦτον συλλέγεσθαι δείκνυται. εἶτα παρέχεται νόμον, καὶ σοφίζεται περὶ αὐτόν. δύο γὰρ προτείνας, τὸ μὲν ἕτερον ἀποδείκνυσι· τὸ δ' ἕτερον συλλογίζεται. ὅτι μὲν γὰρ τριηραρχίας οὐδεὶς ἀτελὴς, συνομολογεῖται διὰ τοῦ νόμου.

A ὅτι δὲ καὶ εἰσφέρειν εἰώθασιν εἰς τὸν πόλεμον οἱ τὴν ἀτέλειαν ἔχοντες, συλλογίζεται ὡς ἐν εἴδει τῆς τοῦ συλλογισμοῦ μεταστάσεως. τὸ γὰρ μὴ γεγραμμένον εἰς αὐτὸν, τῷ ἐγγράφῳ συλλογίζεται. οὐδαμοῦ τοῦτο δηλοῦντος τοῦ νόμου. τὴν δὲ πίστιν τοῦ λόγου, προέθηκε περὶ τῆς ἐννοίας, εἰς τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀκουόντων αὐτὴν ἀναγαγών. τί γάρ φησιν, ἴστε δήπου τοῦθ᾽ ὅτι τῶν τριηραρχιῶν. καὶ ἑξῆς, ὡς τῆς μαρτυρίας ἀρκούσης αὐτῷ. περὶ μὲν γὰρ τὰς ἐπὶ τῶν χορηγιῶν δαπάνας, καὶ χάριν ὁμολογεῖν πειρᾶται τοῖς πλουτοῦσι, τῇ παραθέσει τῶν καιρῶν τὴν προσθήκην ἐπινοῶν. ἂν δ᾽ ἐρεθῇ φησὶ χορηγὸς ψυχαγωγεῖ τοὺς θεωμένους ὑμᾶς ἐν βραχεῖ μορίῳ τῆς ἡμέρας. ἐν δὲ ταῖς τριηραρχίαις, ἀντὶ τῆς ἡδονῆς ἡ σωτηρία, καὶ οὐ κατὰ μικρὸν μέρος, ἀλλ᾽ ὅλον τὸν χρόνον. καὶ οὐκ ὀλίγοις ὑμῶν τοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ φανεῖσιν, ἀλλ᾽ ὅλῃ τῇ πόλει. καὶ δίδοτε ἐν μέρει. τιμῆς.) τί κομπάζεις φησὶν, ὡς ἐν ταῖς δωρεαῖς τοὺς εὖ ποιοῦντας νικῶν; ματαίαν χαρίζῃ τιμήν. φιλότιμος εἶ κενῶς. κἂν μὴ δῷς αὐτὸς ἔχω τριηραρχῶν τῆς χορηγίας ἀτέλειαν. B ὁρᾶθ᾽ ὡς σαφῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.) ἀναγινώσκει τὸν νόμον. διὸ εἴρηκεν, ὡς οὐδεὶς τῶν πλουσίων τριηραρχίας ἀτελής. ἵνα γένηται φανερὸν, ὡς οἱ πλουτοῦντες ἐκ τῶν ἀτελειῶν, ἐποίουν συντελείας ἐν τοῖς πολέμοις. τριηραρχοῦντες δὲ οὐκέτι χορηγοῦσιν. οὐ γὰρ ἀμφότερα δύνανται. τίνα οὖν ῥᾳστώνην τοῖς πολλοῖς.) ὅτε ἐθάρρησε τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς εἰρημένοις, τότε πρὸς τὸν Λεπτίνην ἐλεγκτικῶς διαλέγεται.* καὶ περὶ τίνος; περὶ τοῦ μὴ τοὺς πένητας ἀνάπαυλαν ἔχειν, ἵν᾽ ὁ ἐλεγκτικὸς λόγος ἐπὶ τῶν πενήτων γενόμενος, μᾶλλον ἀληθεύοντα δείξῃ τοῦτον, ψευδόμενον δὲ τὸν Λεπτίνην ἀπελέγξῃ. ἐνδείκνυται γὰρ διὰ τοῦ. τίνα γὰρ ῥᾳστώνην καὶ ἑξῆς, ὅτι τοὺς πολλοὺς ἀπατᾷς, ῥήμασι μόνοις τὴν ἀνάπαυλαν αὐτοῖς χαριζόμενος, * ἕτερον ἀνθ᾽ ἑτέρου ποιῶν. C ὁ μὲν γὰρ Λεπτίνης φησὶν, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσιν. ὁ δὲ Δημοσθένης, ὡσανεὶ λέγοντος Λεπτίνου ὅτι τοὺς πένητας ἀφίημι, οὕτω τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν μάχην ποιεῖται. ἐξαπατᾷς φησὶ τὸν δῆμον, καὶ λόγοις ἐπαγγέλλῃ μόνον τοῖς πένησι, κέρδος οὐδὲν περιποιῶν τοῖς πολλοῖς. δοκεῖ δὲ διασύρειν καὶ εἰς ταπεινότητα κατάγειν τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου* δεικνύμενον. εἰ μιᾶς, ἢ δυοῖν φυλαῖν ἕνα χορηγόν.) τοῦτο ὡς ἀσαφὲς δῆθεν ζητεῖται. καὶ ἐξηγήσαντό τινες, ὡς ἐν τοῖς Θαργηλίοις δυεῖν φυλαῖν, εἷς μόνος καθίστατο χορηγός. τοῖς δὲ μεγάλοις Διονυσίοις, ἀνθεστηριῶνος μηνὸς, πλείονος αὐτῷ γινομένης τῆς δαπάνης, εἷς χορηγὸς ἑκάστης φυλῆς καθίστατο. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ σοφιστικῶς εἰρῆσθαι, σχήματι Θουκυδιδείῳ. εἶπε γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν. τήν τε γὰρ Ποτίδαιαν, δίδραχμοι ὁπλῖται ἐφρούρουν. ἑαυτῷ γὰρ καὶ τῷ ὑπηρέτῃ μισθὸν δραχμὴν ἐλάμβανε. καὶ λείπει ἡ πρόθεσις, ἵνα ᾖ πρὸς δραχμὴν ἐλάμβανεν. οὕτω καὶ ἐνταῦθα εἰρῆσθαι χρή. εἰ μιᾶς, ἢ δυεῖν φυλαῖν πρὸς ἕνα χορηγὸν καθίστησι. τίνος δ᾽ ἕνεκα οὕτως συνέστειλεν, ἵνα μηδὲ φαίνηται πολλῶν χορηγιῶν εἰσηγῶν Λεπτίνης. ὃς ἀνθ᾽ ἑνὸς ἄλλου τοῦτο ἅπαξ.) ὁ γὰρ ἅπαξ χορηγήσας, δηλαδὴ ἀπηλλάγη τοῦ χορηγεῖν. ἔστι δὲ ἄλλο μὲν χορηγία, ἄλλο δὲ εἰσφορὰ, καὶ τριηραρχία. τριήραρχος μὲν γάρ ἐστιν, ὁ ναῦν παρεχόμενος πολεμικὴν, καὶ σκευὴν τῇ νηὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. χορηγὸς δὲ, ὁ τοῖς Διονυσίοις καὶ τοῖς Παναθηναίοις τῷ χορῷ τὴν τροφὴν παρέχων, καὶ στεφάνους, καὶ κόσμον, καὶ ὅσα περὶ τὴν τοιαύτην πανήγυριν. ἑστιάτωρ δὲ, ὁ τὴν φυλὴν εἰς δεῖπνον καλῶν. γυμνασίαρχος δὲ, ὁ παρέχων τὸ ἔλαιον τοῖς γυμναζομένοις. γυμνάσιον γὰρ τὴν παλαίστραν ἐκάλουν. καὶ κρατῆρας ἐπίμπλασαν τοῖς βουλομένοις δημοσίᾳ χρίεσθαι.

ſolere autem conferre ad bellum eos qui fruantur immunitate. Id ratiocinatur.*vt in forma tranſlationis ſyllogiſmi. Quod enim in ea ſcriptum non eſt, ex eo quod ſcriptum eſt colligit, cum lex id nuſquam exprimat. Fidem autem orationis poſuit ante ſentẽtiam, eámque ad teſtimonium audientium retulit. Quid verò ait? ſcitis profecto, naualium præfecturarum, & reliqua: tanquam ſufficiat id teſtimonium. Nam de ædilitatum ſumptibus etiam confiteri gratiam diuitibus ſtudet: & collatione temporum, additamentum excogitat: Si inuentus, inquit, fuerit, præbitor, delectat vos ſpectatores exigua dieculæ particula. In trierarchiis autem non voluptas: ſed ſalus agitur: nec exiguo tempore, ſed omni: neque paucorum qui in theatro ſedent, ſed totius ciuitatis.

Et per ſpeciem honoris datis.) Quid gloriaris, inquit, tanquam bene merentes vincas? inanem honorem donas, inanis eſt tua ambitio. Vt non des, tamẽ ſi triremem inſtruo, habeo ædilitatis immunitatem.

Videtis quàm perſpicuè, Athenienſes.) Recitat legem, propterea quòd dixit, neminem diuitem eſſe trierarchiæ immunem: vt perſpicuum fiat, eos qui ſint ex immunitatibus locupletati, conferre tributa in bellis. Cum verò triremes inſtruant, non amplius ædilitatibus fungi: neque enim vtrumque poſſe.

Quã igitur remiſſionẽ vulgo.) Cum fretus eſt iure & dictis, tum argutè cum Leptine diſputat, qua de re? non habere pauperes leuationẽ: vt arguta illa oratio de pauperibus habita, hunc eſſe veracem, Leptinem mentiri magis oſtendat, idq. innuit his verbis: Quid enim leuamenti: & reliquis. Vulgus decipis, verbis eis duntaxat leuamentum donans, alium alij ſubſtituendo. Nam Leptines dicit, Vt ditiſſimi munera obeant: Demoſthenes autẽ tanquam Leptines diceret, Pauperes abſoluo: ſic certat & pugnat. Decipis, inquit, populum, & verba tantum polliceris pauperibus, cum vulgo nihil lucri acquiras. Sic eleuat & abiicit id quod in lege oſtentatur. Si vnius aut duarum tribuum vnum ædilem.) De hoc tanquam obſcuro quæritur, neque id quidam expoſuerunt, quaſi In Thargeliis duarum tribuum vnus tantum ædilis conſtitueretur: magnis autẽ Bacchanalib. menſe Nouembri, vnum cuiuſque tribus, auctis illi ſumptibus, ædilem conſtitui ſolitum. Mihi autem * callidè hoc videtur eſſe dictum forma Thucididea. Dixit enim is libro Hiſtoriæ ſecundo: Nam & Potidæã legionarij, quibus didrachma penderetur, cuſtodiebãt, ſibimetipſi enim & miniſtro mercedem drachmam accipiebat. Et deeſt præpoſitio πρὸς: vt ſit, πρὸς δραχμὴν ἐλάμβανε id eſt, drachmã quiſque accipiebat. Sic etiam hic dictum eſſe oportet, ſiue ſingularũ ſiue binarum tribuum πρὸς ἕνα χορηγὸν id eſt, ſingulos ædiles conſtitui. Qua autem de cauſa ita contraxit? Ne multorum ædilitatem videatur afferre Leptines.

Qui pro vno alio hoc ſemel.) Qui enim ſemel ædilitate functus eſt, ea poſtea liberatur Aliud autẽ eſt ædilitas, aliud tributum & trierarchia. Trierachus enim nauem præbet bellicam, & armamenta naualia, & eius generis alia: Ædilis, qui in Bacchanalibus & Panathenæis ludionum gregi victum præbet, & coronas, & ornatum, & quæ alia ad talem celebritatem requiruntur: Conuiuator qui tribum conuiuio excipit: Gymnaſiarchus, qui iis qui ſe exercẽt oleum præbet. gymnaſium enim palæſtram vocabant, & crateras implebant, iis qui vngi volebant publicè.

Conferre autem tributum dicebantur ij, qui ſtipem pendebāt iis qui pro patria in acie ſtabāt. Hęc fuerūt apud eos munera publica, partim bello, partim paci deſtinata. Dedecoris totā implet ciuitatē.) Cū igitur nulla inſit vtilitas, & ciuitatem tu ſumma turpitudine repleas: deſine, quamprimùm abrogetur lex pro tribunali ſedentium iudicum ſuffragio: ac tu quidē in culpa es, populus autem maledicti expers. Non recedit autem ab ea ſententia, alibi glorioſum, alibi contrarium confirmando, in quo pluribus etiam vſus eſt, id quod animo concitato fieri ſolet, verbis: dedecus dicendo, & perfidiam, & ignominiam.

Præterea, iudices.) Hoc quidam ad legitimum pertinere caput putant: ſed magis declarare ſtudet orator, magnam fore annonæ penuriā, & damnum: quid ex obſcuritate legis euēturum ſit, curioſè ſcrutando. Semper enim orator id quod obſcurum videtur, ad ſuam vtilitatem trahit, ſecuturum inde damnum indicans. Neque eorum qui pari iure ſunt, ne que hoſpitum.) ἰσοτελεῖς vocat hoſpites, eundem honorē cū quib. cōſecutos? τέλος.n. etiā magiſtratuū honorem nominat, vt etiam Thucydides ait, Lacedæmoniorum recenſens τὰ τέλη hoc eſt, magiſtratus. Hoſpites aūt vocat, eos qui non ſunt indigenę. Ac ſuprà dictis quidem argumentis probauit, nihil acceſſurum vtilitatis reipublicæ perlata etiam hac lege. Hoc autē argumento probat, eam lædi quoque. Nam quod capi maius detrimentum queat frumēti inopia, de qua hanc commouit orationem? Non tamen diſtinctum eſt, cuius rei immunes.) Reprehenſione vtitur eius quod deeſt, dicendo, quia diſtinctum non eſt, ad orationis confuſionem indicandam. Indicat autem multa vt prætermiſſa, & indiſtinctè dicta à legiſlatore. Primùm aūt eſt de hoſpitib. quòd nō indicauit vtrū de iis loquatur qui Athenis habitant, an de iis qui alibi. ſecundum, cuius rei immunē: neq; enim expreſſit ſpeciē immunitatis, vtrū de ædilitate an de alio quopiam vectigali dicat. *hic etiam penſiones & vectigalia mercatorum. Item, quò eum conferre deceat, ædilitatem obeuntem reipublicæ? Eſt igitur in vocabulo τέλος obſcuritas. nam aliàs nominatur vectigal, aliàs obeundum reipublicæ munus. Quia igitur acciderat, vt Leucon eſſet immunis, partim frumentum diſtrahens in Piræeo, partim ædilitate non fungens, vt hoſpes: cauſatur legem hanc propter obſcuritatem occaſionem dare cuiuis vocandi Leuconem ad ædilitatē, quin & exagitandi ad ſoluendum vectigal. Vnde etiam quærit de quo vectigalis genere loquatur Leptines, vtrum de eo, vt nemo ſit ædilitatum immunis, an vt vectigal ab eo exigatur? & concludit, cuilibet licere vectigal poſtulare, & ad ædilitatem vocare Leuconem. Vſus eſt autem tribus nominibus, ciuiū, pari iure vtentium, & hoſpitum: eo quod Leucon trium horum poteſt eſſe particeps, cum ciuis ſit adoptione ἰσοτελὴς propter honorem: hoſpes, quia neque genere neque natura ciuis. Hac autem vehementer vrget aduerſarium. Nam quæ res maioris perturbationis cauſa eſſe poſſit reipublicæ, quàm annonę penuria? Quamobrem etiam pro detrimenti parte hoc argumentum tractat. Vt autem videatur etiam defendere hominem, qui frumento rempublicam priuaturus ſit: cauſam euentus in rempublicam confert, & neceſſitatem. Deinde beneficia ſua commemorantē inducit, & cōquerentē, & exprobrātē, & * poſt hęc accuſationē vix remouētē: vt nō iā Leuconis ſed populi ſit culpa. Spoliat & Leuconē prīcipē Boſpori.)

A εἰσφέρειν, ἣ λέγουσιν εἰς τὸν πόλεμον, ὅταν ἔρανον διδῷ τις τοῖς ὑπὲρ τῆς πατρίδος παρατατΤομένοις. αὗται ἦσαν παρ' αὐτοῖς αἱ λειτουργίαι. αἱ μὲν, πρὸς εἰρήνην. αἱ δὲ, πρὸς πόλεμον. τῆς δέ γ' αἰσχύνης ὅλην ἀναπίμπλησι τὴν πόλιν.) ὅτε τοίνυν τὸ μὲν χρήσιμον ἄπεστι. πληροῖς δὲ τῶν αἰσχίστων τὴν πόλιν, ἄφες. λυθήτω θᾶττον ὁ νόμος τῇ τῶν καθημένων ψήφῳ. καὶ σοὶ μὲν οὐ μέτεστι τῆς αἰτίας. ὁ δῆμος δὲ τῆς βλασφημίας ἐλεύθερος. οὐκ ἀφίσταται δὲ τῆς ἐννοίας. ποῦ μὲν τὸ ἔνδοξον κατασκευάζων. ποῦ δὲ τοὐναντίον. ἐν ᾧ καὶ πλείοσι κέχρηται ὡς ἐν καταφορᾷ τοῖς ὀνόμασιν, αἰσχύνην καὶ ἀπιστίαν λέγων καὶ ἀδοξίαν. ἔτι δ' ὦ ἄνδρες δικασταί.) τοῦτό τινες οἴονται τοῦ νομίμου κεφαλαίου. μᾶλλον δὲ ἀποφαίνειν ὁ ῥήτωρ πειρᾶται, πολλὴν ἐσομένην σιτόδειαν καὶ βλάβην. ἐκ τῆς ἀσαφείας τὸ ἀποβαῖνον πολυπραγμονῶν. ἀεὶ γὰρ ὁ ῥήτωρ τὸ δοκοῦν ἀσαφὲς ἐπὶ τὸ συμφέρον ἀνάγει, τὴν ἀπ' αὐτοῦ βλάβην δηλῶν.

B μήτε τῶν ἰσοτελῶν, μήτε τῶν ξένων.) ἰσοτελεῖς μὲν λέγει τοὺς ξένους, τοὺς τετυχηκότας τῆς ἴσης τιμῆς τοῖς πολίταις. τέλος γὰρ καὶ τὴν τῶν ἀρχόντων τιμὴν ὀνομάζουσιν, ὥσπερ καὶ Θουκυδίδης λέγει. λακεδαιμονίων καταλέγων τὰ τέλη. τοὺς ἄρχοντας ὀνομάζων αὐτῶν. ξένους δὲ λέγει τοὺς οὐκ ἐγχωρίους· διὰ μὲν οὖν τῶν προειρημένων ἐπιχειρημάτων κατεσκεύασεν, ὅτι οὐδὲν ὄφελος παραγίγνεται τῇ πόλει κειμένου τοῦ νόμου. διὰ δὲ τοῦ παρόντος ἐπιχειρήματος, ὅτι καὶ βλάπτεται ἡ πόλις. τί γὰρ ἂν καὶ γένοιτο μεῖζον βλάβος σιτοδείας; περὶ ἧς ὁ παρὼν αὐτῷ κεκίνηται λόγος. μὴ διειρῆσθαι δὲ ὅπου ἀτελῆ.) τῷ ἐλλείποντι κέχρηται μὴ διειρῆσθαι λέγων, τὸ ἀδιάκριτον τῆς λέξεως ἐπισημαινόμενος. πολλὰ δ' ἐπισημαίνεται ὡς παραλελειμμένα, καὶ ἀορίστως εἰρημένα τῷ νομοθέτῃ. πρῶτον, δὲ ἐκεῖνο, ὅτι τῶν ξένων εἰπὼν, οὐ δεδήλωκε πότερον τῶν οἰκούντων ἀθήνησιν, ἢ περὶ

C τῶν ἀλλαχόθι. δεύτερον δὲ, ὅπου ἀτελῆ. οὐ γὰρ εἶπε τὸ εἶδος τῆς ἀτελείας, ἢ ἄλλου τινὸς τέλους λέγων, κἀνταῦθα τὰς καταβολὰς, καὶ τελωνείας, τὰς παρὰ τῶν ἐμπόρων. καὶ τὸ εἰς ὅπερ αὐτὸν δεῖ συντελεῖν χορηγοῦντα τῇ πόλει. ὡς καὶ περὶ τὸ τέλος εἶναι τὴν ἀσάφειαν. πῆ μὲν γὰρ λέγεται ἡ τελωνεία. πῆ δὲ καὶ τὸ λειτουργεῖν τῇ πόλει. ἐπεὶ οὖν συνέβαινε τὸν λεύκωνα εἶναι ἀτελῆ, πῆ μὲν διατιθέμενον πυρὸν ἐν τῷ πειραιεῖ, πῆ δὲ τὸ μὴ χορηγεῖν ξένον ὄντα. αἰτιᾶται ὡς διδόντος τοῦ νόμου, κατὰ τὴν ἀσάφειαν ταύτην, καιρὸν, τῷ βουλομένῳ καλεῖν εἰς χορηγίαν τὸν λεύκωνα. καὶ μὴν καὶ ἐπηρεάζειν εἰς τελωνείαν. ὅθεν καὶ ζητεῖ κατὰ ποῖον τέλος ὁ λεπτίνης λέγει; πότερον κατὰ τὸ μηδένα ἀτελῆ τῶν χορηγιῶν τυγχάνειν, ἢ κατὰ τὸ μὴ δεῖν αὐτὸν τελωνεῖσθαι; κατακλείων εἰς τὸ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ * τελωνεῖν κελεύειν καὶ καλεῖν εἰς χορηγίαν τὸν λεύκωνα. ἐχρήσατο δὲ καὶ τοῖς τρισὶν ὀνόμασι, τῷ τῶν πολιτῶν, καὶ τῶν ἰσοτελῶν καὶ τῶν ξένων, τῷ τὸν λεύκωνα τῶν τριῶν μετέχειν δύνασθαι. πολίτης μὲν γὰρ ἐστι τῇ ποιήσει, ἰσοτελὴς δὲ τῇ τιμῇ. ξένος δὲ τῷ μήτε γένει μήτε φύσει πολίτης εἶναι. λυπεῖ δὲ τούτῳ τῷ μέρει σφόδρα. τί γὰρ ἂν γένοιτο μεῖζον ταραχῆς αἴτιον τῇ πόλει, τῆς σπάνεως καὶ τῆς σιτοδείας; ὅθεν καὶ εἰς τὸ τῆς βλάβης μέρος τοῦτο ἐξετάζει τὸ ἐπιχείρημα. ἵνα δὲ καὶ δοκῇ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς μέλλοντος ἀποστερεῖν τὸν πυρόν.* τῇ πόλει δίδωσι τὴν αἰτίαν καὶ ἀνάγκην τοῦ συμβησομένου περὶ *. τὴν πόλιν. εἶτα ποιεῖ πρεσβευόμενον, καὶ μεμφόμενον, καὶ ὀνειδίζοντα. εἶτα ἐπὶ τούτοις ἀφαιρούμενον μόλις τὴν* ἀτέλειαν. ὡς τε μηκέτι εἶναι τοῦ λεύκωνος, ἀλλὰ τοῦ δήμου τὴν κατηγορίαν. ἀφαιρεῖται δὲ καὶ λεύκωνα τὸν ἄρχοντα.)

ὁρᾶς ὅσην καὶ τὴν ἔμφασιν συνεισήνεγκεν; εἶτα προσθεὶς καὶ τὸ Βοσπόρου, μονονοὺ βλέπειν αὐτοὺς ἐποίησε τὰς τοῦ σίτου τὰς ὁλκάδας μεστάς. ὡς τε λιμοῦ παραίτιος ὁ Λεπτίνης γενήσεται, δι' ὧν ἀφαιρεῖται τὴν ἀτέλειαν τὸν ἄνθρωπον. κατ' οὐδέτερον δ' αὐτῷ.) οὔτε ὡς πολίτῃ, οὔτε ὡς ξένῳ. στερίσκονται γὰρ ἀμφότεροι. ἴστε γὰρ δήπου.) αὔξει τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Λεύκωνος, ἐκ τῶν ἐναντίων τὴν σπάνιν προσφέρων. ἐν γὰρ ταῖς ἐνδείαις, καὶ τὰ μικρὰ τῶν κερδῶν μεγάλα εἶναι δοκεῖ. ὅταν δὲ καὶ τοῦτο μέγιστον ᾖ, ποίαν λοιπὸν προλείπει τοῖς ἀκούουσιν ὑπερβολήν· εἶτα καὶ συγκρίνει τὸν ἀπὸ τοῦ πόντου σῖτον πρὸς ἅπαντα τὸν ἁπανταχόθεν αὐτοῖς κομιζόμενον. οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸν τόπον τοῦτον.) ἐπειδὴ καθαίρεσιν εἶπε παρεπομένην τῷ θεωρήματι (δοκεῖ γὰρ αὐτὸς μᾶλλον ὠφελεῖσθαι ὁ πέμπων τὸν σῖτον, ἢ τὴν πόλιν ὠφελεῖν) ἀνῄρηκε καὶ τοῦτο τὸ ἀντιπῖπτον, καὶ ὑπετέμετο. ὡς γὰρ καὶ τῶν ἀκουόντων λεγόντων, ὅτι διὰ τὸ πλεῖστον γίνεσθαι σῖτον ἐν τοῖς τόποις, τοῦτο ποιεῖ, κατὰ συνδρομὴν ἀνῄρηκε, τῷ εἰπεῖν. οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ τὸν τόπον τὸν σῖτον πλεῖστον ἔχειν τοῦτο γίνεται, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀτέλειαν ὑμῖν αὐτὸν δεδωκέναι, διὰ τοῦτο προτιμᾷ τῶν ἄλλων ἐμπόρων τοὺς Ἀθηναίους. ἔχων γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτῷ.) συλλογίζεται τὸ κέρδος τῇ ποσότητι τὴν φιλοτιμίαν ἐγείρων. ἀπὸ τοῦ συνήθους τεταγμένου τέλους τὸ κέρδος δηλῶν. τοῦτο δὲ ἡλίκον ἐστί.) τῇ πηλικότητι κέχρηται ἵνα μὴ μόνον ἀπὸ τοῦ πράγματος αὐξήσῃ, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ ποσότητος. ἐμπόριον Θευδοσίαν.) Τὸ μὲν ὄνομα τῷ ἐμπορίῳ, ἢ ἀπὸ ἀδελφῆς, ἢ ἀπὸ τῆς γαμετῆς. διαφωνεῖται γάρ. δείκνυσι δὲ καὶ οὕτω τὴν εὔνοιαν. ὅτι ἁμιλλᾶται πρὸς ἑαυτὸν ἐν ταῖς εὐποιΐαις ὑμῶν. διὰ τοῦτο γὰρ αὔξει καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον, ἵνα μὴ φαύλη τις ἡ προσθήκη φανῇ. ἀλλὰ προτέρυσι σιτοδείας. τὴν μνήμην ἀνακαινοῖ, τὰ ἀρχαῖα παραδραμών. ἔτι γὰρ ἔχουσι τῆς εὐεργεσίας τὴν αἴσθησιν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτό φησιν, ὅτι τῆς οἰκουμένης ἁπάσης τῷ λιμῷ πιεσθείσης, μετέστησεν ὑμῖν τῇ εὐποιΐᾳ τὴν συμφοράν. τότε πρῶτον εἴδομεν σιτοδείαν, ποιοῦσαν καὶ πλοῦτον καὶ κόρον. ἡκέτω Καλλισθένης, μάρτυς ἀληθὴς τῆς φιλοτιμίας τοῦ Λεύκωνος. λεγέτω τῶν ταλάντων τὸν ἀριθμὸν ὅσον τῇ πατρίδι προσεποίησε. καὶ μηδ' ἂν μεταδόξῃ. εὐδιόρθωτα ποιεῖ τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πλημμελήματα. ἥμαρτεν ὁ δῆμος κακῶς βουλευσάμενος; ἄφες. τῇ μετανοίᾳ λύσει τὰ πταίσματα, γέγραπται δ' ἐν τῷ νόμῳ, μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι. καὶ ὑμῶν τοὺς παρ' ἐκείνου σιτηγούς.) συναδικεῖς Λεπτίνη τὴν πόλιν μετὰ τοῦ Λεύκωνος. πρὸς πολλοῖς γὰρ ἄλλοις βλάπτεις, καὶ εἰς δόξαν. ἥτε ζημία τῶν πραγμάτων, παγχάλεπος.

Εἶθ' ὑμεῖς ἐπισκοπεῖτε.) Αὐξήσας τὴν κατηγορίαν, παροξύνει πρὸς τὴν ἀναίρεσιν. οὐ δεῖ περὶ τῶν ὁμολογουμένων σκοπεῖν, φθασάτω τοὺς λόγους ἡ λύσις. Ανάγνωθι λαβὼν αὐτοῖς αὐτὰ τὰ ψηφίσματα.) Ινα αἰσχυνθῶσιν ἐναντία τοῖς δεδογμένοις ποιεῖν. εἰπὼν δὲ τὰς εὐεργεσίας ἤδη τῷ λόγῳ, βούλεται καὶ ἐγγράφως αὐτὰς ἀναγνῶναι. Ως μὲν εἰκότως καὶ δικαίως. Ορα πῶς δριμέως ὡς μισθὸν κεκομισμένον δείκνυσιν. ἀνθ' ὧν γὰρ δέδωκεν, ἀντὶ τούτου μετείληφε. καθαιρῶν ἐν τούτῳ τὸ περὶ τούτου φρόνημα τοῦ δήμου. μᾶλλον δὲ μαρτύριον μέγιστον παρεχόμενος διὰ τούτου, ὅτι μεγάλα εὐεργέτηται ὁ δῆμος. ἀντιγράφοις, τὰ ἴσα ἐχούσας, καὶ τὰ αὐτὰ βοώσας.

Τὴν δ' ἐν Πειραιεῖ.) Διττῶς ἐκεῖνος. ἐπειδὴ καὶ ἐμπορίοις δύο εὖ ποιεῖ. ἔπειτα τὸ αἰσχρὸν ἐπάγει καθ' ὑπερβολήν. Νενίκηται ὑφ' ἑνὸς ἀνδρὸς ὅλη πόλις εἰς πίστιν. Ηττήθη δῆμος αὐτόχθων εἰς εὐγνωμοσύνην τοῦ Λεύκωνος.

A Vides quantam vim adiúxerit? Deinde addẽdo, Boſpori, tantũ nõ oculis eorum ſubiicit naues onerarias frumenti plenas. Quare præter alia famis etiam cauſa erit Leptines, dum illi homini immunitatẽ eripit. Neutra autem ei ratione. Neq. vt ciui, neque vt hoſpiti, priuatur enim vtriq. Noſtis enim profectò.) Amplificat Leuconis beneficiũ, è contrariis inopiam proferendo. Nam rebus anguſtis etiam parua lucella magna eſſe videntur. At ſi hoc maximum etiam ſit, quid iam excellentius auditoribus reliquũ eſſe queat? Deinde comparat etiam frumentum Ponticum, cum vniuerſo frumento, quod vndecunq; eis apportetur. Non enim eò duntaxat quòd hic locus.) Quia ſententia huic extenuationem vidit eſſe comitem: (videtur id enim magis eſſe è re ipſius qui mittit frumentum, quàm reipublicæ cui mittitur) tollit & hanc obiectionem, ac ſuccidit. Quaſi enim auditores dicant, eò facit quod iis in locis plurimum frumenti naſcitur: conceſſione tollit dicendo: Neque

B enim eò duntaxat, quòd plurimum in eo loco frumẽti naſcitur, id fit: ſed eò etiam, quòd vobis immunitatem conceſſit, quòd Athenienſibus mercatoribus pręcæteris honorẽ habet. Quod enim ipſe pro ſe tenet.) Ratiocinatur lucrum à magnitudine honorem exaggerans, & à conſueto, & conſtituto vectigali lucrum indicans. Id verò quantum eſt.) Magnitudine eſt vſus, vt non modò à reipſa augeret, ſed & per quantitatẽ. Mercatum Theudoſiam.) Mercatui huic nomen eſt inditum à Leuconis ſiue ſorore, ſiue vxore. ambigitur enim. Oſtendit autem ſic etiam eius beneuolentiam, qui ſecum ipſe certet beneficiis in Athenienſes conferendis. propter hoc enim exaggerat ipſum etiã mercatum, ne friuola videatur eſſe acceſſio. Sed anno ab hinc tertio annonę penuria.) Memoria renouat, vetera prætereundo. Adhuc enim eius beneficij ſenſum retinent. Illud enim profectò ſcitis, inquit, cum totus orbis terrarum fame premeretur, cum miſſa annonæ copia remouiſſe calamitatem: tum primùm frumenti penuria, & diuitias attulit, & ſatietatem. Veniat Calliſthenes verus teſtis liberalitatis Leuconia-

C næ, is referat quantum talentorum numerum reipublicæ comparſerit.

Ac nec ſi aliud viſum fuerit.) Facit delicta Atheniẽſibus inemendabilia. errauit populus malo inito cõſilio? remitte, pœnitentia delicta corriget. Atqui eſt in lege ſcriptum. Nec in poſterum licere dare.

Et veſtros mercatores qui ab illo frumentum exportant.) Non Leuconi duntaxat, ſed & reipub. facis iniuriam Leptine. Nam præter alia multa etiam exiſtimationem eius lædis: cum rerum iactura per ſe grauiſſima ſit.

Et vos adhuc deliberatis.) Exaggerata accuſatione, extimulat ad abrogationem legis: Non eſt, inquit, de cnofeſſis rebus delibrandum: antecedat diſputationes abrogatio.

Cape ipſa decreta, eis recita.) Vt eos pudeat ſua decreta reſcindere. Cum autem beneficia verbis iam expoſuerit, vult eadẽ etiam deſcripto recitare. Meritò ac iurè. Vide quàm acriter eum mercedem accepiſſe oſtendat, quòd pro iis quæ dederit eam renumetionem ſit conſecutus. ſic efficit, ne populus ea re efferatur: ac potius ampliſſimum teſtimonium profert, magnum eſſe in populum collatum beneficium. ἀντιγράφοις. Quę paria continent, & eadem clamitant.

In Piræeo.) Duas ille, quoniá vos duobus mercatib. veluti adoptat. Deinde turpitudinẽ adducit per ſuperlationẽ: Fide, inquit, victa eſt ab vno viro tota ciuitas, popul⁹ indigena gratitudine fuit Leucone inferior

Aliam ad templum.) Templum quod ita nomina- A tur,eo quòd Minyæ templum extruxerunt: heroibus ad petendum aureum vellus nauigantibus. Id autem templum eſt in Ponti aditu.

Quarum rerum habetis aut dediſtis pactiones.) Venerandum eſt pactionum nomen,atque ideo vituperandus,qui eas violarit.

Quod eſt multo grauius quàm deſtruere.) Vis perferre Leptine legem?paulùlum differ:omitte,demoliar columnas,literatum,& manifeſtum mei accuſatorem:hę confirmant reprehẽſiones:hæ ratas faciunt friuolas iſtas calumnias,immemorẽ acceptorum beneficiorum coarguentes.

Agè verò ſi miſſis etiam legatis.)Oportunè vſus eſt fictione.Euidentior enim ſimul, & quaſi viuacior fit oratio.Feſtiuum autẽ eſt inuuentum. Tantum enim non iudicium aduerſus populum inſtituit, eſtque probabilis oratio.Neque enim ob patrocinium Demoſthenis, ſed cauſæ bonitate victoriam adeptum eſſe Leuconem apparebit. Quis pro vobis decretum ſcribit.)Qui veſtro nomine reſpondet.

Fuiſſe quoſdam,ſi diis placet,conſecutos.)Non o- B bliuiſcitur ſuæ rationis: ſed vt ſuæ legi paret aditum, facit ipſum populum confiteri obiectionem: Fuiſſe, ſi diis placet, quoſdam conſecutos. quaſi nihil aliud moleſtum reip.ſit,niſi hoc:vt lex Demoſthenis paulo pòſt recitanda, & hoc refutare videatur.

Nam & Athenienſium quidam.) Alteri tribuit maledictum,quod tamen ne hic quidem ſine correctione ponit:ſed vitandæ offenſionis cauſa, Quidam dixit,non Omnes.& Fortaſſe,vt & * aduerbio & dubitatione,non omnino improbitatis ciues damnet. Bene autem perſeuerat in expolitione rei, vt argumẽtum eis fiat euidentius,& breuiter obiectio ſublata videatur. Nónne æquiora quàm nos dicet? mea quidem opinione.) In eorum qui accuſati ſunt numero,& ipſe reperitur, & confitetur iniuriam fieri Leuconi.Deinde communi ſenſu & inſtitutis argumentationem confirmat: Solere omnes verecundia C bonorum quoſdam improbos amare potius, quàm odio improborum etiam bonos auerſari. Iam quo minus facultatis permutet.) Hactenus abſoluta oratione de ſolutione vectigalium, tranſit ad homonymum.cum enim in priore parte vectigalia tractaſſe, inde perſpicuum eſt , quòd ratiocinatus eſt quibus vectigalibus fruatur,ex eo quòd vectigalia non ſoluat.Deinde oſtendit, eos eripere priuilegium Leuconi,poſtea Leuconem viciſſim illis erepturum.Proinde hoc de vectigalibus dictum eſt. Iam ad alteram partem tranſit,& homonymiam,munus illud publicum inquam. argumentatio tractata eſt per calumniam,quæ voluntatem ſignificet.Ac adeo non.) Cõmunioris cuiuſdam argumenti quaſi principium ſumit:illius de ædilitate inquam. Cur autem non palã & apertè poſuit aliquem permutaturum eſſe facultates?ſed ex contrario per inficiationem. Si quis permutare noluerit, non ingenio, quomodo abſolui poſſit,quò minus permutet. Quia apertè dicere non eſt probabile:tractatio autem per negationem,ſignificat contendentis inſtitutum.Fermè enim imitatur contendentis mores, tractatione argumentationis.

Si quis ea inuaſerit.) Per ſpeciem permutationis ſibi vendicarit.Neque verò maximum eſt ſumptus.) A copiis & potentatu Leuconis occurrebat:At in tãtis diuitiis non ſentit ſumptum : verum , ſed ereptio eſt ignominioſa. Neque verò Athenienſes.)

Τὴν δ' ἐφ' ἱερῷ.) Ἱερὸν οὕτω καλούμενον, διὰ τὸ τοὺς μινύας ἱερὸν ἥρας ἱδρύσασθαι τῶν ἡρώων στελλομένων ἐπὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. τοῦτο δέ ἐστι κατὰ τὸ στόμα τοῦ πόντου. Ὧν ἔχετε ἢ δεδώκατε συνθήκας.) Σεμνὸν τῶν συνθηκῶν τὸ ὄνομα. διὸ καὶ ἡ παράβασις ἐπονείδιστος.

Ὃ πολὺ δεινότερον τοῦ καθελεῖν.) Θέλεις κυρῶσαι λεπτίνη τὸν νόμον; μικρὸν ἐπίσχες, ἄφες, καθελῶ τὰς στήλας, τὸν ἔγγραφόν μου καὶ δῆλον κατήγορον, αὗται κυροῦσι τὰς μέμψεις. βεβαιοῦσι τὰς διαβολὰς τὰς ματαίας ταυτασί. τὸν ἐπιλήσμονα τῶν εὐεργεσιῶν ἐξελέγχουσαι. Φέρε ἐὰν δὲ δὴ πέμψας.) Εὐκαίρως κέχρηται τῇ πλάσει. ἐναργέστερος γὰρ ὁμοῦ καὶ ἐμψυχότερος ὁ λόγος γίγνεται, χάριεν δὲ τὸ νόημα. μόνον γὰρ οὐ διαδικασίαν πρὸς τὸν δῆμον καθίστησιν. εὐπρόσωπος δ' ἐστὶν ὁ λόγος. οὐ γὰρ τῇ παρ' ἑαυτοῦ συνηγορίᾳ. τοῖς δὲ ἑαυτοῦ δικαίοις νενικηκὼς ὁ λεύκων φανεῖται. Ὁ τὸ ψήφισμα ὑπὲρ ὑμῶν γράφων.) Ὁ τὴν ἀπόκρισιν ὑπὲρ ὑμῶν διδούς.

Ὅτι νὴ Δί' ἦσαν τῶν εὑρημένων.) Οὐκ ἐπιλέλησται τοῦ οἰκείου θεωρήματος. ἀλλ' ἵνα δῷ τῷ οἰκείῳ νόμῳ παρείσδυσιν, αὐτὸν τὸν δῆμον ὁμολογοῦντα ποιεῖ τὴν ἀντίθεσιν. νὴ Δί' ἦσάν τινες τῶν εὑρημένων. ὡς μηδενὸς ἄλλου λυποῦντος τὴν πόλιν, ἢ τούτου. ἵνα ὁ νόμος τοῦ δημοσθένους μετὰ μικρὸν ἀναγινωσκόμενος, καὶ τοῦτο λύων φαίνηται. Καὶ γὰρ ἀθηναίων τινές.) Ἑτέρῳ μὲν περιάπτει τὴν βλασφημίαν, οὐ μὴν οὐδὲ ἐνταῦθα ταύτην ἀκόλαστον τίθησιν. ἀλλὰ προσέθηκεν εἰς θεραπείαν, τινὰς εἰπὼν, ἀλλ' οὐ πάντας. καὶ ἴσως ἵνα καὶ τῷ ἐπιρρήματι, καὶ τῷ διστασμῷ. μὴ πάντως ἀποφαίνηται κατὰ τῶν πολιτῶν, ὅτι πονηροὶ τυγχάνουσι. καλῶς δὲ ἐπιμένει τῇ ἐξεργασίᾳ τοῦ πράγματος. ἵν' ἐναργέστερος αὐτοῖς ἔλεγχος γένηται. καὶ διὰ βραχέων ἡ ἀντίθεσις ἀνῃρῆσθαι δοκῇ. οὐ δικαιότερ' ὑμῶν ἐρεῖ; ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. Μετὰ τῶν κατηγορημένων καὶ αὐτὸς εὑρίσκεται, καὶ συνομολογεῖ ὅτι ἀδικεῖται ὁ λεύκων. εἶτα τοῖς κοινοῖς ἔθεσι καὶ λογισμοῖς ἐπικυροῖ τὸ ἐπιχείρημα. ὡς μᾶλλον φιλοῦσιν ἅπαντες αἰδοῖ τῶν χρηστῶν φαύλους τινὰς ἀγαπᾶν, ἢ μίσει τῶν πονηρῶν καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἀποστρέφεσθαι.

Καὶ μὴν οὐδ' ὅπως οὐκ ἀντιδώσει.) Ἄχρι τούτων συμπερανάμενος τὸν λόγον τὸν περὶ τῆς τελωνείας, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸ ὁμώνυμον. ὅτι γὰρ κατὰ τὸ πρότερον μέρος τὴν τελωνείαν ἐξήτασεν, ἐκεῖθεν δῆλον. ἐλογίσατο γὰρ, τίνα καρποῦται τέλη ἐκ τοῦ μὴ τελωνεῖσθαι, εἶτα ἔδειξεν αὐτοὺς ἀφαιρουμένους τὴν δωρεὰν τοῦ λεύκωνος. εἶτα τὸν λεύκωνα λοιπὸν ἀνταφαιρούμενον. οὐκοῦν τοῦτο περὶ τῆς τελωνείας εἴρηται. μεταβαίνει δὲ ἐφ' ἕτερον τέλος καὶ τὴν ὁμωνυμίαν. λέγω δὲ τὸ κατὰ τὴν λειτουργίαν. καὶ τὸ ἐπιχείρημα διὰ τῆς διαβολῆς, σημαίνει τὸ βούλημα. Καὶ μὴν οὐδ' ὅπως.) Ὡς κοινοτέρου τινὸς ἐπιχειρήματος ἀρχὴν ποιούμενος. λέγω δὴ τοῦ περὶ τῆς χορηγίας. διὰ τί δὲ οὐκ ἐκ τοῦ προδήλου καὶ προφανοῦς εἰσήγαγεν, ὅτι ἀντιδώσει τις. ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου κατὰ ἀναίρεσιν; ὅτι ἂν βουληθῇ ἀντιδοῦναι, οὐχ εὑρίσκω ὅπως λυθήσεται, καὶ οὐκ ἀντιδώσει; ὅτι τὸ μὲν ἐκ τοῦ προφανοῦς λέγειν, οὐκ ἔστι πιθανόν. τὸ δὲ κατὰ ἀναίρεσιν, σημαίνει τὴν τοῦ φιλονεικοῦντος προαίρεσιν. σχεδὸν γὰρ μιμεῖται τὸν τοῦ φιλονεικοῦντος τρόπον, διὰ τῆς τοῦ ἐνθυμήματος μεταχειρήσεως. Ἐὰν τις ἐπ' αὐτὰ ἔλθῃ.) Κατὰ τὴν ἀντίδοσίν φησιν ἐπιλάβηται.

Ἔστι δ' οὐ τὸ τῆς δαπάνης μέγιστον.) Ἀπὸ τῆς περιουσίας καὶ δυναστείας τοῦ λεύκωνος ἀντέπεσεν. ἀλλὰ πλούσιος ὢν οὐκ αἰσθάνεται τῆς δαπάνης; ναὶ, ἀλλ' ἡ ἀφαίρεσις ἐπονείδιστος. Οὐ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.)

Ti

Τί δήποτε ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐπὶ τὰ μείζονα τρέπων τὸν λόγον, ἐνταῦθα τοὐναντίον πεποίηκεν, καὶ ἀπὸ τῶν μειζόνων ἐπὶ τὰ ἐλάττονα ἦλθε; καὶ λεκτέον, ὅτι, ὃ μᾶλλον ἐτάραττε τοὺς ἀκούοντας, τοῦτο καὶ προὔταξε. ποθεῖ γὰρ ὁ δῆμος τὸν σῖτον, καὶ στερισκόμενος ἄχθεται, ἀφ' οὗ οὖν ἔμελλε πείθειν μᾶλλον, τούτου τὸν φόβον προὐβάλλετο.

Ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησε.) Θαῦμα πολὺ τῆς εὐεργεσίας τοῦ Λεύκωνος ποιησάμενος, ἐνταῦθα καὶ οἶκτον ἐντίθησιν τοῦ Ἐπικέρδους, τῇ μεταβολῇ τῆς τύχης τὴν πειθὼ προσαγόμενος. ὁ γὰρ πάλαι φησὶν εὐημερῶν, ὁ τὴν Ἀθηναίων πόλιν εὐεργετεῖν ἀξιῶν, οὗτος νῦν ἐπίκουρον ἔχει τοῦ ζῆν τὴν ἀτέλειαν, βεβλημένος ὑπὸ τῆς τύχης. φασὶ δὲ τοὺς παῖδας μεταστῆναι τοῦ Ἐπικέρδους ἀπὸ Κυρήνης Ἀθήναζε. καὶ διὰ τοῦτο λέγουσιν αὐτῷ εἰς δέον γεγονέναι τὸ παρ' ὑμῶν δοθῆναι τὴν ἀτέλειαν. εἰκὸς γὰρ ἦν αὐτοὺς καὶ εἰς λειτουργίαν κληθῆναι παρόντας. Τίς οὖν οὗτός ἐστιν; Ἐπικέρδης. Ἠρώτησε B τοὺς Ἀθηναίους, ὡς ποθοῦντας τὸν τοιοῦτον εὐεργέτην μαθεῖν, ἵνα θαῤῥῶν ἀποκρίνηται. Κυρήνη δὲ πόλις ἐστὶ Λιβύης, Λακεδαιμονίων ἄποικος. Ἐπικέρδης δὲ, Κυρηναῖος εὐεργέτης τοῦ δήμου κατὰ τὸν ἐν Σικελίᾳ καιρόν. Ἰδὼν δὲ τῆς ἐπιδόσεως μικρὰν τὴν ποσότητα, ηὔξησεν αὐτὴν πολλαχόθεν. πρῶτον μὲν, τῷ συνδραμεῖν καὶ εἰπεῖν. οὐ τῷ μεγάλα καὶ θαυμάσια ἡλίκα δοῦναι. εἶτα, τῷ καιρῷ τε τῇ γνώμῃ τοῦ δεδωκότος καὶ τῇ ποιότητι τῶν ἀντικειμένων, καιρῷ μὲν, ὅτε ἥττητο ἡ πόλις καὶ ἐν συμφοραῖς ἦν μεγάλαις. γνώμῃ δὲ, ὅτι ἐκ προαιρέσεως καὶ ἐθελοντής. ποιότητι δὲ τῶν εὖ πεπονθότων, ὅτι ἐν συμφορᾷ, φόβῳ τε τῶν ἀντικειμένων ὅτι ἐπεκράτουν Συρακούσιοι, καὶ Πελοποννήσιοι. ὧν οὐκ ἐφοβήθη τοῦ φρονήματος τὸν ὄγκον, ἀλλὰ καὶ τῇ γειτνιάσει αὔξει, ὅτι παρ' οἷς ἦν. καὶ γὰρ τοῦτο συντελεῖ πρὸς αὔξησιν. τὸ γὰρ παρόντα μὴ φοβηθῆναι τὸν κίνδυνον μηδὲ φιλοψυχῆσαι, οὐ μικρὸν εἰς φιλοτιμίαν. ἐν ᾧ καὶ * ἰδὼν τὴν ὀλιγότητα τῆς ἐπιδόσεως. C ἐκ τοῦ κατὰ σύγκρισιν τόπου ηὔξησε. συνέκρινε γὰρ τὴν προαίρεσιν τῶν τε ἑκόντων εὐεργετούντων, πρὸς τὴν τοῦ δικαίως ἀποδιδόντος ἐν καιρῷ χάριν. δείξας δὲ ἐνίους τῶν ἀνθρώπων μηδ' ἐθέλοντας ἀποδιδόναι ἐν ταῖς δυστυχίαις ἣν ὀφείλουσι χάριν. ηὔξησε τὴν τοῦ δεδωκότος προαίρεσιν, ὅτι ἐθελοντὴς τοῖς δυστυχοῦσιν ἐπέδωκεν.

Ὡς τὸ ψήφισμα τοῦτο δηλοῖ.) Πιστοῦται διὰ τοῦ ψηφίσματος, τοῦ Ἐπικέρδους τὴν εὔνοιαν. ἵνα μὴ δοκῇ χαρίζεσθαι τοῖς λόγοις.

Καὶ τοῦ μὴ τῷ λιμῷ πάντας.) Οὐ μόνον ἐκ τῶν προειρημένων τόπων ἐπηύξησεν ὡς ἔφαμεν. ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ κωλῦσαι τὰ συμβάντα αὐτοῖς, εἰ μὴ ἐπέδωκεν ἑκών. κωλύει γὰρ αὐτοὺς λιμῷ πάντας ἀποθανεῖν, προθύμως ἐπιδούς.

Ἄλλως, εἰς τὸ αὐτό. Οὐ μόνον ηὔξησεν ἀφ' ὧν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ἐκώλυσε τὸ συμβὰν κακὸν, ἀφ' ὧν ἐπέδωκε. διχῶς γὰρ τὸ συμφέρον, ἢ κτήσει καλοῦ, ἢ ἐπισχέσει βλάβης ὑπάρχει.

Τάλαντον ἔδωκε.) Μεταλαβεῖν φησὶ τὴν ἀτέλειαν, ἐπὶ τοῖς πρότερον ἐπιδοθεῖσιν ἐν Σικελίᾳ, οὐχ ὡς ἂν καταφρονήσας, ὅτι περ ἅπαξ ἔτυχε τῆς τιμῆς, ἐπαύσατο τῆς κηδεμονίας, ἀλλὰ μηδενὸς αἰτήσαντος, τὴν χρείαν ἰδὼν, αὐθαίρετος ἐφιλοτιμήσατο, αὐτὸς προσεπινοήσας τὴν αὔξησιν.

Σκέψασθε δὴ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν.) Εἰπὼν διὰ τῶν προειρημένων τὰς εὐεργεσίας. καὶ αὐξήσας εἰς ὅσον εἶχεν. τεῦθεν ἐπενθυμεῖται τοῖς προειρημένοις. τοιοῦτος ὁ ῥήτωρ ἁπανταχοῦ, μετὰ τὰ διηγήματα πάλιν ἐπενθυμούμενος.

A Cur tandem à minoribus ad maiora conuertere orationem ſolitus, hic contrarium fecit? & à maioribus ad minora venit? Reſpondendum eſt: hoc, quò magis perturbaret auditores, in principio eſſe poſitum. Requirit enim populus frumentum, & eo priuari ſe dolet. Per quod igitur facilius perſuaſurus erat, id ad metum incutiendum primo loco obiecit.

Sed etiam ſi quis alius eſt benemeritus.) Cum magnam admirationẽ beneficij Leuconis excitarit, commiſerationem Epicerdis interponit, mutatione fortunæ ad perſuadendum accommodata. Cui enim, inquit, olim res ſecundæ fuerunt, qui de Athenienſiũ republica benemereri voluit: is nunc vitę præſidium habet immunitatem, proſtratus à fortuna. Aiunt liberos Epicerdis Cyrenis Athenas migraſſe & propterea dicunt vtilem eis fuiſſe datam ab Athenienſibus immunitatem. Probabile enim erat, eos cum adeſſent, etiam ad obeunda munera vocatum iri.

Quis igitur is eſt? Epicerdes.) Interrogauit Athe- B nienſes, tanquam ſcire deſiderantes, quisnam ſit ita bene meritus? vt audacter reſpondeat. Cyrene autem vrbs eſt Libyæ, Lacedæmoniorum colonia. Epicerdes autem Cyrenæus de populo bene meritus fuit temporibus acceptæ cladis in Sicilia. Sed quia vidit, non amplam eſſe donationem, multis eam auxit: primùm concedendo & dicendo, non quòd magna quædam & mirabilia dederit. Deinde à tempore & animo eius qui dedit, & qualitate tum beneficiariorum, tum aduerſariorum: à tempore, cum ſuccubuiſſet vrbs, & in magnis malis eſſet: ab animo, quòd conſultò & vltrò: à qualitate eorum qui beneficium acceperunt; in calamitate: à metu aduerſariorum, quòd ſuperiores erant Syracuſani & Peloponnenſes: quorum ſuperbiam & elationem non eſt veritus. Quin & à vicinitate auxit, apud quos erat. Nam & hoc ad amplificationem confert. Præſentem enim non timuiſſe periculum, neque ſalutis habuiſſe rationem, non parumfacit ad declarandum eius ſtudium & beneuolẽtiam. In quo etiam eorum, qui affecti erant benefi- C cio.) Cum vidiſſet exiguitatem largitionis: eam ex comparationis loco amplificauit. Comparat enim animum vltrò bene merentium, cum eius animo, qui per occaſionem, vt æquum ſit, gratiam referat: & cũ oſtẽderit pleroſque mortalium etiam beneficiis obligatos, non vltrò ſolere gratiam referre calamitoſis: auxit eius qui dedit animum, quòd vltrò calamitoſis ſit largitus. Vt decretum declarat.) Decreto fidẽ conciliat Epicerdis beneuolentiæ, ne videatur loqui benignius. Et ne fame omnes perirent. Non tantùm ex antè dictis locis amplificat, vt diximus, ſed ex eo etiam, quòd prohibuit ea, quæ illis accidiſſent, niſi vltrò largitus eſſet. Cauit enim, ne fame omnes perirent, alacriter largiendo. Idem aliter explicatum: Exaggerauit, non ab iis duntaxat quæ fecit, ſed ab eo etiam, quòd liberalitate ſua impendẽs malum auertit. Vtilitas enim dupliciter cepitur: vel parandis bonis, vel auertendis malis.

Talentum dedit.) Conceſſa ei immunitate propter ea quæ prius in Sicilia dederat, non tanquam contemptor, ſemel conſecutus honorem, rempub. curare deſiit: ſed poſtulante nemine, animaduerſa neceſſitate, ſua ſponte, vltrò ſuum ſtudium declarauit, ipſe * amplificatione excogitata.

Cõſiderate per Iouẽ & deos.) Cũ in ſuperiorib. beneficiũ expoſuerit, & amplificarit quãtũ potuit: hic iã ſuperiorib. aliud adiicit argumẽtũ. Ita ſolet noſter orator vbique narrationib. amplificationes adiicere.

Non autem ſimplex eſt hęc narratio, ſed demonſtratiua. A

Et illorum gratiam.) Etiam hæc bonitatis eſt approbatio. neque enim ſpe remunerationis benefecit (ea enim incerta fuit) ſed ex beneuolentia & affectu victos pluris fecit quàm victores. Neque victores ſolum dixit, ſed eos etiam apud quos fuit: vt oſtenderet, eum & familiaritatem contempſiſſe, & amicitiã neglexiſſe, & victores non metuiſſe.

Et vos pluris in rebus omnibus fecit: neque enim parta vti immunitate voluit.) Immunitas duplex eſt vel mercaturæ, vel munerum publicorum ratione. Neque enim fieri poteſt, vt peregrinus, qui in Libya habitat, munera obeat: aut vectigal ſoluat qui non faciat mercaturam. Neque enim mercaturam facit, vt Leucon: neque enim apportantur ei ex Libya merces, vnde lucretur, idq; conſtat è vectigalium deſcriptione. Quamobrem cum fiducia dixit. Nam eum nec parta vti conſtat immunitate.) Neque enim reperitur in mercatorum deſcriptionibus. In idem Zeno propoſitum locum explicans, Epicerdem ait non vſum eſſe priuilegio, eò quòd centum minas largitus fuerit. Nos verò negamus hoc ſignificare velle Demoſthenem. neque enim largitionis & liberalitatis aliqua eſt immunitas, ſed munerum quæ neceſſariò obeuntur. Quomodo igitur Epicerdes ea non vtitur? non quòd largitus eſt, ſed quod nec mercaturam facit, neque vnquam vocatus eſt ad munus aliquod obeundum. Quia enim abfuit, vti priuilegio non potuit. Nam eum abſentem aliquod obeundum vocari non potuiſſe, conſtat ex ſtatu Leuconis. Ibi enim ait, Eſſe pecuniã Leuconi hic, quam quis prehendat. Quas verò res Epicerdis inuadat, aliquis, qui nullam habet negociationem in portubus? B

Vti.) pro vſus eſſe. Neque enim hactenus de filiis eius eſt dictum, ſed de patre. neq; etiam conferre ad bellum, violationem fuiſſe immunitatis: perſpicuum eſt ex iis quæ dicuntur de Harmodio & Ariſtogitone. Etenim quamuis adepti immunitatem, tamen ad bellum ſumptus ſuppeditabant. Quare ſi Epicerdes ad bellum ſuppeditauit aliquid, non vtique priuilegium ſuſtulit. Quin & ipſe legem profert, quæ iubet neminem immunẽ eſſe bellicorum ſumptuũ. Quos minimè conueniebat.) Quib. nullo modo fieri debebat iniuria. C

Sed alacritatem, & quòd ipſe. A iudicio patrum hominem celebrat. Qui cum priores beneficium cõtuliſſent. Qui principium benemerendi fecerunt. Maiori autem charitate digni ſunt, qui in neceſſitatibus aliquid ſubminiſtrãt. Et non pudet, Atheniẽſes.) Eruditè verbo Pudet, ſtatim ſubiecit Athenienſes, vt propter qualitatem vrbis, turpitudo maior appareat. Neque poſſimus queri.) Doce me aliquam ereptionis defenſionem: Adſit ſpecioſus aliquis locus errato, ſi quis liberorum eius ingratum me vocarit: Quo crimine proferendo, reprehenſionem diluam? Quid ab eis vitioſè factum culpando, dedecus effugiam? Neque enim ſi alij fuerunt.) Obiectionis infitiatione, obiectionem ſoluit, dicendo: Hoc non diluet probrum, ſed ignominiam augebit: euertis maiorum ſuffragium: petulanter reſcindis quæ illi iudicarunt. id quod adiicitur, confirmat veritatem: Quanto præſtantius eſt, eorum qui viderunt & adfuerunt, teſtimonium, quàm eius qui præter aditum nihil habet? Et de quadragentis.) Fuit enim quædam bello Peloponneſiaco quadragentorum oligarchia, quam qui abrogarunt, iis honos eſt habitus.

Vtilẽ operã nauarunt.) Sub XXX. tyrãnis ſcilicet.

A οὐχ ἁπλῶς δὲ ἐστὶ τὸ διήγημα ἐνταῦθα, ἀλλὰ δεικτικόν. Καὶ τὴν περὶ τούτων χάριν.) Καὶ τῆς καλοκαγαθίας ἐπίδειξις. οὐ γὰρ ἐλπίδι τῆς ἀμοιβῆς ἐποίησεν εὖ, ἄδηλος γὰρ αὕτη. ἀλλ' εὐνοίᾳ καὶ φιλοστοργίᾳ τοὺς ἡττημένους ἀντὶ τῶν κεκρατηκότων ἠσπάσατο. καὶ οὐ μόνον νενικηκότων εἶπεν, ἀλλὰ καὶ παρ' οἷς ἦν. ὅτι καὶ συνηθείας κατεφρόνησε, καὶ φιλίας ἠμέλησε, καὶ φοβεῖσθαι τοὺς κρατοῦντας οὐκ ἠνέσχετο, προθέμενος ἐν πᾶσιν ὑμᾶς. Οὐδὲ γὰρ οὔσῃ χρώμενος φαίνεται.) Ἡ ἀτέλεια διττή. ἢ γὰρ κατ' ἐμπορίαν ἐστὶν, ἢ κατὰ λειτουργίαν. οὐχὶ δ' οἷόν τε λειτουργεῖν, ξένον ὄντα, καὶ Λιβύην οἰκοῦντα, οὔτε μὴ ἐμπορευόμενος. οὐδὲ γὰρ ἐμπορευόμενος φαίνεται, ὥσπερ ὁ Λεύκων. μὴ φερομένων αὐτῷ ἀπὸ Λιβύης φορτίων, ἀφ' ὧν κερδαίνειν ἔμελλε. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς τῶν τελωνειῶν ἀπογραφῆς, ὅθεν εἶπε τεθαρρηκότως.

Οὐδὲ γὰρ οὔσῃ χρώμενος φαίνεται.) Οὐ φαίνεται γὰρ ἐν ταῖς τῶν ἐμπόρων ἀπογραφαῖς. Εἰς τὸ αὐτό. B Ὁ μὲν Ζήνων λύων τὸ προκείμενον, φησὶ, μὴ χρήσασθαι τῇ δωρεᾷ τὸν Ἐπικέρδην, διὰ τὸ ἑκόντα ἐπιδοῦναι μνᾶς ἑκατόν. ἡμεῖς δὲ φαμὲν μὴ τοῦτο βούλεσθαι τὸν Δημοσθένην σημαίνειν, οὐδὲ γὰρ ἐπιδόσεως οὐδὲ φιλοτιμίας ἐστὶν ἀτέλεια, ἀλλὰ τῶν κατ' ἀνάγκην γινομένων λειτουργιῶν. πῶς οὖν φαίνεται Ἐπικέρδης μὴ χρώμενος; οὐχ ὅτι ἐπιδέδωκεν, ἀλλὰ τῷ μηδ' ἐμπορίαν ποιήσασθαι. μηδὲ κληθῆναι εἰς λειτουργίαν μηδὲ πώποτε. διὰ τὸ ἀπεῖναί τε φαίνεται τῇ δωρεᾷ μὴ χρήσασθαι. ὅτι γὰρ οὐκ ἂν ἐκλήθη ἀπὼν εἰς λειτουργίαν, δῆλον ἐκ τῶν κατὰ Λεύκωνα. ἐκεῖ γάρ φησι χρήματα ὑπάρχειν τῷ Λεύκωνι ἐνταῦθα, ὧν λάβοιτο ἄν τις. Ἐπικέρδους δὲ μὴ ἔχοντος μηδεμίαν ἐμπορίαν ἐν τοῖς λιμέσι πῶς ἄν τις λάβηται, τὸ οὖν χρώμενος, ἀντὶ τοῦ χρησάμενος. οὐ γὰρ περὶ τῶν παίδων ἐνταῦθα τέως ὁ λόγος ἐστίν. ἀλλὰ περὶ τοῦ πατρός. ὅτι δὲ C καὶ τὸ συντελεῖν εἰς πόλεμον, οὐκ ἦν παράβασις ἀτελείας. δῆλον ἐκ τοῦ κατὰ Ἁρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα. καὶ γὰρ εἰληφότες ἀτέλειαν, ὅμως ἐχορήγουν εἰς πόλεμον. ὥστε εἰ Ἐπικέρδης εἰς πόλεμον ἐπιδέδωκεν. οὐδήπου τὴν δωρεὰν ἀφῄρηκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς παρέχεται νόμον τοιοῦτον, τὸν κελεύοντα μηδένα ἀτελῆ εἶναι τῶν εἰς τὸν πόλεμον.

Οἷς ἥκιστα προσῆκεν.) Οἷς οὐδαμῶς ἀδικεῖν ἐχρῆν.

Ἀλλὰ τὴν προθυμίαν, καὶ τὸ αὐτόν.) Τῇ κρίσει τῶν πατέρων σεμνύνει τὸν ἄνθρωπον. Οἱ προϋπάρχοντες τοῦ ποιεῖν εὖ.) Οἱ τὴν ἀρχὴν τῆς εὐποιΐας ποιησάμενοι. πλέον δὲ θαυμάσειεν ἄν τις τοὺς ἐν ταῖς χρείαις ὑπηρετήσαντας. Εἶτ' οὐκ αἰσχυνόμεθα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.) Χαριέντως τῷ αἰσχυνόμεθα συνῆψεν εὐθὺς τὸ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα τῇ ποιότητι τῆς πόλεως μεῖζον φανῇ τὸ αἰσχρόν. Μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι.) Δίδαξόν με τινὰ τῆς ἀφαιρέσεως ἀπολογίαν. προσέστω τις εὐπρόσωπος τόπος τῷ σφάλματι, ἂν καλέσῃ μέ τις τῶν παίδων ἀχάριστον. ποῖον ἔγκλημα προφέρων λύσω τὴν μέμψιν; τί πρᾶγμα ὕποπτον ἐπενεγκὼν αὐτοῖς, τὴν αἰσχύνην ἐκφεύξομαι; Οὐ γὰρ εἰ ἕτεροι μὲν ἦσαν.) Τῇ τῆς ἀπαντήσεως περιτροπῇ, τὴν ἀντίθεσιν ἀνεῖλε, φάσκων, οὐκ ἀπολύει τοῦτο τῆς αἰσχύνης, ἀλλὰ προσθήκην ἀδοξίας ποιήσει. λυμαίνῃ τὴν τῶν προγόνων ψῆφον. λύεις προπετῶς, ἃ ἐκεῖνοι κεκρίκασι. καὶ ἡ προσθήκη βεβαιοῖ τὴν ἀλήθειαν. ὅσω κρείττων ἡ τῶν ὁρώντων καὶ παρόντων μαρτυρία τοῦ τὴν γνῶσιν ἐξ ἀκοῆς εἰληφότος. Καὶ περὶ τῶν τετρακοσίων.) Ἐγένετο γάρ τις ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ τετρακοσίων ὀλιγαρχία, ἣν οἱ καταλύσαντες ἐτιμήθησαν. Χρησίμους αὐτοὺς παρασχόντων.) Ἐπὶ τῶν τριάκοντα λέγει.

εἴτε γὰρ οἱ δημοτικοί, μὴ φέροντες τὴν κακίαν τῶν τριάκοντα, ἔφυγον, καὶ οἱ ὑποδεξάμενοι ἐθαυμάσθησαν. εἰ τοίνυν τις ὑμῶν ἐκεῖνο πέπεισται.) τὰς τῶν ἔξωθεν ἐπισωρεύσας εὐεργεσίας, τὴν ἐκ τῆς ἀκολούθου νοήσεως ὑποβάλλει πρότασιν. λεγόμενον δὲ ὅτι, τὸ κατὰ τὸν ἐπικέρδην ἐπιχείρημα, τῆς μελλούσης ἐστὶ βλάβης. τοῦτο τοίνυν ἐπισφραγίζεται, κατὰ τὸ νῦν προκείμενον ἐνθύμημα, ἀντέπεσε γὰρ ἐκ τῶν λεγομένων. ἀλλ' οὐκ αὖ δεηθείημεν τῶν τὴν πόλιν εὐεργετησόντων. οὐδὲ γὰρ ἐστὶ πόλεμος. πρὸς ὅπερ ἀγωνιζόμενος λύει ἐκ τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως, καὶ τῶν κοινῶν λογισμῶν, ὡς ἄδηλον τὸ μέλλον, καὶ πάντα χρὴ προσδοκᾶν. οὕτως ἐπισφραγίζεται διὰ τούτων τὴν γενησομένην ἐκ τοῦ νόμου βλάβην, εἰ γένοιτο κύριος. κἀγὼ συνεύχομαι.) τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐνοίας δηλοῖ, κοινωνῆσαι τῆς εὐχῆς οὐκ ὀκνῶν. ᾧ μὴ λυθέντι δεήσει χρῆσθαι.) κυρίου ὄντος, εἰκός ἐστι γενέσθαι καὶ χρείαν εὐεργετῶν. ἄγουσι γὰρ τὰς εὐδαιμονούσας πόλεις ἐπὶ τὸ χεῖρον οἱ πονηροὶ νόμοι. τοῖς μὲν γὰρ ἀγαθοῖς ἀνδράσι, καὶ τοῖς ἀμείνοσι νόμοις, ἀκολουθεῖ τὸ πράττειν καλῶς. τοῖς δὲ ἐναντίοις, πρὸς τὸ φαῦλον ἡ μεταβολή. ὑπορρεῖ κατὰ μικρόν.) κατὰ μικρὸν ὑποχωρεῖ καὶ ἀπόλλυτο. ῥεῖν γὰρ τὸ φθείρεσθαι. ἐπεὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι κτῶνται μὲν εὐβουλίᾳ τὰ χρήσιμα. ῥιπτοῦσι δ' ἐξ ἀβουλίας κτώμενα. ὃς καλῶς πράττουσαν τὴν πόλιν.) κατ' ἀμφότερον δείκνυσιν ἄχρηστον καὶ ἀλυσιτελῆ τὸν νόμον. ἐν ἀσφαλείᾳ τε γὰρ ζῶσιν ἡμῖν, ἡ τοῦ πράγματος ἀδοξία πρόσεστιν. ἑτέρου δέ τινος καὶ φαύλου συμβαίνοντος, τὸν ἐπικουρήσοντα οὐχ ἕξομεν. οὐ τοίνυν μόνον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.) ἄλλο ἐπιχείρημα τοῦ αὐτοῦ τόπου. διαφορὰν δὲ ἔχον οὐ μικράν. περὶ μὲν γὰρ εὐεργέτου πάλιν μέλλει ποιεῖσθαι τὸν λόγον. δεικνὺς ὅσον βλάψει τὴν πόλιν. καὶ ὅσον ἀποστερήσει εὐεργετῶν, εἰ καιρὸς γένοιτο. διαφέρει δὲ τοῦ περὶ ἐπικέρδους ἐπιχειρήματος. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἴδιον, τοῦτο δὲ κοινόν. ὅτι καὶ πόλεις ὅλας τὰς ἑαυτῶν πατρίδας συμμάχους κατέστησαν τῷ δήμῳ. ἀπὸ γὰρ τοῦ κατὰ πρόσωπον, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὰς πόλεις. ἰδίᾳ μὲν θεὶς τὸν λεύκωνα, ἰδίᾳ δὲ τὸν ἐπικέρδην. μετὰ δὲ ταῦτα πλῆθος τῶν τὰς πατρίδας τὰς ἑαυτῶν παρασκευασάντων συμμαχεῖν τῷ δήμῳ. δύο δὲ ἀνύει διὰ τῶν τοιούτων ἐπιχειρημάτων. ἓν μὲν, ὅτι τῶν ἀτοπωτάτων ἐστὶν ἀποστερεῖν τοὺς εὐεργέτας. ἕτερον δὲ, ὅτι κωλύσομεν δι' ὧν ἀποστεροῦμεν καὶ τοὺς βουλομένους εὐεργετεῖν ἐπὶ τηλικούτων καὶ τοιούτων καιρῶν. ἐν σιτοδείᾳ μὲν ὁ λεύκων. ἐν συμφοραῖς δὲ ὁ ἐπικέρδης. τελεία δ' ἡ εὐεργεσία καὶ ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις. ὃ παρ' ὑμῶν τῶν πρεσβυτέρων.) ἱκανὸν ποιεῖται τὴν πειθὼ τῷ λέγειν ὡς ὑμεῖς με τοιαῦτα ἐδιδάξατε. ἀλλ' ὅθ' ἡ μεγάλη μάχη.) περὶ ταύτης τῆς μάχης ὑπερίδης εἴρηκεν ἐν τῷ πρὸς δίωνα. καὶ παρὰ ἐφόρῳ καὶ ἀνδροτίωνι ἱστορεῖται, ὡς ἐνίκησαν τοὺς ἀθηναίους λακεδαιμόνιοι σφόδρα. ἐπικηρυκεύεσθαι.) διὰ κηρύκων σπονδὰς περὶ φιλίας ποιήσασθαι. καὶ τῆς παρόδου κρατοῦντας.) ὡς καὶ τὴν ἀναχώρησιν καὶ τὴν φυγὴν ἐπικίνδυνον εἶναι. ἀλλὰ πλησίον ὄντων μεθ' ὅπλων.) αὔξησιν ἔχει τῆς εὐνοίας. οὐκ ἔδεισαν τὸ πλῆθος, οὐδὲ τὰ ὅπλα, οὐδὲ τοὺς πολίτας ᾐσχύνθησαν. ἀλλὰ βιασάμενοι τοὺς ἔνδον, καταφρονήσαντες τῶν ἔξω, εἰσέφερον τὸ στράτευμα. τὸν μεθ' ὑμῶν κίνδυνον τῆς ζωῆς ἀσφαλῶς προτιμήσαντες. ἡ ἐπὶ ἀνταλκίδου.) οὗτός ἐστιν ὁ τὴν αἰσχρὰν εἰρήνην πρὸς βασιλέα τὸν μέγαν πεισάμενος. ἐν ᾗ τοὺς ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντας ἕλληνας ἐκδότους τῷ βαρβάρῳ πεποίηκε. τότε οὖν φησὶν ἐφυγάδευσαν αὐτοὺς λακεδαιμόνιοι. ὑμεῖς δὲ ὑπεδέξασθε. καὶ προσηκόντως ἐστέρξατε κατὰ πάντα. εἴ τις ἀκούσειεν ὡς ἀθηναῖοι σκοποῦσι.)

A Cum enim homines populares, non ferentes eorum improbitatem,in exilium abierunt: quos qui ſuſceperunt,fuere, in admiratione.

Quòd ſi cui veſtrûm illud perſuaſum eſt.) Poſtquā exterorum beneficia coaceruauit: ſumptam ex conſequenti ſenſu propoſitionem ſubiicit. Diximus autem,argumentum de Epicerde allatum, agere de futuro damno.Hoc igitur in ſententia nunc propoſita concludit. Occurrebat enim ex iis quæ dicebantur: At non opus nobis erit eo,qui benè de nobis mereatur:neque enim bellum eſt.Cùm qua obiectione dimicat, à communi hominum natura & communi ſenſu: Futura eſſe incerta, & expectanda eſſe omnia: ſic obſignat per hæc id damnum quid ſecuturum ſit, ſi lex rata habeatur.Atque ego vnà precor.)Inſignem ſuam beneuolentiam ſignificat, vt qui vnà precari non grauetur.

Qua,niſi abrogetur,vtendum erit.)Si rata habeatur,veriſimile eſt,fore paucos qui bene de B Republica mereātur.Deprauant enim, & infelicitant fortunatas vrbes,prauæ leges. Præſtantibus enim viris,& legibus melioribus,felicitas comitatur:contrariis,res mutantur in deterius.

ὑπορρεῖ Paulatim regrederetur & periret. ῥεῖν enim eſt perire. Quoniam homines prudētiâ parant opes: per imprudentiam, partas amittunt.

Quæ vrbem in rebus ſecundis.Vtroque modo legem inutilem, & nequaquam conducibilem eſſe oſtendit.Dum enim in toto viuimus,rei ignominia adeſt.Si quid aliud & malum acciderit,qui auxilietur, non habebimus.Neque verò ſolum Athenienſes.)Aliud argumentum eiuſdem loci, non parum tamen differens. Iterum de homine bene merito verba facturus eſt:& oſtendit quantopere lædat Rempublicam& quot bene merituris priuaturus ſit rempublicam Leptines,ſi poſtularit occaſio. Differt autem ab argumento de Epicerde allato.Illud enim priuatum, hoc publicum eſt:adiunxiſſe eos totas vrbes, patrias ſuas,ad ſocietatem populi.A perſonis enim ſingulis ad vrbes tranſit:& cum ſeorſim Leuconem, ſeorſim C Epicerdem poſuiſſet:multitudinem ſubiicit eorum, qui effecerunt,vt patriæ ſuæ ſocia arma cum populo iungerent.Duo autem confecit per talia argumenta: vnum,abſurdiſſimum eſſe,fraudare benemeritos:alterum,effecturos eos eſſe fraudatione illa,ne qui talibus & tam acerbis temporibus bene mereri velint: in annonæ penuria Leucon,in calamitatibus Epicerdes.* Perfectum enim beneficium eſt in verbis & in factis poſitum.

Quod è natu maioribus inter vos.) Satis ſibi fidei conciliat,dicendo,Vos me talia docuiſtis. Sed cum magnum illud prælium..) De hoc prælio dixit Hyperides in oratione aduerſus Dionem: & ab Ephoro atque Androtione refertur,magno prælio victos eſſe à Lacedemoniis Athenienſes.ἐπικηρυκεύεσθαι Per caduceatores fœdus atque amicitiam ſancire.

Et tranſitum tenere.) Vt & receſſus & fuga periculoſa eſſet.Sed cum in armis propè eſſent.) Augent hæc verba beneuolentiam:Non timuerunt multitudinem,neque arma,neque ciues reueriti ſunt:ſed coactis iis qui intus, deſpectis iis qui foris erant, exercitum introduxerunt,& periculum vobiſcum adeūdum,vitæ ſecuritati prætulerunt. Quæ ſub Antalcida.) Hic eſt qui turpē illam pacem cū magno Rege pepigit,in Græcos qua Aſianos Barbaro dedidit. Tū igitur,inquit,expulerunt eos Lacedæmonij, vos ſuſcepiſtis , & ita vti par erat , charos habuiſtis omnes. Si quis audiat deliberare Athenienſes.)

Deliberat iam aliquis rurſus de confirmatis rebus A & tollit decretorũ fidem? Alienus Athenienſibus eſt iſte ſenſus, abhorret ab Attica iſta puſillitas.

Age recita mihi.) Recitat decretum, vt verecundiam in eis excitet. Cum commemorantem audierit.) Qui enim oculis non perceperunt: è narratione eorum qui norunt rem cognoſcent. Qui igitur, inquit, tempora illa ſeu ſpectauit, ſeu audiuit: is perpendens beneficij memoriam, omnino ingratitudinem accuſabit. Odi enim humanitaté quã extorquet neceſſitas. Is qui liberalis videri ſtudet in calamitatibus: ſublatis periculis, & voti compos factus, beneficiorum eſt immemor & ingratus.

At hercule indigni quidam.) Acriter hoc dicit, ad perſtringendum Leptinem, vt importunũ & inuidũ, qui ſurſum & deorſũ hoc agitet, & alio nullo firmamento nitatur. Omnino aũt ſuæ cauſa legis hac ratione vtitur, vt continenti mẽtione populus ductus, B cauſam quæ pro populo affertur, acciperet. Cum enim à Leptinæ lege & vtilitate vellet auditoré abducere: transfert eius animum ad accuſationem eorũ, qui immunitatem, qua indigni ſunt, acceperunt. Neque verò id ſolũ dixerat Leptines, indignos eos eſſe: ſed illud etiam, deeſſe qui munera obeant: & vt ea diuites obeant, æquum eſſe. Quod aũt vt firmum ei largitur in tota lege, id firmiſſimum eſſe oſtẽdit & iniuſtum: vt propter paucos omnibus fiat iniuria. Sic nos orator docuit, firmiſſima argumenta aduerſariorum eſſe prætermittenda, & iudices ad alia traducendos. Deinde illud ignorare nos dicemus.) Hãc obiectionem ſoluit tranſlatiuè. primũ à tempore, deinde à modo, ac à tempore, ſpectandam eſſe dignitatem cum donemus, non pòſt: à modo, iudicium non eodẽ modo fieri oportere à priuato, & à ciuitate. Deinde illud ignorare nos dicemus.) Exceptione ſoluit obiectionem. Illud ipſum, inquit, an digni C eſſent, exquirendum tibi fuit eo tempore, quo honos illis habebatur: non nunc poſtquam acceperant, ſpecioſis verbis & iſta ratione vtendum, indignos eos eſſe. Munus hominum eſt.) Pro, non malorum, ſed prudentium. Quam opinionem à vobis amotam eſſe decet.) Inuidentiæ ſcilicet. Ego verò non eodem modò.) Sententia eſt huiuſmodi: Omnes homines, vel daturos alicui, vel accepturos filiam, prius inquirere, ſit-ne dignus an non? & quę ſit de ea re futura opinio? & verum legitimum ſit & genus eius, & vita, néc ne? In beneficis aũt non iam eodem modo, ſed tametſi obſcuro genere ſit ortus, accipiunt propter neceſſitatem, actionem approbantes, qualiſcumq. ille ſit. Cum igitur accipiendum beneficium. Concluſio argumẽti. Interſeruit aũt hæc in medio, vt benemeritorum memoria extaret, ne ſupina & faſtidioſa fieret oratio. Vno atq. altero decreto oſtẽſo. De hoſpitib. loquitur, quia plurima deinceps recitabit in examinatione ciuium. Cum Thaſios.) Thaſus è regione Thraciæ eſt, vbi etiã metalla fuerũt aliquãdo Athenienſium. Redit aũt ad eiuſdẽ generis argumẽtationes, atq. illud de Archebio & Heraclide eiuſdẽ loci eſt: qui, vt aiunt, ne habere quidẽ putãtur immunitatem apud Athenienſes. Et Lacedæmoniorum præſidium armis eieciſſe. Non verbis impulerunt, ſed armis opus fuit ad illos expellendos. Ecphantus Thaſiorum, Thraſibulus dux Athenienſiũ. Introductis.) poſt pugnam. Vt decimã venderetis.) Decimã de ſarcinis mercatorum, qui Helleſpontum frequentarẽt, accipiebant. Vendebant igitur vectigalia, & efficiebant vt reſpublica pecuniæ copiã haberet.

A Σκέπτεταί τις ἤδη περὶ τῶν κεκυρωμένων πάλιν. καὶ ἀναιρεῖ τῶν ἐψηφισμένων τὴν πίστιν; ἀλλότριον τῶν ἀθηναίων τὸ νόημα. ξένον τῆς ἀττικῆς τὸ ἥττωμα. ἀνάγνωθι δή μοι. ἀναγινώσκει τὸ ψήφισμα καταιδέσαι βουλόμενος καὶ διεξιόντος ἀκούσας.) οἱ γὰρ μὴ τῇ ὄψει μαθόντες, παρὰ τῶν εἰδότων διηγουμένων τὴν γνῶσιν ἕξουσιν. ἆρ' οὖν φησὶν ὁ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ἢ θέᾳ, ἢ ἀκοῇ καταμαθὼν, ἐξεταζέτω τὰς χάριτας. οὐκοῦν ἔσται πάντως τῆς κακίας κατήγορος. μισῶ γὰρ φιλανθρωπίαν διὰ τὴν χρείαν συμβαίνουσαν. ὁ φιλότιμος ἐν ταῖς συμφοραῖς, παρεληλυθόντων τῶν δεινῶν, καὶ τῆς εὐχῆς πληρωθείσης, ἐπιλήσμων τῶν εὐεργεσιῶν καὶ ἀχάριστος.

νὴ Δία ἀνάξιοι γάρ τινες.) πληκτικῶς εἰσάγει, διασύρων ὡς ὀχληρὸν καὶ βάσκανον, εἰ ἄνω καὶ κάτω τοῦτο, καὶ οὐδὲν ἄλλο περιείχετο. τὸ δὲ σύμπαν διὰ τὸν οἰκεῖον νόμον B οὕτως ἐμεθώδευσεν. ἵν' ἐκ τῆς συνεχοῦς μνήμης ὁ δῆμος ἡγούμενος, τὸν ὑπὲρ τοῦ νόμου δέξηται λόγον. ἀπαγαγεῖν γὰρ ἀπὸ τοῦ λεπτίνου νόμου καὶ τοῦ συμφέροντος τὸν ἀκροατὴν βουλόμενος, μετατίθησιν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν εἰς τὸ κατηγόρημα τῶν εἰληφότων, ὡς εἶεν ἀνάξιοι. καὶ οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἔλεγε λεπτίνης, ὅτι ἀνάξιοί εἰσιν. ἀλλ' ὅτι καὶ οὐκ εἰσὶ λειτουργοί. δίκαιον δὲ τοὺς πλουσίους λειτουργεῖν. ὃ δὲ ὡς ἰσχυρὸν αὐτῷ δίδωσιν ἐν παντὶ τῷ νόμῳ, τοῦτο σαθρότατον δεικνύει. καὶ ἄδικον. καὶ ἐνίους καὶ πάντας ἀδικεῖν. οὕτως ἡμᾶς ὁ ῥήτωρ ἐδίδαξε, τὰ μὲν ἰσχυρὰ τῶν ἀντιδίκων παραλείπειν. μεθοδεύειν δ' ἐφ' ἕτερα τοὺς δικάζοντας. εἶπειτ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν φήσομεν. ταύτην τὴν ἀντίθεσιν λύει μεταληπτικῶς, πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ χρόνου. εἶτα ἀπὸ τοῦ τρόπου. ἀπὸ χρόνου μὲν, ὅτι ὅταν μὲν διδῶμεν, τὴν ἀξίαν δεῖ σκοπεῖν, οὐ μετὰ ταῦτα. τρόπῳ δὲ, ὅτι οὐ C τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξεταστέον ἰδιώτῃ καὶ πόλει. * ἔπειτ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν φήσομεν.) παραγραφικῶς λύει τὴν ἀντίθεσιν. ἐχρῆν σέ φησι τοῦτο αὐτὸ ἐξετάζειν, ὅτε καὶ ἐπεμένετο, εἰ ἄξιοί εἰσιν. οὐ νῦν μετὰ τὸ λαβεῖν, χρησάμενον λόγῳ εὐπροσώπῳ, καὶ ἀπολογίαν ἔχοντι, ὅτι ἀνάξιοι ἦσαν. ἔργον ἀνθρώπων ἐστίν.) ἀντὶ τοῦ οὐ κακῶν, φρονίμων δέ. τοῦτο δὲ οὐχὶ δεῖ δοκεῖν ὑμᾶς πεπονθέναι.) τὸ τῶν φθονούντων πάθος. ἐγὼ δὲ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον.) τὸ νόημα τοιοῦτον. ὅτι ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων, ὅτε βούλεται δοῦναι θυγατέρα αὐτοῦ τινὶ, ἢ λαβεῖν. ἐξετάζει πότερον ἄξιός ἐστιν ἢ οὔ. καὶ πῶς δοξάσουσι περὶ αὐτοῦ; καὶ πότερον νόμιμον ἢ οὔ. καὶ τὸ γένος καὶ τὸν βίον. ἐπὶ δὲ τῶν εὐεργετῶν, οὐκέθ' ὁμοίως. ἀλλὰ κἂν δυσγενὴς ᾖ, δέχονται παρὰ τὴν χρείαν τὴν πρᾶξιν ἀποδεχόμενοι κἂν ὁποῖός τις ἂν ᾖ.

ὅταν μὲν οὖν εὖ πάσχειν.) συμπέρασμα τοῦ ἐνθυμήματος. παρενέβαλε δὲ ταῦτα εἰς μέσον τοῦ μεμνῆσθαι τῶν εὐεργετῶν. ἵνα μὴ ὕπτιος καὶ προσκορὴς ὁ λόγος γένηται. ἓν δὲ, ἢ δύο δείξας ἔτι ψηφίσματα.) περὶ τῶν ξένων φησίν. ἐπειδὴ πάμπολλα ἐφεξῆς ἐρεῖ, περὶ τῶν πολιτῶν ἐξετάζων. τοῦτο μὲν τοίνυν θασίους.) θάσος καταντικρὺ τῆς θρᾴκης. ὅπου ἦν καὶ τὰ μέταλλά ποτε τῶν ἀθηναίων. ἐπανῆλθε δὲ εἰς τὰ ὁμογενῆ τῶν ἐπιχειρημάτων. καὶ τὸ κατὰ ἀρχέβιον καὶ ἡρακλείδην τοῦ αὐτοῦ τόπου. οἳ ὥς φασιν οὐδὲ φαίνονται ἀτέλειαν εἰς τὰς ἀθήνας ἔχοντες. καὶ τὴν λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων.) ὅτι οὐ λόγοις ἔπεισαν. ἀλλ' ὅπλων ἐδεήθησαν πρὸς τὴν δίωξιν. ἔκφαντος δὲ στρατηγὸς τῶν θασίων. θρασύβουλον δὲ τὸν ἀθηναίων στρατηγὸν λέγει. τὸ δὲ εἰσαγαγόντες, μετὰ τὴν μάχην λέγει. ὡς τὴν δεκάτην ἀποδόσθαι.) δεκάτην ἐκ τῶν φορτίων τῶν ἐμπόρων τοῦ ἑλλησπόντου ἐλάμβανον. ἐπώλουν οὖν τὰ τέλη, καὶ ἐποίουν χρημάτων εὐπορεῖν τὴν πόλιν.

εἶτα τὸ χρήσιμον τῶν χρημάτων λέγει, ὅτι λακεδαιμόνιοι ὁρῶντες ἐφοβήθησαν, καὶ ὡς ἠθελήσαμεν, ἐσπείσαντο. πρόξενοι δὲ λέγονται οἱ ἐν * ἑτέροις πόλεσι τοὺς ἐπιδημοῦντας δεχόμενοι, φίλοι τυγχάνοντες καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ. ὡς συκοφαντουμένων. οὐκ ἐχόντων οὐδὲν ἀληθὲς ὡς πρὸς τὸ συμφέρον. τούτων δ' ἴσως ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν.) ἐτεθνήκεισαν γάρ τινες. ἀλλ' εἰ καὶ ἐκεῖνοι ἀπέθανον. καὶ αἱ εὐεργεσίαι οὐκ ἀπώλοντο. τινὲς δὲ καὶ ζῶσιν. ἔλεγε δ' ὁ λεπτίνης, ὅτι οἱ πλεῖστοι αὐτῶν τεθνήκασι, καὶ οὐ πολλοὺς βλάψομεν. ὁ δέ, ἐκ περιτροπῆς αὐτὸ ἔλαβε καὶ λέγει. μᾶλλον ὀφείλομεν μὴ στερίσκειν αὐτοὺς διὰ τοὺς λοιπούς. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ πάντας τιμῶντες ὀφθήσεσθε, καὶ ἡ πόλις δόξαν ἕξει καλήν. τὰς μὲν συμφοράς.) θέλει εἰπεῖν, εἰ ἔτυχε κινδυνεῦσαι, καὶ ἀποθανεῖν τοὺς εὖ ποιήσαντας ὑμᾶς, καὶ δὴ ἀπώλοντο, καὶ διαπαντὸς ἐνέχοιντο τῇ συμφορᾷ. ἄδικον οὖν κινδυνεύειν μὲν ὡς ἐπὶ φανεροῖς σωθέντας, δὲ στερίσκεσθαι τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς τιμῆς. πάνυ τοίνυν ἀχθοίμην ἄν.) ὡς φιλόπολις συνάχθεται, εἰ σπανίζει γενναίων ἀνδρῶν ἡ πόλις. ἄξιον δὲ τὸ ἦθος τῆς ἐννοίας ἀγασθῆναι. τὸ γὰρ ἀχθοίμην ἂν εἰπεῖν, εἰ μὴ φαίνοιτο ἔχουσα γενναίους εὐεργέτας ἡ πόλις, ἐνδεικνυμένου ἐστὶ τὴν εὔνοιαν, ἣν ἔχει τῇ πόλει. ἄλλως τε καὶ βαρυνομένου, τὸ διάθεσιν ἔχειν αὐτοὺς τοὺς πολίτας, ὡς μηδὲ ἐθέλειν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκούσης κινδυνεύειν. καὶ γὰρ τἆλλα ἀγαθά, τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἐννοίας κατασκευὴ τοῦ ῥήτορος. ἐπειδὴ δὲ συνέβαινε καὶ ἐν κακῇ πόλει ἕνα εἶναι ἄριστον, διὰ τοῦτο εἴρηκε, πλείστους. ἀρίστους δέ, ἵνα τὸ μὲν ᾖ τοῦ πλήθους, τὸ δὲ τῆς ἀρετῆς. πρῶτον μὲν τοίνυν κόνωνα.) ἀπὸ τῶν ξένων ἀρξάμενος ἐπὶ τὸν περὶ τῶν πολιτῶν ἦλθε λόγον. πρῶτον μὲν ἵνα δείξῃ τὸ πλῆθος τῶν οὐκ ἐγχωρίων εὐεργετῶν, καὶ ὅσων ἐν χρείᾳ γέγονε ξένων ποτέ. εἷς δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν ἐστιν οὗτος, τιμοθέου πατήρ, οὗ μέμνηται καὶ ἐν τοῖς φιλιππικοῖς. τί δήποτε τὸν κόνωνα τοῦ χαβρίου προέταξε; καίτοι περὶ ἐκείνου πᾶς ἦν ὁ λόγος αὐτῷ. λέγομεν δέ, ὅτι ὑπωπτεύετο ὡς διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀγωνίζεσθαι, καὶ οὐ διὰ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως. καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὥς φασι συνῆν, ἵνα οὖν μὴ ἐπίτηδες δόξῃ καὶ ὥσπερ ἐκ συντάγματος αὐτὸν προφέρειν, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν τὸν λόγον ποιεῖσθαι. τούτου χάριν τὸν κόνωνα πρῶτον ἔθηκεν.

ἢ τὸν ἄνδρα ἢ τὰ πεπραγμένα.) καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις διέρχεται· συμβαίνει γάρ τινα βίον καλὸν μὲν ἔχειν, μηδὲν δὲ διακεχειρικέναι κοινόν, διὰ τοῦτο τὰ δύο ὁμοῦ ἔλαβεν, τὰς δύο ποιότητας ἐξετάζων ἐν ταὐτῷ, καὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν πραγμάτων. ἔστι μὲν γὰρ προσώπου κατηγοροῦντα μὴ μέμφεσθαι πρᾶξιν. ἔστι δὲ πρᾶξιν ἀποδεχόμενον τὴν ποιότητα διαβάλλειν. νῦν δὲ ἐξ ἑκατέρων ἐργάζεται τἀνδρὶ τὸν ἔπαινον.

ὡς ὑμῶν τινῶν ἔστιν ἀκοῦσαι.) τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔφη ἀκοῦσαι, ἡ ἀκοὴ δ' οὐκ ἦν πιστή. προσέθηκε τοὺς θεασαμένους καὶ ἀπαγγείλαντας.

ἀσθενοῦς ἡμῶν τῆς πόλεως οὔσης.) περὶ τὸ τέλος τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν ἀργινούσαις. ἐστὶ δὲ τῆς λέσβου χωρίον. οὗ μετὰ τῶν λακεδαιμονίων ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν. καὶ δὴ συνέβη ἀθηναίοις νικῆσαι. τῶν δὲ πεπτωκότων τὰ σώματα ἐκ τῆς θαλάττης ἀθηναῖοι διὰ τὸν χειμῶνα ἀνελέσθαι οὐκ ἠδυνήθησαν. ἦσαν γὰρ ναυμαχήσαντες. οἱ οὖν συγγενεῖς τῶν πεσόντων ὑπό τινων συκοφαντῶν ἀναπεισθέντες, προσῆλθον τῷ δήμῳ μελανειμονοῦντες, καὶ ἐπεσπάσαντο τοῦτον εἰς εὔνοιαν. κατεψηφίσατο οὖν ὁ δῆμος τῶν δέκα στρατηγῶν, τῶν μέν, φυγήν, τῶν δέ, θάνατον. καὶ οἱ μέν, πρὸ τῆς κρίσεως ἔφυγον, εἰδότες τὸ ἐσόμενον αὐτοῖς κακόν.

A Deinde vtilitatem pecuniæ narrat: Lacedæmonios ea re viſa territos, pacē, quibus cōditionib. voluerint Athenieſes, feciſſe. πρόξενοι aūt dicūtur amici tā publicè quā priuatim, qui in exteris vrbib. aduenas excipiūt. Vt calūniantiū.) Vt nihil veri habentium, quantū ad vtilitatem. Ex his autem viris aliqui fortaſſe.) Obierant enim quidam: ſed tametſi illi mortui erant, non tum beneficia perierāt. Quidā etiā viuūt. Dixerat aūt Leptines pleroſq; ex eis eſſe mortuos, & non multis dānū datū iri. At hic per inuerſionē idipſum arripit: &, Imò, inquit, nō debemus eos priuare propter reliquos. ꝓpter hoc. n. omnib. vos honorem habere cōſtabit, & reſpublica bonitatis opinione florebit. Calamitates quidē.) Hoc dicere vult: ſi accidiſſet vt benemeritis de vobis periclitandum & oppetēdū eſſet: ſanè & periiſſent, & in ea calamitate perpetuò fuiſſent. Iniuſtum igitur eſt certa ſubire pericula: & ſi euaſeris, priuari ſpe & honore. Grauiter equidem ferrem.) Vt bonus ciuis patriæ vicem dolet, ſi ea generoſis viris deſtituatur. Operæprecium autem eſt ſuauitatem ſententiæ admirari. Dicendo enim, Grauiter
B ferrem, ſi reſpublica non haberet generoſos & benemeritos viros: declarat, qua beneuolentia rempublicam proſequatur, præſertim cum ægrè ferat, ita eſſe ciues amatos, vt pro patria ſubire pericula recuſent. Nam & cætera bona.) Eſt hæc eiuſdem ſententiæ confirmatio, adhibita ab oratore. Quia verò fieri poterat, vt& in mala vrbe vnus eſſet optimus, propterea dixit, plurimos & optimos, vt illud eſſet multitudinis, hoc virtutis. Ac primum Cononem.) Auſpicatus à peregrinis, ad diſputationem de ciuitatibus venit: primùm vt oſtenderet, quàm multi exteri de repub. ſint benemeriti, & quàm multorum hoſpitum eguerit aliquando auxiliis. Hic autem vnus eſt decem illorum ducum, Timothei pater, cuius meminit etiam in Philippicis. Cur autem Cononem Chabriæ præpoſuit: de quo ſolo in hac oratione laborat? Reſpondemus, ſuſpicionē fuiſſe eū ꝓter filiū eius, nō propter vtilitatē reipublicæ, cauſā hāc ſuſcepiſſe, & cū matre eius cōſuetndinem habuiſſe. Ne igitur eum de indu-
C ſtria, & tanquam ex compoſito proferret, ſed vt propter rempublicam verba facere videretur: ea gratia Cononem primùm poſuit. Vel virum, vel res geſtas.) Et mores eius, & facta commemorat. Fit enim, vt idē & honeſtè vixerit, & nullum munus publicum adminiſtrarit: Propterea hæc duo coniunxit, duas qualitates ſimul examinans, & perſonæ & actionum. Lcet enim cum perſonam accuſas, actionem nō reprehēdere: licet & in approbatione rei, perſonæ qualitatē perſtringere. Nunc vtrinque homini laudem conciliat. Vt è veſtrûm quibuſdam audire licet.) Natu maioribus. Sed quoniam dixit audire, auditus autem parum habet fidei: addit, qui viderunt, qui renunciarunt. Cum vrbs noſtra infirma eſſet.) Circa finem belli Peloponneſiaci, Arginēſis, Leſbi quodam loco, vbi cum Lacedæmoniis Athenienſes pugnauerunt, & quanquam vicerant. tamen cadauera interfectorum propter tempeſtatem, è mari tollere non potuerunt. prælium enim nauale commiſerant. Proinde interfectorum cognati à quibuſdam calumniatoribus inducti, lugubri habitu populum adierunt, eiuſq; ſibi beneuolentiam conciliarunt. Populus igitur decē ducū alios exilio, alios morte mulctauit. Quare hi ante iudiciū fugerunt, ſcientes quid mali ſibi immineret:

è quorum numero & Conon fuit, & ad Euagoram A Cypri principem abiit. is ei amicitiam regis Perſarũ conciliauit, cum quo ipſe habebat amicitiam. Cum autem eo tempore Lacedæmonij ocium agerent, & regis prouincias infeſtarent, Conon arrepta occaſione, regi promiſit, ſe illos ſuperaturum, ſi ab eo accepiſſet exercitum. Quo accepto, & ad Cnidum Gariæ oppidum congreſſus, Lacedæmonios vicit, & Athenas rediit, neque eos propter ſui condemnationem auerſatus eſt.

Cum nihil omnino adiumenti haberet.) Cum nihil, inquit, adiumenti ei attuliſſet Reſpublica, nauali prælio ſuperauit Lacedæmonios, imperator creatus à rege Perſarum: Qui prius aliis imperabant.) Non dicit, conſuefecit, vt parérent nobis: quanquam conſequens erat ad hoc, qui imperabant aliis, dicere, vt parérent noſtro imperio: ſed quoniam id ab hiſtoria non habebat, Conſuefecit, inquit, vt vos audirẽt, quia conditiones pacis acceperunt.

Erexit mœnia.) Quæ Lacedæmonij coegerant Athenienſes ſuis demoliri manibus: olim à Themiſtocle poſt Medicam victoriam extructa. Harmoſtas B autem appellat, prætores Lacedæmoniorum in exteris vrbibus: quos ita nominabant, quòd mores ciuiũ ad Laconum imitationem conformarent. Inſularũ.) Non Cycladum duntaxat, ſed etiam aliarum. Proinde ſoli omnium.) Soli poſt Harmodium & Ariſtogitonem. Qua re ille gloriari.) Communitatem inculcat: quòd donis Cononem priuantes, etiam ſibimetipſis noceant. Aliis boni cauſa fuerit.) Dicere vult, Si quis ciuis aliis benefecerit, etiam reſpublica particeps eſt ſucceſſurum. Primùm.) Rurſus poſt illos. Sed etiam ab aliis multis.) Non enim omnino maximum eſt, ſi ciui à ciuitate honos habetur. ideo adiecit, Ab aliis. Qui iure.) Quid igitur, ſi qui metu eum coluerunt, aut neceſſitate? Ideo additum eſt, iure, vt purus ſit honor. Sola verò veſtra hæc donatio ei eripietur.) Hæc eripietur, indicat, nõ omnes eripi Cononi datos honores, ſed immunitatem ſolam. Idq; intelligetur, ſi C comparabimus.) Non totum Themiſtoclem comparat toti Cononi, ſed factionem murorum factioni murorum. Non igitur ex omnibus locis comparare inſtituit Themiſtocli Cononem (neque enim res eorum geſtæ ſunt inter ſe ſimiles) ſed factionem murorum duntaxat. Neque enim neceſſe eſt in comparationibus omnia conferri omnibus. Nam & Iſocrates in Helenæ encomio, dum Helenam cum Hercule confert: non res eorum geſtas expoſuit: ſed vim & robur duntaxat cum pulchritudine contulit. Ac præcepta nobis dant veteres: Non eſſe contendendum, neque pugnandum nobis contra robuſta: neque tamen dubitandum, ſi res ab vna duntaxat parte conſiderẽtur, eas inter ſe conferre. Nõ enim magnitudinem cum magnitudine mœnium comparat, ſed ratione duntaxat factionis murorum. Tempora autem prætermiſit, in quibus plurimum intereſt. Tum enim duces erant omnium Græcorum Lacedæmonij, nũc victi à rege Perſarum circa Gnidum. Itaque diſſimulato tempore, quo quiſque illorum vrbem muniit, factum Cononis amplificat. Ille quidẽ fertur condidiſſe mœnia.) Contrahit narrationem mirabiliter, vt vetuſtã: eáq; de cauſa, vt breuitate Themiſtoclis memoriã ſuffuretur. Ac omnes fortaſſe audiuiſtis.) Hoc eſt, ſcitis vt fraude muros erexerit. Nemo id quod dicam cum inuidia audiat.) Cum eum Themiſtocli anteponat, non ab re quod dicendũ erat, verbis lenit.

A ὧν ἦν καὶ κόνων. ὃς καὶ ἀπῆλθε πρὸς εὐαγόραν τὸν τῆς κύπρου ἄρχοντα. ὁ δ᾽ εὐαγόρας πεποίηκε φίλον τὸν κόνωνα τῷ περσῶν βασιλεῖ, ἣν γὰρ ἔχων πρὸς αὐτὸν φιλίαν. τοτηνικαῦτα δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι σχολὴν ἄγοντες, κακῶς ἐποίουν τὰ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ κόνων καιροῦ λαβόμενος, ἐπηγγείλατο περιγενέσθαι αὐτῶν εἰ λάβοι παρ᾽ αὐτοῦ στράτευμα. καὶ δὴ λαβὼν καὶ συμβαλὼν ἐν τῇ κνίδῳ τῆς καρίας, τοὺς λακεδαιμονίους ἐνίκησε. καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἀθήνας, οὐκ ἀποστραφεὶς καταγνούσας αὐτοῦ.

οὐδ᾽ ἡντινοῦν ἀφορμὴν λαβών.) μηδεμίαν φησὶν ἀφορμὴν λαβὼν παρὰ τῆς πόλεως, κατεναυμάχησε λακεδαιμονίους, στρατηγὸς ἀποδειχθεὶς παρὰ βασιλέως.

καὶ πρότερον τοῖς ἄλλοις ἐπιτάττοντας.) οὐκ εἶπεν εἴθισεν ὑπακούειν ὑμῶν. καί τοι γε ἠκολούθει τὸ λέγειν ἐπιτάττοντας τοῖς ἄλλοις, τὸ ὑφ᾽ ὑμῶν ἐπιτάττεσθαι. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ εἶχε παρὰ τῆς ἱστορίας, εἴθισεν ἀκούειν ὑμῶν εἶπεν. ἐπειδήπερ προσεδέξαντο τὸν περὶ τῆς εἰρήνης λόγον. ἀνέστησε τὰ τείχη.) ἃ λακεδαιμόνιοι B κατέστρεψαν, ταῖς ἀθηναίων χερσὶν ἀναγκάσαντες, πάλαι θεμιστοκλέους οἰκοδομήσαντος μετὰ τὰ μηδικά. ἁρμοστὰς δὲ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας τῶν λακεδαιμονίων λέγει. ἐκάλουν δὲ αὐτοὺς οὕτω, διὰ τὸ ἁρμόζειν τὰ ἤθη τῶν πολιτῶν τοῖς τῶν λακεδαιμονίων. νήσων δὲ, οὐ τῶν κυκλάδων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων. καὶ γάρ τοι μόνῳ τῶν πάντων.) μόνῳ, μετὰ τὸν ἁρμόδιον καὶ ἀριστογείτονα.

ἐκείνῳ μὲν φιλοτιμίαι.) ἀνακοινοῖ τὴν φιλοτιμίαν ἵνα ἀποστεροῦντες καὶ ἑαυτοὺς βλάπτωσιν. ἀγαθοῦ τοῖς ἄλλοις αἴτιος γένηται.) θέλει εἰπεῖν, πολίτης εἰάν τις ἄλλους εὖ ποιήσῃ, καὶ ἡ πόλις κοινωνεῖ τῶν κατορθωμάτων. πρῶτον.) πάλιν μετ᾽ ἐκείνους. ἀλλὰ καὶ ὑπ᾽ ἄλλων πολλῶν.) οὐ πάνυ γὰρ μέγιστον τὸν πολίτην τὴν πόλιν τιμᾶν. διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸ ὑπ᾽ ἄλλων. οἱ δι- C καίως.) οὓς οἱ φόβῳ αὐτὸν ἐτίμησαν, ἢ ἀνάγκῃ; διὰ τοῦτο πρόσκειται τὸ δικαίως, ἵνα καθαρὰ ἡ φιλοτιμία. τῆς δὲ παρ᾽ ἡμῶν μόνης τοῦτ᾽ ἀφαιρεθήσεται.) τὸ ἀφαιρήσεται δηλωτικόν ἐστι τοῦ μὴ πάσας ἀφαιρεῖσθαι τὰς δεδομένας τιμὰς τῷ κόνωνι, ἀλλὰ τὴν ἀτέλειαν μόνην. γνοίη δ᾽ ἄν τις παραβαθείη.) οὐχ ὅλον τὸν θεμιστοκλέα παραβάλλει ὅλῳ τῷ κόνωνι. ἀλλὰ τειχοποιΐᾳ. οὐκ ἀπὸ πάντων οὖν τῶν τόπων συγκρίνειν ἐπιχειρεῖ τῷ θεμιστοκλεῖ τὸν κόνωνα. οὐ δὲ γὰρ αἱ πράξεις ἀμφοῖν παραπλήσιαι. ἀλλὰ ἀπὸ τῆς τειχοποιΐας μόνης. οὐ γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἐν τῇ συγκρίσει πάντα πᾶσι παραβάλλειν. καὶ ἰσοκράτης γὰρ ἐν τῷ τῆς ἑλένης ἐγκωμίῳ, συγκρίνων τὴν ἑλένην τῷ ἡρακλεῖ, οὐκ ἀπὸ τῶν πράξεων αὐτὴν ἐγνώρισεν. ἀλλὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ῥώμην μόνην ἀντέθηκε τῷ κάλλει. καὶ διδάσκουσιν ἡμῖν οἱ παλαιοὶ θεωρήματα, μὴ φιλονεικεῖν πρὸς τὰ ἰσχυρά, μηδὲ μάχεσθαι, μηδὲ μὴν ὀκνεῖν ἀφ᾽ ἑνός τινος τὸ πρᾶγμα θεωρούμενον τὴν σύγκρισιν ἐργάζεσθαι. οὐδὲ γὰρ μέγεθος πρὸς μέγεθος τῶν τειχῶν συγκρίνει, ἀλλὰ τὸν τρόπον μόνον τῆς τειχοποιΐας. παρῆκε δὲ τὸν καιρόν, ἐν ᾧ πλείστη διαφορά. τότε μὲν γὰρ ἡγοῦντο πάντων ἑλλήνων λακεδαιμόνιοι. νυνὶ δέ, ἡττῶντο περὶ ῥόδον ὑπὸ τοῦ βασιλέως. ὥς τε τὸν καιρὸν κλέψας ἐν ᾧ τούτων τὴν πόλιν ἑκάτερος τειχίζειν ἔδοξεν, αὔξει τὸ κατὰ κόνωνα.

λέγεται τοίνυν ἐκεῖνος τειχίζειν.) συντέμνει τὸ διήγημα θαυμαστῶς, ἅτε δὴ παλαιόν. καὶ ἵνα ὑποκλέψῃ τῇ συντομίᾳ τοῦ θεμιστοκλέους τὴν μνήμην.

καὶ πάντες ἴσως ἀκηκόατε.) ἤγουν ἴστε πῶς ἀνέστησεν ἀπάτῃ τὰ τείχη. μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ.) ἐπειδὴ τοῦ θεμιστοκλέους αὐτὸν ἀποφαίνει κρείττονα, εἰκότως θεραπεύει τὸ μέλλον τοῦ λόγου.

οὐδ᾽ ἐλάττον ἔχειν τῶν ῥητόρων.) οὐκοῦν φησὶ δίκαιον ἡττηθῆναι τὰς πράξεις αὐτοῦ τῷ λόγῳ τῶν συκοφαντῶν.

εἶεν, ἀλλὰ τὸν παῖδα τοῦ χαβρίου.) ἀντὶ τοῦ ἄγε δή. λείπεται τῷ λόγῳ· ἵνα ἐξ ἀνάγκης δόξῃ ἐπὶ τὸν χαβρίαν ἔρχεσθαι, καὶ οὐκ ἐκ προνοίας, ἀλλ᾽ ἑπόμενος τῷ λόγῳ. ἀφείλετο γὰρ τὴν ὑπόνοιαν τοῦ δοκεῖν πρὸς χάριν ὑπὲρ τοῦ χαβρίου παιδὸς λέγειν. πανταχοῦ δὲ τὸν παῖδα συμπλέκει τῷ τοῦ πατρὸς ὀνόματι. καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς ἀπόδειξιν κέχρηται. δηλονότι, διὰ τὸ πατρὸς ἀξίωμα τὴν δωρεὰν ὁ παῖς ἔχειν δοκεῖ, δεικνὺς ἐκ τούτων τῆς ἀτοπίας τὸν ἔλεγχον. εἰ ἐπὶ τοσούτοις καὶ τηλικούτοις τοῖς εὐεργετημένοις, ἀφέλοιντο τὴν ἀτέλειαν. ἴστε μὲν οὖν ἴσως καὶ ἄνευ τοῦ παρ᾽ ἐμοῦ λόγου.) προκατέλαβε τὸν ἀκούοντα, μάρτυρα τῶν ἑαυτοῦ ποιησάμενος λόγων. ἵνα εἰσβάλλων εἰς τὰ τοῦ χαβρίου ἐγκώμια, μὴ χάριτι δοκῇ τὸν λόγον ποιεῖσθαι. συναγορεύσουσι δὲ καὶ αὐτοὶ ὅτι σπουδαῖος ἦν ὁ ἀνήρ. ἵνα καὶ εἴτι ἁμάρτημα περὶ τὸν παῖδα τυγχάνοι, μὴ τῆς τούτου * προσαγωγῆς τὸ κατηγόρημα γένηται. οὐκ ἀπολογεῖται δ᾽ ὑπὲρ τῆς ποιότητος, τοῦ παιδός. ἵνα μὴ δοκῇ ὥσπερ κνίζειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοὺς ἀκούοντας. προϊόντος δὲ τοῦ λόγου, τὴν ἀπολογίαν πεποίηται, εἰπών. ἐν ὀρφανίᾳ τέθραπται, διὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὡς εἶναι μεταστατικὴν τὴν ἀπολογίαν. εἰ γὰρ ὑπὲρ ἀθηναίων ἀπώλετο. διὰ τὸν δῆμον ὁ παῖς τοιοῦτος γέγονε. καὶ ὡς γοργῶπαν ἀπέκτεινε.) στρατηγὸς ἦν θηβαίων, ὃν κτείνει χαβρίας ἐν αἰγίνῃ ἀπιόντα βοηθῆσαι * εὐαγόρᾳ. ἐν αἰγύπτῳ.) πρὸς τοὺς πέρσας.

πολλή τε αἰσχύνη λέγοντος ἐμοῦ.) ἑκὼν ἡττᾶται, ἵνα νικήσῃ καθ᾽ ἑκάτερον. ἐνίκησε μὲν τοίνυν. ταῦτα λέγων, ἑτέρῳ σχήματι προσποιεῖται ἄλλα διηγεῖσθαι.

μιᾶς δεούσας.) ὥστε πλήρεις εἶναι πρὸς ἀναπλήρωσιν.

εἷλε δὲ τὰς νήσους τούτων.) ὅτι καὶ ἐνίκησε καὶ ἔσωσεν.

ἐχθρὰς ἐχούσας.) τί γὰρ εἰ καὶ λόγοις ἐπείσθησαν, εἶτα μετεβάλλοντο;

ἵνα δὲ μὴ λέγων παραλείπω τί.) ἔθος ἐστὶ τῷ ῥήτορι τοῖς ἰσχυροτέροις ἐνδιατρίβειν, καὶ μὴ ῥᾳδίως αὐτῶν ἀπαλλάττεσθαι. ἵνα δὲ τὸν κόρον φύγῃ, ἐξαλλάττειν εἴωθε τὰ σχήματα τῆς ἐννοίας. ἀναγινώσκει δὲ ἐξ ὑπομνήματος τὰς χαβρίου πράξεις. δοκεῖ τισὶν ὑμῶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.) τῷ κατ᾽ ἐρώτησιν προῆχθαι, τὸν ἔλεγχον τῆς ἀτοπίας ἐμφαίνει. ἠθικὴ δὲ κἀνταῦθα ἡ ἔννοια. δύο δὲ διὰ τῆς αὐτῆς ἐννοίας παρέστησε. πρῶτον μὲν τὴν εὔνοιαν. δεύτερον δὲ, τὴν περὶ τοῦ παιδὸς ἀπολογίαν. ἐπειδὴ δὲ ἀντέπιπτεν, ὅτι ἑαυτὸν σῶσαι μὴ δυνηθεὶς χαβρίας, πῶς οἷός τε ἦν σώζειν ἑτέρους; ἰδὼν λυποῦσαν αὐτὸν τὴν ἔννοιαν ταύτην, ὑποτέμνεται, λέγων. ἡνίκα μὲν τὴν τοῦ σώζειν ἀξίαν εἶχεν, αὐτὸς στρατηγὸς ὑπάρχων, ἀσφαλὴς ἦν τοῖς συστρατευομένοις. ἡνίκα δὲ ἔδει, ὡς στρατιώτης παραταξάμενος, ἐθελοντὴς ἔπεσεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. οὐ σκέψεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. τῷ μὲν δοκεῖν ὁ νόμος ἐστὶν ὁ κρινόμενος. τῇ δὲ ἀληθείᾳ, ὁ τρόπος τῆς πόλεως βασανίζεται. σκέψαι γὰρ, ὦ βέλτιστε, καὶ φρόνησον ἀνθρωπίνως, ἀπόβλεψον εἰς τὸ μέλλον. ἂν ἐμπέσῃ τις χρεία, ποῦ τὸν εὐεργέτην ὀψόμεθα.

ὅρα δὴ καὶ σκόπει.) ὑποκρίνεται μὴ εὑρίσκειν τὸν γραμματέα, ἵνα δόξῃ αὐτοσχεδιάζειν ἃ λέγει, καὶ μὴ ἐσκέφθαι. οὓς νῦν οὗτοι μεμφόμενοι.) τουτέστι τοὺς ἀξίους τῆς δωρεᾶς. ἔγωγε ἡγοῦμαι.) ὡς γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ καὶ ἐψηφίζετε. εἶθ᾽ οἷς δι᾽ ἐκεῖνον αὐτότε.) θέλων δεῖξαι, τοῦτό φησιν ὅτι εἰ διὰ τοὺς ἀξίους καὶ τοὺς μὴ ὄντας ἐτιμήσατε, διὰ τοὺς ἀναξίους νῦν τοὺς ἀξίους ἀφαιρήσετε. οὓς μὲν τοίνυν ἀδικήσετε.) πληρώσας τὸν περὶ τῶν εὐεργετῶν σύμπαντα λόγον,

A Neque deteriori conditione eſſe quàm oratores.) Nō igitur iuſtum eſt, inquit, res geſtas eius vinci oratione ſycophantarum. Eſto. Sed Chabriæ filiū εἶεν pro ἄγε δή id eſt, Age verò, *dicendum reſtat, vt neceſſitate videatur ad Chabriam venire, non de induſtria, ſed inſtitutam orationem proſequens. Suſtulit enim ſuſpicionem, ne videatur ad gratiam, Chabriæ filiū defendere. & vbique filium cum patris nomine implicat, & patris perſona ad confirmandum vtitur: eo nimirum, quòd propter patris dignitatem donum habebat filius: atque ita abſurditatem oſtendit atque coarguit, ſi poſt tot & tanta beneficia immunitatem ei eripiant.

Scitis enim fortaſſis etiam ſine mea oratione.) Ante occupat, & auditorem ſuæ orationis teſtē facit: vt ne in Chabriæ laudes ingreſſus, gratiæ cauſa videatur verba facere. Confitentur & ipſi, eum fuiſſe præſtantem virum: vt etiamſi aliqua filij culpa ſit, non tamē eius perſona accuſetur. Neque verò mores filij defē- B dit: ne ſtatim in principio tāquam irritare auditores videatur: ſed progreſſa oratione defenſionem affert, his verbis: Pupillus educatus eſt propter patris interitum. Quare tranſlatiua eſt defenſio. Nam ſi pro Athenienſibus occubuit: propter populum filius talis euaſit.

Vt Gorgopam occiderit.) Dux fuit Thebanorum, quem in Ægina occidit Chabrias, abeuntem ad ferēdum * Euagoræ auxilium. In Ægypto.) Contra Perſas. Et magnum dedecus dicente me.) Vltrò ſuccumbit, vt vtraque ratione vincat.

Vicit igitur.) Cum dicat eadem, alia figura ſimulat ſe alia dicere. Vna dempta.) vt numerus quinquagenarius abſoluatur. Cepit inſularum harum.) Et vicit, & ſeruauit. Vobis inimicas.) Quid enim, ſi adductæ verbis, & poſtea mutatæ eſſent?

Ne quid autem dicendo prætercam.) Mos eſt oratoris, immorari locis firmioribus, nec facilè ab eis recedere: vtque faſtidium effugiat, variare ſolet figuras ſententiarum. Recitat autem è commentario res geſtas Chabriæ.

C Num videtur vllis veſtrûm Athenienſes.) Figura interrogationis abſurditatem oſtendit & coarguit. Eſt autem morata & hæc oratio, per quam duo conficit: primùm beneuolentiam Chabriæ oſtēdendo: deinde filium eius defendendo. Quia verò obiiciebatur, Cùm ſe ipſe tueri nō potuerit Chabrias: quî tueri potuit alios? eam obiectionē cum videret ſibi incōmodare, perſtringit breuiter his verbis: Cum ſeruādi autoritatem obtineret: ipſe dux fuit cautus commilitionibus. cum verò neceſſe fuit: miles pro patria vltro in acie occubuit. Non conſiderabitis Athenienſes.) Cùm videatur de lege fieri iudicium, reuera mores ciuitatis examinantur. Conſidera, vir optime, & humana conſideratione reſpice futura: ſi qua neceſſitas inciderit, vbi benefactorum videbimus? Vide igitur & circumſpice.) Simulat ſcribam non inuenire, vt videatur ex tempore agere quæ dicit, & nō meditatus eſſe. Quos nunc iſti reprehendentes,) Hoc eſt, dignos dono.

Equidem exiſtimo.) Nam tanquam in confeſſo eſſet, decreuiſtis. Itá ne, quibus propter illum tunc.) Quaſi diceret, atque oſtenderet, ſi propter dignum, eos qui digni nō erāt, honoraſtis: nūc propter indignos, dignos ſpoliabitis? Quibus igitur facietis iniuriam.) Abſoluta vniuerſa de bene meritis oratione,

ad perorationem accedit: perorationem dico, non totius orationis, ſed partis huius.

Nam ſi eorum quæ reipſa fecit.) Concluſio eorum quæ dicta ſunt.

Si à nobis non bene narrentur.) Ab aduocatis, inquit. Abſurdum igitur, ſi ea quæ vobis dederunt, quæ ipſi experientia cognouiſtis, propterea, licet rectè facta, minus valebunt, quòd ea quidam demonſtrare verbis non potuerunt. Vt igitur ſciatis.) Hic rurſus inchoat legitimum caput, idq. ordo poſtulat. Accuſanda enim erat Leptinæ lex, vt iniqua & inutilis, vt deinde ſua ſubſtitueretur per collationem & comparationem. Lex recitabitur vobis.) Solon iuſſit eum, qui receptam aliquam legem abrogaret, ferre aliam. Vbi igitur recepta lex eſt, alia ſubſtituenda eſt: vbi recepta non eſt, * abroganda duntaxat. Lex autem quam obrogabat, dona vetera rata continebat: &, ſi qui eſſent indigni, eos in ius vocari iubebat. Accuſare aliquis.) γραφὴ propriè dicitur * legum accuſatio. Docet autem hac ſententia, oſtendendum eſſe prius, veteres leges aliqua ratione eſſe vitioſas: deinde ſubrogandam aliam. Hæc igitur ſecutus, poſt accuſationem Leptineæ legis, ſuæ recitationem exhibet, quā eo nomine legit, quòd ferenda eſſet. Nam apud iudices ferenda eſt lex, & ante ſtatuas heroum proponenda: quod qui non fecerit, eius publicè accuſandi ius eſto.

Quæ igitur facienda ſint legiſlatori.) Per hoc ſignificat, non eſſe perferendam eius legem, donec legum iuſſa obſeruentur. Quæ verò violatori luenda ſint, non adiecit: quia in Leptinem actio non dabatur. Poſt hæc ponit Leptinæ legē, & notat quam reprehendat. Deinde ordine recitat & aliā legē veterē, qua cōtineatur, dona quæ populus dederit, eſſe rata, cui contraria ſit Leptinea lex. Deinde & alia obnoxium eſſe actioni eum, qui legē legibus contrariam ferat, vt per hoc ſuam oſtendat legibus eſſe conſentaneam, & non repugnantem. Leptinem autem accuſat vt violatorem legum. Neque enim putauit Solon.) Sententiam legiſlatoris refert. Theſmothetæ autem eliguntur quotannis ſeni, qui ſunt è nouem principibus, per quos res pleræque adminiſtrantur. Nomothetæ, delecti iudices, qui rogatam legem ſiue repudiabant, ſiue confirmabant. Theſmothetæ igitur annuum magiſtratum habebant. ſecūdò autem probabantur, quòd inde in vicum Martium aſcendebant, niſi crimen aliquod interea in aliquem cecidiſſet, & Areopagitæ vſque ad obitum manebant.

Leges autem quibus & eos imperare oporteat.) Ait abſurdum eſſe legiſlatores ſæpe probari: leges autem, quarum autoritate & ipſi reperirent, & omnes, temerè ferri.

Ex tempore latas.) Magiſtratus enim è re nata ferebant leges: aut ancipiti occaſione * vt laterent. Argumentum ſumitur à minori.

Vt ego audio.) * Principium dicit, quò ad hunc modum deligebantur legiſlatores. Ideo autem ait, Vt ego audio, ne conſcius eſſe: & auditui cognitionē refert acceptam, ne * quem calumniari videatur. Tot contrariæ.) Tot, inquit, eſſe contrarias, ipſi teſtamini. E vobis enim legumlatores deligitis, & nondū rei exitus reperitur: eò quòd plurimæ ſunt leges contrariæ.

Intelligitis quo pacto Athenienſes.) Examinatio legis, quia de ea oratio habebatur.

Primùm apud vos qui iuraſtis.) Iurabāt. n. ii qui ius dicebant.

A τῶν ἐπιλόγων ἅπτεται. ἐπιλόγων δὲ οὐ τῆς ὑποθέσεως πάσης, ἀλλὰ αὐτοῦ τοῦ μέρους. εἰ γὰρ ὧν ἔργῳ πεποίηκε.) συμπέρασμά ἐστι τῶν εἰρημένων. ἂν ὑφ᾽ ὑμῶν μὴ καλῶς ῥηθῇ.) ὑπὸ τῶν συνηγόρων φησίν. ἄτοπον οὖν ἂν ὑμῖν δεδώκασι, πεῖρα τὴν γνῶσιν λαβόντες, ἂν μὴ κατὰ τοὺς λόγους δυνῶνταί τινες ἀποδεῖξαι, τοῖς κατορθώμασιν, ἧττα γενήσεται παρ᾽ ὑμῖν. ἵνα τοίνυν εἰδῆτε.) ἐντεῦθεν ἄρχεται πάλιν τοῦ νομίμου κεφαλαίου, ἀκολούθως ποιῶν. ἔδει γὰρ κατηγορῆσαι τὸν νόμον τὸν Λεπτίνου, ὡς ἀδίκου καὶ ἀσυμφόρου. εἶθ᾽ οὕτως ἀντεισενεγκεῖν ὁ αὐτοῦ, ἐκ συγκρίσεως καὶ ἀντιπαραθέσεως. ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν.) ὁ Σόλων προσέταξε τὸν λύοντά τινα τῶν κυρίων νόμων, τιθέναι ἕτερον. ὅπου μὲν οὖν κύριος, ἀντεισφέρειν δεῖ. ὅπου δὲ οὐ, λύειν μόνον. ὁ νόμος δὲ ὃν εἰσέφερεν, εἶχε τὰς δωρεὰς τὰς παλαιὰς κυρίας. καὶ εἰ ἀνάξιοί τινες εἶησαν, τὸ δικάζεσθαι. B γράφεσθαι μέν τινας.) γραφὴ λέγεται κυρίως, ἡ κατὰ τῶν νόμων κατηγορία. διδάσκει δὲ διὰ ταύτης τῆς διανοίας, ὅτι χρὴ πρότερον δεικνύναι τοὺς παλαιοὺς νόμους οὐκ ἔχοντας κατά τι καλῶς. εἶτα ἀντεισφέρειν ἕτερον. τούτοις ἀκολουθήσας, μετὰ τὴν κατηγορίαν τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου, τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ οἰκείου παρέχεται. ὃν ἀναγινώσκει καθ᾽ ὃν δεῖ νομοθετεῖν. ὅτι ἐν τοῖς δικασταῖς νομοθετεῖν δεῖ. ὅτι πρὸ τῶν ἐπωνύμων ἐκτίθεται. τὸν δὲ μὴ ταῦτα ποιοῦντα, ὑπεύθυνον εἶναι γραφῇ. ἃ μὲν δεῖ ποιεῖν τὸν νομοθετοῦντα, εἴρηκε. διὰ τούτου ἐπισημαίνων, ὅτι οὐ δεῖ κυρωθῆναι αὐτοῦ τὸν νόμον, ἕως ἂν τὰ τῶν νόμων γένηται. ἃ δὲ δεῖ πάσχειν τὸν παραβαίνοντα, οὐ προσέθηκε, διὰ τὸ μὴ ὑπεύθυνον εἶναι τῇ κατηγορίᾳ Λεπτίνην. μετὰ τοῦτο τίθησι τὸν νόμον τοῦ Λεπτίνου, ἐπισημαινόμενος ὧν ἐπιλαμβάνεται. εἶτα ἀναγινώσκει κατὰ τὸ συνεχές, καὶ ἕτερον νόμον ἀρχαῖον. C ἐν ᾧ κεῖται τὰς δωρεὰς ἃς ὁ δῆμος ἔδωκε, κυρίας εἶναι. ὥσπερ ἐναντίος ἐστὶν ὁ τοῦ Λεπτίνου νόμος. εἶτα καὶ ἕτερον, τὸν κελεύοντα ὑπεύθυνον εἶναι γραφῇ, τὸν ἐναντίον εἰσφέροντα τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις. ἵνα διὰ μὲν τούτου, τὸν οἰκεῖον ἀκολούθως ἔχοντα δείξῃ, καὶ ὅτι οὐκ ἐναντίος ἐστὶ, κατηγορῇ δὲ τοῦ Λεπτίνου, ὡς παραβεβηκότος.

οὐ γὰρ ᾤετο ὁ Σόλων.) τὴν γνώμην τοῦ νομοθέτου φησί. θεσμοθέται δὲ ἐκλέγονται ἓξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, οἳ τῶν ἐννέα ἀρχόντων εἰσί, δι᾽ ὧν τὰ πολλὰ διοικεῖται πράγματα. νομοθέται δὲ οἱ αἱρούμενοι δικασταί, τὸν εἰσαγόμενον νόμον, ἢ λύοντες ἢ κυροῦντες. οἱ θεσμοθέται οὖν τὸν ἐνιαυτὸν ἦρχον. δεύτερον δὲ ἐδοκιμάζοντο, διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἰς τὸν ἄρειον πάγον ἔρχεσθαι, εἰ μή τις μεταξὺ διεβέβλητο. ἕως δὲ θανάτου ἔμμενον οἱ ἀρεοπαγῖται. τοὺς δὲ νόμους αὐτούς, καθ᾽ οὓς καὶ τούτοις ἄρχειν.) ἄτοπόν φησι τοὺς νομοθέτας πολλάκις βασανίζεσθαι. τοὺς δὲ νόμους καθ᾽ οὓς εἰσὶ καὶ οὗτοι ἄρχοντες. καὶ πάντες, ὡς ἔτυχε τίθεσθαι. ἐπὶ καιροῦ τεθέντας. πρὸς γὰρ τὴν χρείαν εἰσέφερον οἱ πολιτευόμενοι νόμους. ἢ ἐν ὀξύτητι καιροῦ, ὥστε λαθεῖν. ἀπὸ ἐλάττονος τὸ ἐπιχείρημα. ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι.) τὴν ἀρχὴν λέγει, καθ᾽ ἣν τὸν τρόπον τοῦτον ᾑροῦντο νομοθετεῖν. διὰ τοῦτο δὲ εἶπεν, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἵνα φύγῃ τὸ συνειδέναι. τῇ ἀκοῇ δὲ τὴν γνῶσιν παραδίδωσι, καὶ ἵνα μὴ δόξῃ διαβάλλειν* αὐτόν.

τοσοῦτοι μὲν οἱ ἐναντίοι. ὅτι δέ φησι τοσοῦτοι ἀντικείμενοί εἰσιν, ὑμεῖς μαρτυρεῖτε. ἐξ ὑμῶν γὰρ νομοθέτας ἐκλέγεσθε, καὶ μέχρι νῦν πέρας οὐκ ἔχει τὸ πρᾶγμα, διὰ τὸ πλείστους εἶναι τοὺς ἐναντίους νόμους. συνίετε ὃν τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.) ἐξέτασις τοῦ νόμου. ἐπειδὴ καὶ περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος ἦν. πρῶτον μὲν παρ᾽ ὑμῖν ἐν τοῖς ὀμωμοκόσιν. ὤμνυον γὰρ οἱ δικάζοντες.

πρῶτον

πρῶτον δὲ οὐ τῇ τάξει, ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι καὶ τῷ κυ- A ρίῳ. δεῖ γὰρ προαναγνωσθῆναι τῷ δήμῳ, ἔπειτα προτεθῆναι, εἶτα λαβεῖν τὸν γραμματέα, καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς δικάζοντας ἀκοῦσαι. πῶς οὖν εἶπε πρῶτον παρ' ὑμῖν; οὐδεὶς γὰρ περὶ αὐτὴν ἄλλος ἦν, οὐδὲ ἐκύρου τοὺς εἰσφερομένους νόμους, εἰ μὴ οἱ νομοθέται, οἵτινες ἐκληροῦντο δοκιμάζειν τοὺς νόμους. ἵνα εἷς ᾖ περὶ τῶν ὄντων ἑκάστου νόμος. αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ δύο νόμους περὶ ἑνὸς εἶναι πράγματος βλαβερόν. ποιεῖ γὰρ τοὺς ῥήτορας ἐξαπατᾶν διὰ τούτου τοὺς ἰδιώτας. ἑνὸς γὰρ ὄντος τοῦ νόμου, οὐκ ἠδύναντο ἐξαπατᾶν τοσοῦτον. πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων.) ἀνδριάντες ἦσαν τῶν ἡρώων, ἀφ' ὧν καὶ αἱ φυλαὶ ἐπώνυμοι ἦσαν. κατὰ δὲ πρόσταξιν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐγγύοντο. παρ' οἷς ὁ βουλόμενος νομοθετεῖν προετίθει. ἵνα πάντες Ἀθηναῖοι ἴδοιεν, πότερον ἀρέσκει ἢ οὔ. ἐν ἐπισήμῳ δὲ τόπῳ εἱστήκεισαν. τοῦτον δ' ἐν ταῖς ἐκκλησίαις.) τῷ δήμῳ λέγει. ἐκεῖ γὰρ συνήγετο ὁ ὄχλος. τρεῖς δὲ ἐγίνοντο ἑκάστου μηνὸς ἐκκλησίαι. ἀνεγινώσκετο δὲ τῷ δήμῳ ὁ νό- B μος, ἵνα πάντες ἀκούσωσι, καὶ ὁ βουλόμενος ἀντέλεγε.

ταῦτα νομοθετῇ.) οὐχ ὅτι ἐν τῷ δήμῳ ἐνομοθέτουν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ νομοθετεῖσθαι ἐάσει. δύο δὲ παρανομιῶν τρόποι.* εἷς μὲν παρὰ τὸν χρόνον, ὅτε παρὰ τὸν ὡρισμένον χρόνον γράφεται. ἕτερος δὲ, ὅταν αὐτὸς ὁ νόμος κακῶς ἔχῃ, καὶ ἐναντίως τοῖς παλαιοῖς. τὸν οὖν κατὰ τὸν χρόνον πῶς διεξέρχεται. οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς τότε ἐπείσθητε.) ἵνα καὶ εὐλόγως δόξωσιν ἠπατῆσθαι, τοῦ Λεπτίνου λάθρα τεθεικότος αὐτὸν, καὶ αὐτοῦ ᾖ μόνον τὸ ἔγκλημα.

ἡμεῖς δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.) τὰ δίκαια ἐγράψαμεν ἐν τῷ νόμῳ ἡμῶν φησί. καὶ παρεισφέρομεν πολλῷ κρείττονα τούτων. λάβε καὶ λέγε.) ἐπὶ τὸν νόμον ἦλθε, πληρώσας τὸ κατὰ τὸν χρόνον. πρῶτον μὲν ἃ τούτου τοῦ νόμου.) μέρη, οὐ γὰρ ὅλον. ἀλλὰ τὰ κακῶς ἔχοντα * ἀντεισφέρει λύων ἕτερα δὲ τιθείς. τὰ δὲ ἑξῆς λέγε.) οὐκ αὐτοῦ τοῦ νόμου Λεπτίνου. ἀλλὰ μετὰ τὸν ἐκείνου, τὸν ἑαυτοῦ λέ- C γει ὁ Δημοσθένης. προσέχετε ὦ ἄνδρες δικασταί.) θαρρῶν παρεγγύει αὐτοῖς ἀκριβῶς ἐπισκοπεῖν.* οὐ γὰρ ἂν καὶ λαθεῖν ἐσπούδασε. τοῦτο μέν ἐστιν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις.) τὸ τοὺς εὐεργέτας ἔχειν τὰς δωρεάς.

πρὶν τοῦτο λῦσαι.) τὸν ἐναντίον νόμον. μαρτυρίαν δὲ, κατηγορίαν. ἑτέρου κελεύοντος νόμου μὴ πρότερον τιθέναι νόμον, πρὶν τὸν ἐναντίον λύσῃ. καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο.) θέλει εἰπεῖν ἄξιος τιμωρίας. εἰ γὰρ καὶ ὁ νόμος ἦν καλὸς, τὸν ἐναντίον δ' οὐκ ἔλυσε, κατ' αὐτὸ τοῦτο παρανομεῖ. ἀλλ' οὐκ ἐν ᾧ νῦν ὅδε.) Ἀφεψίων. οὕτω γὰρ βέλτιον. σαφὲς δὲ τοῦτο ἐν οἷς ἑξῆς ἐγγυητὴν δίδωσι Φορμίωνα τῆς νομοθεσίας. ὅτι ἀκύρους τὰς δωρεὰς λέγει, ἃς ἔδωκεν ὁ δῆμος. καὶ πρόφασις δικαία. ἐν ᾧ γὰρ εἰσέφερον νόμον οἱ περὶ Δημοσθένην, τοὺς ἀναξίους δοκιμασθέντας κρίσει ἀφαιρεῖσθαι. οὐ νόμῳ ὡς οὗτος.) οὐκ ἔμελλεν οὖν συμβλάπτεσθαι ἡ πόλις. ἡ γὰρ κρίσις τοὺς ἀναξίους ἐστέρισκε τῆς ἀτελείας. ἀκούετε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ καταμανθάνετε.) ἀναγνοὺς τὸν οἰκεῖον νόμον, ἐπιδείκνυσιν ὡς ἔστιν ἀκόλουθος τῷ πρὸ μικροῦ παραχεθέντι νόμῳ. εἶτα τίθησιν ἀνθυποφορὰν, πρὸς τὸν παρ' αὐτοῦ εἰσαγόμενον νόμον. λέγει γὰρ ἐξαπάτης ἕνεκα παραγεγράφθαι τόνδε τὸν νόμον, ὥς φησι Λεπτίνης, δεινότητι πολλῇ χρώμενος. ἵνα γὰρ καὶ τὸν ἀντίδικον συνομολογοῦντα λάβῃ, πρὸς τὸν ἔπαινον τοῦ νῦν ἀντεισφερομένου νόμου, τοῦτον τὸν τρόπον μετεχειρίσατο. οὔτε ἂν λέγῃ δεῖξαι δυνήσεται.) κἂν ἀναισχυντῇ φησίν, οὐχ ἕξει ἀποδεῖξαι. ἡττᾶται γὰρ τῆς ἀληθείας. ἃ δὲ πρὸς τοῖς θεσμοθέταις.) τοὺς εἰσάγοντας τὰς γραφὰς, καὶ προδιαγινώσκοντας.

Primum.) Non ordine, ſed dignitate & autoritate. Recitanda.n.primùm eſt populo, deinde proponenda, deinde ſcribæ danda, ac tum demum audienda iudicibus. Quomodo igitur dixit. Primùm apud vos? nemo enim ante eos erat alius, aut confirmabat rogatas leges, præter legumlatores, qui ſortitò deligebantur ad probandas leges.

Vt vna de vnaquaq. re ſit lex.) Idipſum enim ſi vna de re ſint binæ leges, afficit vt homines indocti decipiantur ab oratoribus: qui, ſi vna lex eſſet, non vſque adeò poſſent fallere.

Ante Eponymos.) Statuæ erant heroum, à quibus nomina tribus habebant, ex mandato Apollinis erectæ. Apud eos, qui volebat ferre legem, proponebat, vt omnes Athenienſes viderent vtrum placeret néc ne. ſtabant autem in illuſtri loco.

Eam autem in concionibus.) Apud populum, ait. Ibi enim multitudo conueniebat. Tres autem conciones habebantur, populóque lex recitabatur, vt omnes audirent, & qui vellet, refragaretur.

Ea ſanciat.) Non quòd apud populum legem ferrent: ſed ponitur pro, legem ferri ſineret. Duobus autem modis leges violantur: alter pendet à perſona, cum lex extra conſtitutum tempus ſcribitur: alter, cum ipſa vitioſa eſt, & contraria legibus veteribus. Nunc igitur in perſona verſatur.

Neque enim vobis tunc perſuaſum eſt.) Vt non mirum videatur, eos deceptos eſſe, cum Leptines clàm eam tulerit, & eius ſolius ſit crimen. Nos autem Athenienſes.) Iuſta, inquit, ſcripſimus in lege noſtra, & ſurrogamus iſta longè meliorem. Cape & lege.) Ad legem venit tractata perſona. Primùm quæ in iſta lege.) Partes, non totam: malis enim abrogatis, rogat & ſancit aliam.

Dic ea quæ ſequuntur.) Non Leptineæ legis, ſed Demoſthenicæ, quam poſt illius legem recitat.

Animaduertite iudices.) Fidenter hortatur eos, vt diligenter conſiderent: neque enim latere ſtudet.

Hoc eſt in receptis legibus) Vt benemeriti ſua præmia teneant.

Antequam hanc abrogaſſet.) Contrariam legem, Teſtimonium.) Accuſationem: alia lege iubente, ne quis ante legem ferat, quam contrariam abrogarit. Ob idipſum etiam.) Dicere vult, ſupplicio dignus. Nam etſi lex bona eſſet, & contrariam non ſoluiſſet, tamen eo deliquiſſet. Sed non in eo, quem nunc hic.) Aphepſion: ſi enim eſt melius. Eſt autem ex eo perſpicuum, quòd poſtea ſponſorē cōſtituit Phormionem legiſlationis.* Leptinem irrita reddere munera quæ populus dedit. Et iuſta cauſa.) Sua enim lege Demoſthenes iis qui iudicati eſſent indigni præmium eripiebat. Non lege vt iſte.) Nihil igitur incommodi rediturum erat ad rem publicam. Iudicium enim eripiebat indignis immunitatem. Auditis iudices, & intelligitis.) Recitata ſua lege, oſtendit eam eſſe conſentaneam legi paulo ante exhibitæ Deinde ponit obiectionem aduerſus à ſe rogatam legem. Ait enim, decipiendi cauſa ſcriptam eſſe legē, vt dicat Leptines: in quo Demoſthenes magna calliditate vtitur. Vt enim aduerſarij confeſſionem eliceret ad laudem eius legis quę nūc rogatur: hac eam ratione tractauit.

Nec ſi dicet, demonſtrauerit.) Etſi frontem perfricuerit, oſtendere non poterit. vincitur enim à veritate. Quæ autem apud Sexuiros.) Eos qui accuſationem introducebant, & antè diiudicabant,

hi enim violatarum legum actionem dabant. De præiudiciis igitur loquitur:ſolent enim extra iudiciũ ſæpe quædam dicere.Eſſe enim impoſturæ.) Antitheſis ex lege,non à tota materia. Antitheſis enim à cauſa omnino eſt: ſed ὑποφορὰ medium tenet antitheſeos,& antipiptontos. Particeps enim eſt & orationis & cauſæ, ex qua oritur antipipton. ἀντιπῖπτον enim ex tractatione orationis emergit, non cauſæ, hoc eſt,materiæ.Pars igitur vtraque eſt antitheſeos. ἐξαπάτης Atticum eſt pro ἀπάτης ſyllaba ἐξ propter emphaſin maiorem accedit.Ego verò noſtra.) Omnino enim abrogata vetere,ea quæ ſubſtituebatur,fiebat rata.Hoc igitur dicit,etſi nos noluerimus,cum eã ſcriba iam habeat,vos ratam facietis. Lex enim erat, de omni lege quæ abrogabatur, * fieri oportere iudicium,aut accuſari eam latam.Eum qui legem contràferret.Leptines igitur dicebat,vereri ſe,ne ſua lege abrogata,ſuam & ipſi legem inducerent,& habere fortaſſe nollet. Ipſe autem ait,etiãſi nolemus,cogemur.Iam.n.introducta eſt per ſcribam, præſertim cum lex eſſet,vt is qui legem abrogaret,& nullã ſubſtitueret,puniretur.Ego,Phormio.)Hinc perſpicuum eſt,Aphepſionem eſſe qui legem roget, vt etiam ſuprà annotauimus.Nam ſi ipſe Phormio rogaret, nõ idem ſponſor eſſet.Quemuis alium.)Sponſorem vult dicere.Ipſe cape legem & fer:& ne dubita, quin nos eam laturi ſimus.Eſt enim profectò lex vobis. Ne enim dicat,Spondes quidem te laturum eam, ſed non fers:reſpondet,At ſunt leges,quæ puniant impoſtores.Hæc ſcribunto.)Scribunto,nos ſpondere principibus * miniſtrorum ſcripto.Illud certè fabula non eſt.)ferre legem per Leptinẽ:ſed veritas. aut, ὁ λόγος pro,non curæ eſt.

Ipſe ferat.) Sic quidam acceperunt, ſuo periculo ſuam legem confirmet, ſi ſibi fidit. Mihi verò Athenienſes.)Lenis eſt ſententia,coniuncta tamen etiam cum acrimonia.Nam dicere,cum leges Solonis aut non legiſſe,aut non intellexiſſe, non eſt alienum ab inſectatione.Ac mihi per deum.)Affectu allicit eum. Aut non legiſſe leges Solonis, aut non intellexiſſe.) Vt alterum ſit ſocordiæ,alterum inſcititiæ. Si non legiſti:negligentia eſt:ſi legiſti, ſed non intellexiſti: tardo es ingenio. Licere dare ſua.) Argumentum à minore. Priuatim enim quiſque Repub.eſt minor. Ait autem abſurdum eſſe, cum Solon ſuas cuique opes liberas fecerit,à Leptine rempub.quę maior ſit, ſuo iure ſpoliari. Non vt fraudaret genere proximos.)Iure cognationis & hæreditatis.Fiebat enim is cui pecunia donabatur,ferè cognatus animo, ſic etiã genere non coniuncti,ſtudium ſuum declarabunt,& beneficiis afficientur.Atqui & illa è laudatis.) Solonis lex vetabat vlli mortuo maledicere, tametſi quis à liberis eius irritaretur , & contumelia afficeretur. Tu verò,inquit,ipſa re malefacis?ille verbis vetat, tu etiam factis:ille non amicis, ſed in vniuerſum interdixit cuiquam maledici:tu verò iis ipſis qui bene meriti ſunt,malefacis. Hoc quoque argumentum eſt à minori.Quorum nihil illis conueniebat.) Bene meritis. Sed omnino ſeriò & feſtinanter quidam renunciauit.) Obiectio eſt à conſuetudine, quæ eſt lex illiterata. Diuiditur enim ius in ſcriptum, & non ſcriptum. * E nonſcripto igitur occurrebatur. Diximus autem initio duplex eſſe ius,

A ὅτι τὴν τῶν παρανόμων γραφὴν εἰσῆγον. λέγει οὖν τοὺς προαγῶνας. εἰώθασι γὰρ ἔξω τοῦ δικαστηρίου πολλάκις λέγειν τινά. ἔφη γὰρ ἐξαπάτης.) ἀντίθεσις ἐκ τοῦ νόμου, οὐ τῆς ὅλης ὕλης. ἡ μὲν γὰρ ἀντίθεσις, ἐκ τῆς ὑποθέσεως πάντως ἐστίν. ἡ δὲ ὑποφορὰ, μέση τῆς ἀντιθέσεως καὶ τοῦ ἀντιπίπτοντος. μετέχει γὰρ καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τοῦ λόγου, ἐξ οὗ τὸ ἀντιπῖπτον. τὸ γὰρ ἀντιπῖπτον, τῇ ἐργασίᾳ τοῦ λόγου συμβαίνει, οὐκ ἐκ τῆς ὑποθέσεως, λέγω δὴ τῆς ὕλης. μέρος οὖν ἀμφότερα τῆς ἀντιθέσεως, τὸ δὲ ἐξαπάτης, ἀττικὸν ἀντὶ τοῦ ἀπάτης. πρὸς ἔμφασιν δὲ μείζονα ἡ πρόσθεσις. ἐγὼ δ᾽ ὅτι μὲν τῇ ἡμετέρᾳ.) πάντως γὰρ λυθέντος, ὁ εἰσφερόμενος ἐγίνετο κύριος. τοῦτο οὖν φησὶ κἂν ἡμεῖς μὴ θέλωμεν, ἔχοντος αὐτὸν ἤδη τοῦ γραμματέως, ὑμεῖς κυρώσετε. νόμος γὰρ ἦν πάντα τὸν εἰσφερόμενον ὅτι * κρίσιμος τυχὼν. ἢ ὅς γε κατηγορεῖ * ἤδη κειμένου. τὸν δὲ ἀντεισφέροντα νόμον.) λεπτίνης οὖν ἔλεγε δεδιέναι, μὴ λυθέντος τοῦ νόμου, μὴ μεταγράψωσι τὸν ἑαυτῶν, ἴσως μὴ βουλόμενοι ἔχειν αὐτόν. ὁ δέ φησι, κἂν μὴ θέλωμεν οὐ δυνησόμεθα. εἰσῆκται γὰρ ἤδη διὰ τοῦ γραμματέως. ἄλλως τε καὶ νόμος ἦν τὸν λύοντά τινα νόμον, καὶ μὴ ἀντεισφέροντα, κολάζεσθαι. ἐγὼ, φορμίων.) ἐντεῦθεν δῆλον ὡς ἀφεψίων ἐστὶν ὁ τὸν νόμον εἰσφέρων ὡς καὶ ἄνω ἐπεσημηνάμην. εἰ γὰρ ἦν αὐτὸς φορμίων, οὐκ ἂν ὁ αὐτὸς ἐγγυητὴς ἐγίγνετο. εἴ τινα βούλεται ἐγγυώμενον. θέλει δὲ εἰπεῖν, αὐτὸς δέξαι τὸν νόμον, καὶ θὲς, καὶ μὴ ἀμφίβαλλε, ὡς ἡμεῖς οὐ θήσομεν. ἔστι δὲ δήπου νόμος ὑμῖν. ἵνα γὰρ μὴ εἴπῃ ὅτι ἐγγυᾷ θεῖναι αὐτὸν, οὐκ εἰσφέρεις δέ. λέγει, ὅτι ἀλλ᾽ εἰσὶ νόμοι οἱ τοὺς ἀπατῶντας κολάζοντες.

ταῦτα γραφόντων.) γραφέτωσαν ὡς ἐγγυώμεθα τοῖς ἄρχουσι. τῶν ὑπηρετῶν ἐγγέγραφως. ἐκεῖνό γε οὐ λόγος.) τὸ διὰ τοῦ θεῖναι τὸν λεπτίνην τὸν νόμον, ἀλλ᾽ ἀλήθεια. τὸ δὲ οὐ λόγος, ἀντὶ τοῦ οὐ δὲ φροντίς.

C αὐτὸς θέτω.) οὕτως ἐδέξαντό τινες, ὅτι ὑπεύθυνον ἑαυτὸν καταστήσας, κυρωσάτω τὸν ἑαυτοῦ, εἰ θαῤῥεῖ αὐτῷ. ἐμοὶ δ᾽ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.) ἠθικὸν μὲν τυγχάνει τὸ ἐννόημα. προσείληφε δὲ καὶ τὸ πικρόν. τὸ γὰρ μὴ ἀνεγνωκέναι λέγειν τοὺς σόλωνος, ἢ μὴ συνεῖναι. οὐκ ἀπήλλακται τοῦ πληκτικοῦ.

καί μοι πρὸς διός.) τῷ ἤθει δελεάζει αὐτόν. ἢ οὐκ ἀνεγνωκέναι τοὺς σόλωνος νόμους, ἢ οὐ συνιέναι.) ἵν᾽ ᾖ τὸ μὲν τῆς ῥαθυμίας, τὸ δὲ τῆς νωθείας. ἢ γὰρ οὐκ ἀνέγνως δι᾽ ἀμέλειαν. εἰ δ᾽ ἀναγνοὺς, οὐκ ἐνόησας, νωθὴς εἶ κατὰ φύσιν. ἐξεῖναι δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ.) ἐπιχείρημα ἐκ τοῦ ἥττονος, ἰδίᾳ γὰρ ἕκαστος τοῦ κοινοῦ ἥττων. λέγει δὲ ὅτι ἄτοπον, εἰ ὁ μὲν σόλων ἐξουσίαν ἑνὶ ἑκάστῳ δέδωκε τῶν ἑαυτοῦ. σὺ δὲ τὴν πόλιν τὴν μείζονα στερίσκεις τῶν ἑαυτῆς. οὐχ ἵν᾽ ἀποστερήσῃ τοὺς ἐγγυτάτω γένει.) τῆς συγγενείας καὶ τοῦ κλήρου. ἐγίνετο γὰρ καὶ διὰ τῆς δόσεως τῶν χρημάτων σχεδὸν συγγενὴς τῇ γνώμῃ. εἶτα καὶ μὴ τῷ γένει συναπτόμενοι φιλοτιμήσονται καὶ εὐεργετηθήσονται. καὶ μὴν κἀκεῖνα τῶν καλῶς δοκούντων. (ὁ σόλωνος νόμος ἀπηγόρευσε, τοὺς τεθνεῶτας ἅπαντας λέγειν κακῶς κἂν ἐρεθίζηταί τις ὑπὸ τῶν παίδων τοῦ τεθνηκότος ὑβριζόμενος. ὁ δέ φησιν ἔργῳ σὺ κακῶς ποιεῖς. ἐκεῖνος μὲν γὰρ λόγῳ κωλύει. σὺ δὲ καὶ ἐν ἔργοις. κἀκεῖνος οὐ τοὺς φίλους, ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἀπηγόρευσε μὴ δυσφημεῖν τινά. σὺ καὶ τοὺς εὐεργέτας αὐτοὺς ἀδικεῖς. ἐπιχείρημα δέ ἐστι καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ ἥττονος. ὧν οὐδὲν ἐκείνοις προσῆκεν.) τοῖς εὐεργέταις.

πάνυ τοίνυν σπουδῇ τις ἀπήγγελεν.) ἀντίθεσίς ἐστιν ἐκ τοῦ ἔθους, ὅπερ ἐστὶν ἄγραφον νόμιμον. διαιρεῖται γὰρ τὸ νόμιμον εἰς ἄγραφον καὶ ἔγγραφον. ἐκ τοῦ οὖν ἀγράφου ἀντέπεσεν, ἐλέγομεν δὲ ἐξαρχῆς εἶναι διπλοῦν αὐτὸ τὸ νόμιμον,

κατὰ τὸ εἶδος τῆς διπλῆς πραγματικῆς. οὐκοῦν τὸ διπλοῦν ἐδήλωσε διὰ τῆς ἀντεξετάσεως τῶν νόμων, καὶ διὰ τῶν ἔξωθεν παραναγνωσθέντων. ὡς οἱ μὲν, * κατηγοροῦσι, τοῦ νόμου τοῦ λεπτίνου. οἱ δὲ, συμφωνοῦσι τῷ δημοσθένει. δείκνυσι δὲ οὐδὲν ἧττον διὰ τῶν ἀντιθέσεων. τὴν μὲν γὰρ, ὑπὲρ τοῦ οἰκείου νόμου κεκίνηκε. τὴν δὲ δευτέραν νῦν, τὴν ὑπὲρ τοῦ λεπτίνου νόμου. ἔστι γὰρ ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ αὕτη. εἰ καὶ ξένα, καὶ λακωνικὰ, καὶ θηβαίων τὰ νόμιμα εἶναι δοκεῖ. θαυμαστὴ δὲ ἡ μέθοδος. ὥσπερ γὰρ ἐλεγχομένου λεπτίνου, καὶ μηδαμῶς εὐποροῦντος λυτικῶν παραδειγμάτων, οὕτω μνήμην πεποίηται λακωνικῶν καὶ θηβαίων. ἡ δὲ λύσις, ἐκ διαφορᾶς, ὅτι οὐχ ἡ αὐτὴ πολιτεία παρ' ἡμῖν καὶ ἐκείνοις. εἰς δύο δὲ διεῖλε τὰς λύσεις, εἴς τε τὸ, κατὰ λακεδαιμονίους πρότερον. εἶτα εἰς τὸ, κατὰ θηβαίους δεύτερον. ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἐν ταῖς λύσεσιν ἦν τις διαφορὰ περί τε τὰς πολιτείας καὶ τὰς ποιότητας τῶν προσώπων. ἠναγκάσθη διπλαῖς ταῖς διαφοραῖς χρήσασθαι. ἑτέρα μὲν ἐπὶ λακεδαιμονίων, ἑτέρα δὲ ἐπὶ θηβαίων. καὶ τὸ οἰκεῖον ἀποδέδωκεν ἑκατέρᾳ ποιότητι. ἐοίκασι μὲν γὰρ πρὸς μὲν θηβαίους δυσμενῶς ἔχειν. πρὸς δὲ τοὺς λακεδαιμονίους, οἰκείως. ἀεὶ γὰρ καὶ τῶν καιρῶν, καὶ τῶν προσώπων, καὶ χρειῶν δεῖ στοχάζεσθαι. ἐπειδὴ πλάτων, καὶ ἄλλοι πολλοὶ, καὶ τὴν ὀλιγαρχίαν, καὶ τὴν πολιτείαν τὴν λακεδαιμονίων τῆς δημοκρατίας προκρίνουσι, καὶ τῆς παρ' ἑτέροις κρίσεως ἐμνημόνευσε. μάλιστα μὲν ἀποδείξας ἐν τοῖς πρώτοις καλλίστην τὴν δημοκρατίαν. εἶτα καὶ τὸ κατὰ συγχώρησιν. εἰ ἄρα καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ἐκεῖνα φανείη βελτίω. ἀλλ' οὖν γε τύχης ἕνεκα τὰ τῶν ἀθηναίων κρείττω.

αὐτὸ γὰρ τοῦτο πρῶτον ὃ νῦν οὗτοι ποιήσουσι.) συγκρουστικὸν νόημα. παροξύνει γὰρ τοὺς δικαστὰς διὰ τούτων ἐντεῦθεν, ἵνα βεβαιώσῃ ὅτι ἤκουσεν εἶτα καὶ λακεδαιμόνιοι τῶν μὲν τοιούτων. τῶν ἐθῶν τῶν παρ' ἡμῖν καὶ τῆς πολιτείας.) θέλει δὲ εἰπεῖν ὅτι τιμῶσι μὲν λακεδαιμόνιοι, οὐχ ὁμοίως δὲ ἡμῖν, ἐπειδὴ οὐδὲ ὁμοίως πολιτεύονται. ἃς ἀπεύξαιτ' ἄν.) τὰς παρ' ἐκείνων τιμάς. σχεδὸν γὰρ τυραννὶς ἡ τιμή.

τὰς μὲν καθ' ἕκαστον ἐάσω.) σοφίζεται πρὸς τὸ λυσιτελοῦν ἅπαντα. ἦσαν γὰρ παρ' ἐκείνοις στέφανοι, καὶ σιτήσεις ὥσπερ καὶ παρ' ἀθηναίοις σαφεῖς.

γερουσίαν.) ὄνομα ἀρχῆς παρὰ λακεδαιμονίοις, εἰς ἣν ἔρχονται οἱ καλῶς βιοῦντες, καὶ γέροντες οἱ μετέχοντες, ἀπὸ τοῦ τιμίου τῶν ἡλικιῶν. παρασχὼν ἑαυτὸν οἷον χρή.) παρὰ λακεδαιμονίοις ὡς πολιτεύονται.

δεσπότης ἐστὶ τῶν πολλῶν.) ἀντὶ τοῦ ἄρχων δεσπότης εἶπεν. ἐξ οὗ ἐμφαίνει δουλείαν. βαρὺ δὲ ὄνομα παρὰ ἀθηναίοις ἡ δουλεία. ἐξ ἐλευθερίας γὰρ ἡ δημοκρατία γνωρίζεται. μετὰ τῶν ὁμοίων.) μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχόντων. στέφανοι δὲ καὶ ἀτέλειαι.) οὐ τοὺς στεφάνους ἢ τὰς σιτήσεις ὁ λεπτίνης ἐμέμφετο, ἀλλὰ τὴν ἀτέλειαν, ἵνα λυθῇ. καὶ ταῦτ' ἀμφότερα ὀρθῶς ἔχει. καὶ τὰ παρ' ἡμῖν καὶ τὰ ἐκείνων. πῶς δὲ διαβαλὼν ἄνω τὴν τῶν λακεδαιμονίων πολιτείαν, ἐνταῦθα ἐπαινεῖ. ἐκεῖ μὲν, ὡς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ συγκρίνων πολιτείαν διέβαλεν. ἐνταῦθα δὲ, ὡς πρὸς τὴν αὐτῶν λακεδαιμονίων ἐπαινεῖ. ἡ εὔνοια δέ φησιν ἐκεῖ, ἐκ τοῦ εἶναι πάντας τοὺς ἄρχοντας ἴσους. ἐνταῦθα δὲ, ἐκ τοῦ λαμβάνειν τὰς ἀξίας τιμάς. οὐκοῦν ὁ τὰς τιμὰς ἀφαιρῶν, οὗτος ἀναιρεῖ τὴν πολιτείαν. καὶ μὴν καὶ περί γε τοῦ μηδὲ θηβαίους.) ζητήσειεν ἄν τις τίνος χάριν ἡ ἀντίθεσις εἶχε μετὰ τῶν λακεδαιμονίων ὁμοῦ καὶ θηβαίους, ἐν δὲ τῇ λύσει διῃρημένως λέγει; ὅτι διὰ τὴν τῶν προσώπων ποιότητα, οὐκ ἠδύνατο ἐξετάζων ἀμφοτέρους εἰπεῖν.

A pro ratione duplicis ſtatus negocialis. Eam igitur duplicem rationem ſignificat per legum declarationẽ, & per ea quæ extrinſecus lecta ſunt: alios accuſare Leptinæ legem, alios aſſentiri Demoſtheni: idq; per obiectiones eodem modo oſtendit. Alteram enim pro ſua lege mouit, alteram nunc pro Leptinea lege. Eſt enim à lege & ipſa: etſi peregrina & Laconica, & Thebanorum inſtituta eſſe videntur. Mirabilis autẽ eſt & ipſa tractatio. Quaſi enim coarguatur Leptines, & nequaquam copiam habeat exemplorum, ad refutandum pertinentium: ſic mentionem fecit Laconicorum & Thebanorum. Refutatio ſumpta eſt à diſcrimine. Non eadem apud nos eſt forma reipublicæ, quæ apud illos. Bifariam autem diuiſit refutationem: primùm in Laconicam, deinde in Thebanã. Quia enim & in refutationib. erat diſcrimen quoddam, & in forma reipublicæ & qualitatibus perſonarum: coactus eſt duabus differentiis vti, alia de Lacedæmoniis, alia de Thebanis: & ſuam cuique proprie-

B tati tractationem adhibuit: quòd Athenienſes inimici Thebanis, Lacedæmoniis amici eſſe videantur. Sẽper enim temporum & perſonarum & neceſſitatum habenda eſt ratio. Quia Plato & alij multi oligarchiã & Rempublicam Lacedæmoniorum Democratiæ præferunt: etiam iudicij aliorum mentionem fecit, cum in primis demonſtrarit, pulcherrimam eſſe Democratiam. Deinde conceſſionem adidit, tametſi ex ratiocinatione illa præſtare viderentur: at propter fortunam Athenienſia eſſe meliora. Idipſũ enim primum quod iſti nunc faciunt.) Sententia ad excitandũ odium parata. Per hæc enim incitat iudices, * vt cõfirmet ſe audiſſe. Deinde & Lacedæmonij talia.) inſtituta noſtratia, & Rempublicam. Hoc autem dicere vult, honorem habent Lacedæmonij, ſed nõ perinde vt nos, quia non eandem habent Reipublicæ formã. Quos deprecetur.) Illorum honores, qui parum abſunt à tyrannide. Singulos omittam.) Callidè ad ſuam vtilitatem trahit omnes. Erant enim apud eos etiam coronæ & alij honores, vt & apud Athenienſes, eui-

C dentes. Senatum.) γερουσία nomen magiſtratus apud Lacedæmonios, in quem leguntur qui honeſtè vixerunt, & ſenatores dicuntur ab honore ſenectutis. Cũ ſe præbuit qualem oportet, Si ita ſe geſſerit, vt Lacedæmoniorum Reſpublica poſtulat.

Dominus eſt multitudinis.) Pro princeps, dominus dixit, quo ſeruitutem indicat. Inuiſum autem eſt apud Athenienſes nomen ſeruitutis. Libertas enim popularis imperij nota eſt. Cum ſui ſimilibus. Cũ aliis principibus. Coronæ & immunitates. Non coronas & epulas publicas reprehẽdebat Leptines, ſed immunitatem, vt abrogaretur.

Et hæc vtraque rectè ſe habent.) & noſtratia & illorum inſtituta. Cum autem ſuprà Lacedæmoniorum Rempublicam perſtrinxerit, hic eandem laudat. Illic in comparatione vt ad ſuam Rempub. perſtrinxit: hic eam conferendo ad ipſos Lacedæmonios laudat. Illic beneuolentia conflatur, inquit, ex eo quòd omnes principes ſunt pares: hic ex eo quòd qui digni ſunt honorib. potiũtur. Proinde qui honores tollit, Rempub. tollit. Iam quod nec Thebani.) Quæri poteſt, cur, cũ obiectio ad Thebanos ſimul & Lacedæmonios referatur: refutatio ſit diſtincta? Reſpondemus, id fieri propter perſonarũ qualitatẽ, quòd in examinãdo non potuit vtrarumq; facere mentionẽ.

A Verum opinor.)Non verbo duntaxat, ſed etiam re-
uera.Si modò eſt optandum.) Dum imprecatur hoſtibus ne benemeritis honorem habeant: ſimul etiã ſuos hortatur,tum vt id vitium fugiant, tum vt contrarium faciant.Eius porrò rei naturam vehementer improbat,cum id ambigat,an hoſtibus ſit imprecãdum. Tum autem hoſtes erant Thebani, tempore belli Phocenſis,cum Philippus adhuc humilis eſſet. Nam poſt id bellum amicitia quædam inter eos fuit, Elateam Philippus ocupaſſet,Bœotiæ oppidum:* & Coroneam atque Orchomenum, cognatas eis ciuitates,diripuiſſet. Oratione, vt legibus ſancitum ius eſt.)Nam Thebani armis ius poſtulant:nos oratione & iure. illos feliciores.) Ob propriam Rerumpublicarum rationem.Nam tametſi rationibus.) Dicere vult Etſi Lacedęmoniorum communi ſenſu potiora ſint inſtituta(ferè omnes enim eam,vt Ariſtocratiã, celebrant)tum, cum fortuna inſtituta noſtra magis foueat (eſt * vt in Philippicis ait, felicitas potior ratione)hac magis eſt vtendum.

B Contra hæc.)inſtituta.Quoniam Plato & alij quidam veterum, præferunt Oligarchiam Lacedæmoniorum Democratiæ.ideo recurrit ad Fortunam.

Neq; per quæ magni illi ſunt.)Dicere vult,ſi quis inſtituta Lacedæmoniorum huc transfert,quibus Oligarchiam illi continent, occideritis eum. In hoc membro hyperbatum eſt. Etiam occidere.) Hoc eſt, Cum occidere velletis eũ qui inde aliquid huc transferret:eum qui ea ſuſtulerit,per quæ Reſpdblica augetur,eum inquam, qui præmia tollit, ob quæ de ea tuenda certant,nõ punietis?Eſt eis in promptu quædam ratio.)Rurſus translatione vtitur,Obiectio autem à moribus ſumitur,non iã alienis, quã refutauit: At ſi non vis, inquit imitari Lacedæmonios, aut Thebanos,at maiores imitare. Soluit autem obiectionem à maiorib.ortam,inſtantia,dicens:non puto iſtam orationem dictu eſſe iuſtam,aut vtilem.Deinde per ſequentia probat,& Lyſimachi exemplo,eam rationem eſſe falſam.Nihil eis tale tribui ſolitum.)

C Introducitur hoc ſimpliciter,ſed callidè ab eo ſumitur.* nihil tale conſequebantur,ſed quædam.At Demoſthenes Nihil ait,vt rem atrocem faceret.

In ſtatuis Mercurialibus.)Ligna aut ſaxa quadrangula erant,quibus immpoſita erat ſupernè Mercurij facies:infrà,vbi lata erant,inſcriptiones continebãt.

Hęc vobis legetur inſcriptio.)Hactenus obiectio. Si quis enim eos indignos.) Ait enim,ne maiores quidem honorem habuiſſe.Multum certè abeſt.)Lõgè,inquit,aliter ſe res habet.

Ad res non conuenientes.) Ad non veras. Aſperas eſt neceſſe videri orationes.)hoc eſt, infames & malas.Cum enim veritatem oppugnare non poſſet,cõfugit ad mores quoſdam,& maiores, quos per mendacium criminatur.

Vt verò res ipſa eſt.)Fuerunt multi boni viri: non vt iſte ait, nemo: & reſpublica bonis honorem habuit,& certamen fuit,illis bene merentibus,his gratiam referẽtibus.Verùm honores & cætera omnia.) Ne tempore mutatus eſſe honos ſolus videatur, ſed etiam cæteræ res omnes.Hoc autem dicere vult:tum etiam moribus habitum eſſe honorem benemeritis. Quòd ſi eo tempore immunitas non fuit, at alij honores tum fuerunt. Ego ſanè dixerim.) Quod dicit huiuſmodi eſt: Quicquid bene meritus volebat, id conſequebatur à Republica.

A ἀληθὲς οἶμαι.) οὐ μόνον εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας.

εἰ ἄρα εὔξασθαι δεῖ.) δι' ὧν κατεύχεται τοὺς πολεμίους μὴ τιμᾶν τοὺς εὐεργέτας, διὰ τούτου τοὺς ὁμοφύλους προτρέπει φεύγειν τοῦτο, ποιεῖν δὲ τὸ ἐναντίον. σφόδρα δὲ κακίζει τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. ὅπου γε ἀμφιβάλλει καὶ ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν εὔξασθαι συμβῆναι αὐτό. τηνικαῦτα δὲ ἐχθροὶ ἦσαν Θηβαῖοι ἐπὶ τῶν φωκικῶν, ὅτε καὶ Φίλιππος ἦν ἔτι ταπεινός. μετὰ γὰρ τὰ φωκικὰ ἔδοξαν καὶ φιλίαν τινὰ ἔχειν. ὅτε καὶ τὴν Ἐλάτειαν Φίλιππος κατείληφε τῆς Βοιωτίας, τοὺς δὲ συγγενεῖς, ὅτε Κορώνειαν, καὶ Ὀρχομενὸν ἐξηνδραποδίσαντο. λόγῳ μετὰ τῶν νόμων τὰ δίκαια.) ὅτι Θηβαῖοι μὲν ὅπλοις ἀπαιτοῦσι τὰς δίκας. ἡμεῖς δὲ λόγῳ καὶ τῷ δικαίῳ ἄμεινον ἐκείνων. βέλτιον ἀεὶ ἐκείνων πράττετε, κατὰ τὸ ἴδιον τῶν πολιτειῶν.

εἰ γὰρ καὶ κατὰ λογισμόν.) θέλει εἰπεῖν εἰ κατὰ τὸν κοινὸν λογισμὸν ὑπερβάλλει τὰ τῶν Λακεδαιμονίων (σχεδὸν γὰρ πάντες τιμῶσιν ὡς ἀριστοκρατίαν αὐτήν) ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ

B τύχη ἡμῖν πλέον συμφέρεται ἐν οἷς ἔχομεν (* δεύτερος δὲ ὁ λογισμὸς τῆς εὐτυχίας, ὡς καὶ ἐν τοῖς φιλιππικοῖς φησι) χρηστέον ταύτῃ μᾶλλον.

παρὰ ταῦτα.) τὰ νόμιμα. ἐπειδὴ Πλάτων καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν παλαιῶν προκρίνουσι τὴν ὀλιγαρχίαν τῶν Λακεδαιμονίων τῆς δημοκρατίας, διὰ τοῦτο ἐπὶ τὴν τύχην ἔδραμεν. οὐδὲ δι' ὧν μὲν ἐκεῖνοι μεγάλοι.) θέλει εἰπεῖν ὅτι τὶς εἰ τὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἄγοι ἐνταῦθα ἔθη, δι' ὧν ἐκεῖνοι τὴν ὀλιγαρχίαν συνέχουσιν, ἀποκτενεῖτε αὐτόν. ὑπερβατὸν δὲ τίθησι τὸ κῶλον.

κἂν ἀποκτεῖναι.) ἀντὶ τοῦ καὶ ἀποκτεῖναι ἂν θέλοντες τὸν μεταφέροντά τι τῶν ἐκεῖ ἐνταῦθα. εἶτα τὸν καταλύοντα δι' ὧν ἡμῖν αὔξεται ἡ πολιτεία, λέγω δή, τὸν τὴν δωρεὰν ἀφαιρούμενον, δι' ἧς ἁμιλλώμενοι αὔξουσιν αὐτήν, οὐ κολάζετε. ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος.) μεταληπτικῷ κέχρηται πάλιν. ἡ δὲ ἀντίθεσις ἐκ τῶν ἐθῶν. οὐ-

C κέτι δὲ τῶν παρ' ἄλλοις. ἔλυσε γὰρ ταύτην. ἀλλὰ φησίν, οὐ βούλει μιμεῖσθαι τοὺς Λακεδαιμονίους, ἢ τοὺς Θηβαίους. ἀλλά γε τοὺς προγόνους. λύει δὲ τὴν ἐκ τῶν ἐθῶν ἀντίθεσιν ἐνστάσει λέγων. οὐχ ἡγοῦμαι τὸν λόγον τοῦτον εἶναι δίκαιον λέγεσθαι, οὐδὲ συμφέροντα. εἶτα συνίστησι διὰ τῶν ἑξῆς, καὶ τῶν κατὰ Λυσίμαχον, ὅτι ψευδὴς ὁ λόγος.

οὐδενὸς ἠξιοῦτο τοιούτου.) εἰσῆκται μὲν ἀφελῶς, κακούργως δὲ αὐτὸ ἔλαβεν.* οὐδενὸς ἀπετύγχανον, ἀλλὰ τινῶν. ὁ δέ φησιν, οὐδενός, ἵνα δεινοποιήσῃ τὸ πρᾶγμα.

ἐν τοῖς ἑρμαῖς.) ξύλα, ἢ λίθοι τετράγωνοι ἦσαν, ἔχοντες ὄψιν ἑρμοῦ ἐπάνω. κάτω δὲ ἐν τῷ πλάτει τὰ ἐπιγράμματα. τοῦθ' ὑμῖν ἀναγνώσεται τὸ ἐπίγραμμα. ἕως τούτου ἡ ἀντίθεσις. εἰ μὲν ἀναξίους εἶναί τις φήσῃ.) φησὶ γὰρ ὅτι οὐδὲ οἱ πρόγονοι ἐτίμων. οὐδὲ ὀλίγου δεῖ. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. πάνυ φησὶν ἀφέστηκεν.

ἐπὶ μὴ προσήκοντα πράγματα.) ἐπὶ μὴ ὄντα ἀληθῆ, δυσχερεῖς ἀνάγκη φαίνεσθαι τοὺς λόγους. ἀντὶ τοῦ, δυσφήμους καὶ κακούς. οὐχ εὑρίσκων γὰρ τῇ ἀληθείᾳ μάχεσθαι, καταφεύγει καὶ εἰς ἔθη τινὰ καὶ τοὺς προγόνους οὓς διαβάλλει ψευδόμενος. ὡς δὲ τἀληθὲς ἔχει.) ἦσαν πολλοὶ σπουδαῖοι. οὐχ ὥσπερ οὗτός φησι μηδένα εἶναι. καὶ ἡ πόλις ἐτίμα τοὺς ἀγαθούς. καὶ ἦν ἅμιλλα τῶν μὲν εὖ ποιούντων, τῶν δὲ ἀμειβομένων. αἱ μέντοι τιμαὶ καὶ τὰ ἄλλα πάντα.) ἵνα μὴ ἠμεῖφθαι τῷ χρόνῳ μόνη ἡ τιμὴ δόξῃ, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ πράγματα. θέλει δὲ εἰπεῖν, ὅτι καὶ τότε τοῖς ἔθεσιν ἐτίμων τοὺς εὐεργέτας. οὔπω δὲ ἦν τότε ἡ ἀτέλεια. ἕτεραι δὲ ἦσαν. ὅτι φήσαιμ' ἂν ἔγωγε.) ὃ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν, οὐκ ἦν φησὶ θελῆσαί τι καὶ μὴ λαβεῖν παρὰ τῆς πόλεως τὸν εὐεργέτην.

λυσιμάχῳ δωρεάν.) ἀριστείδου τοῦ δικαίου ἦν υἱός. τοῦ δὲ πάππου εἶχε τὸ ὄνομα. δεδώκασι δὲ αὐτῷ ταύτην τὴν δωρεὰν διὰ ἐκεῖνον. ἐπειδὴ τοίνυν ὅσα ἐχαρίσαντο αὐτῷ, ἥττω τῆς τοῦ ἀνδρὸς δόξης ἦν, ἵνα μὴ φανῇ ἡ πόλις μικρότερον τῶν εὐεργεσιῶν τιμῶσα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, εἰσήγαγεν οὐδὲν εὖ ποιήσαντα τὴν πόλιν, ὡς κατὰ τὴν ἱστορίαν ἔχομεν, πλὴν ὅτι ἀριστείδου ἦν υἱός. καὶ τοῦτο δὲ ἔκρυψεν. ἵνα μὴ πολλὰ πάνυ εὐεργετήσαντι, δοκῇ ἡ πόλις τοσαῦτα δεδωκέναι. καὶ τούτων ψήφισμά ἐστιν ἀλκιβιάδου.) ἀξιοπίστου ἀνδρὸς καὶ οὐδὲν πρὸς χάριν ποιοῦντος. ἵνα γὰρ μὴ ἀντιπέσῃ· τί οὖν εἰ ἀπατηθεὶς ὁ δῆμος ἐπείσθη δοῦναι ὑπό τινος, μισθὸν λαβόντος, διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸν ἄνδρα τὸν μέγιστον, καὶ μεγίστου φρονήματος· ὃς οὐκ ἂν ἔγραψε τοιοῦτον, οὐ πεφυκὼς κολακεύειν, εἰ μὴ σφόδρα ἐθαύμασε τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ γινόμενα. νῦν δ᾽ εὐπορήσει.) ὡς εὔνους ὤν, ἐπηύξατο εὐπορεῖν τὴν πόλιν.

καί τοι τίν᾽ οὐκ ἂν οἴεσθε.) τῶν ἐχόντων τὴν ἀτέλειαν. οὐχ ὅλον, ἀλλὰ τὸ τρίτον μέρος λαβεῖν, ἧς τότε μείζονα ἐδωρήσαντο. ὅτι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.) λύσας κατὰ ἔνστασιν, λύει καὶ κατ᾽ ἀντιπαράστασιν, ἐντεῦθεν ἀρξάμενος. *ἐγύμνωσε δὲ ἐνταῦθα τὴν αἰτίαν φανερώτερον.

ἕτερόν τι τοῦτ᾽ ἂν εἴη.) οὐχ ὅτι οὐκ ἔδοσαν· ἀλλ᾽ ὅτι κατ᾽ ἄλλον τρόπον. οὐ γὰρ ἔχεις δεῖξαι ὅτι οὐκ ἐτίμων παντάπασιν. εἰ τοίνυν μήτε λυσίμαχον.) ἐντεῦθεν ἤρξατο τῆς ἀντιπαραστάσεως. συντρέχει γὰρ αὐτῷ. τί μᾶλλον οἷς ἐδόμεν νῦν.) εἰ καὶ μηδένα ἐτίμησαν οἱ πρόγονοι κατά τι· νῦν δι᾽ οὖν ἀφαιρῇ δικαίως οἷς ἐτίμησας, καὶ ὃ δέδωκας πάλιν ὕστερον ἀφαιρούμενος; οἱ μὲν γὰρ πρόγονοι, οὐ δεδώκασι, καὶ συγγνώμης ἔχονται. ὑμεῖς δὲ δόντες, μηδὲν ἀδικήσαντας ἀποστερεῖτε. ἵνα δὲ μὴ ἀντιπέσῃ, ἀλλ᾽ ἀφαιροῦμαι αὐτόν. κακὸς γὰρ ὤφθη περὶ τὸν εὐεργέτην· διὰ τοῦτο προαρπάζει, καὶ λέγει, μηδὲν ἐγκαλοῦντες. καίτοι τό γ᾽ αἰσχρὸν ὁμοίως.) εἰ καὶ μιμήσεσθε τοὺς προγόνους, ἁμαρτήσετε πάλιν. τοῦ γὰρ αἰσχροῦ οὐκ ἀπηλλάχθε· κἂν ὦσιν ἐκεῖνοι οἱ προϋπάρξαντες· ὅμως οὐ συγχωρῶ, ἕπεσθαι ὑμᾶς τοῖς προγόνοις. τοιοῦτον δ᾽ ἔργον, ἀχαριστίας γνώρισμα, μὴ πρῶτοί φησι καταδείξητε. ὅτι νῦν ὀμωμοκότες.) μεμνῆσθαί φησιν ὀφείλετε, ὅτι δικάσειν ὠμόσατε κατὰ τοὺς ἀθηναίων νόμους· οὐ κατὰ τοὺς τῶν λακεδαιμονίων, ἢ ἄλλων τινῶν. οὐδ᾽ οἷς ποτε ἐχρήσανθ᾽ οἱ πρῶτοι τῶν προγόνων· ἀλλὰ καθ᾽ οὓς ἐλάβόν φησι, τουτέστι, κατὰ τοὺς νῦν ὑπάρχοντας. πρώτους δὲ λέγει τῶν προγόνων, τοὺς ἀρχαιοτάτους, καὶ περὶ ὧν ἂν οἱ νόμοι μὴ ὦσιν. ὅσα δὲ νόμοις οὐχ ὥρισται, ταῦτα κατὰ τὸν καιρὸν καὶ δίκαιον λογισμόν, ὠμόσατε δικάσειν.

τὸ τοίνυν τῆς γνώμης.) οἷον συνάψατέ φησι τὸν νόμον λεπτίνου, τῷ κοινῷ δικαίῳ. εἰ δεῖ τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν, ὁ κοινὸς λόγος σκοπείτω. ἀντεξετασάτω δὲ αὐτὸν τῷ ἀφαιρουμένῳ τοὺς εὐεργέτας νόμῳ τὴν ἀτέλειαν. δίκασον αὐτός. ἐπιψηφίζεται δὲ ἵνα γένηται ὁ ῥήτωρ, κοινὴ τῆς φύσεως φωνή. τοῦτο γὰρ ἡ φύσις βούλεται ἡ κοινή, τὸ τιμᾶν τούτους.

ταῦτα τοίνυν αὐτοί τε ποιεῖτε.) τὰ ὁμολογούμενα καλὰ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ ἀπαιτεῖ φύσις. αὐτοὶ δέ, ἢ πρὸς διαστολὴν τοῦ λεπτίνου, ἢ ὅτι πλέον ἐχέτωσαν τῶν ἄλλων φρονήσεως οἱ ἀθηναῖοι.

ὀργίζεσθε ἂν μή τις φῇ ποιεῖν.) μὴ δυσφήμως χρὴ μνησθῆναι τῶν προγόνων· ἵνα αὐτοῦ συστήσῃ τὸν λόγον. ὁ δέ, μεθοδεύει τοῦτο καλῶς καὶ ἐπὶ ἕτερον ἄγει. οἶμαι τοίνυν καὶ τοῦτον τὸν λόγον.) ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ ἀντίθεσιν κεκίνηκεν. ἀλλ᾽ ἔξεστί σοί φησιν εἰκόνας διδόναι καὶ σίτησιν, καὶ στεφάνους, καὶ ἑρμᾶς, καὶ ὅσα τοιαῦτα. λύει δὲ τῷ συμβησομένῳ, κατὰ τὸ ἀκόλουθον. εἰ ἄπιστον ἡ ἀτέλεια ἣν ἀφῃρήμεθα.

A Lyſimacho præmium.)Ariſtidæ iuſti filio,qui aui nomen habebat,atque ei præmium id dederunt propter illum.Sed quia quæ donarunt illi,minora erant viri gloria:ne Reſpubl. videretur minus quam pro magnitudine beneficiorum honoris habere filio:induxit eum qui nihil in Rempublicam contuliſſet,vt ex hiſtoria habemus,niſi quòd erat Ariſtidę filius.atque id ipſum occultauit,ne pro maximis beneficiis ei Reſpublica tantula dediſſe videretur.Et his de rebus extat decretum Alcibiadis)Fide digni viri,& nihil ad gratiam facientis.Ne enim obiiceretur, Quid verò ſi adductus eſt populus à mercenario aliquo oratore , & deceptus vt daret?propterea adiecit, virum maximum,& maximi animi,qui nihil tale ſcripſiſſet(cum natura eſſet alienus ab aſſentatione) niſi facta eius vehementer fuiſſet admiratus.Nunc abũdabit.)Vt bonus ciuis vota adiecit,vt Reſpublica iterum floreret opib. At quémnam non putatis.)eorum qui habent immunitatem,non totum,ſed tertiã partem accepturum?Loco immunitatis.)Qua maio
B ra nimirum illi donarunt.Moris igitur fuiſſe Athenienſes.)Poſtquam per inſtantiam ſoluit, adiicit etiam contentionem ab hoc initio , & cauſam hic apertius tractat.

Aliud id iam fuerit.)Non quòd nihil dederũt,ſed quòd alio modo dederunt.Non enim poſſis oſtendere,eos nihil dediſſe prorſus.Quod ſi neq; Lyſimachum.)Hic orditur ἀντιπαράστασιν aſſentitur enim ei. Eóne magis quibus nunc dedimus.Tametſi nemini honorem habuiſſent maiores vlla ratione,nũc tamẽ nullo iure eos ſpoliares,quibus honorem habuiſti, eripiendis iis quæ dederas.Nã ſi maiores non dederunt,merentur veniã.Vos verò qui dediſtis,cur inſõtes ſpoliatis?Ne verò ſibi occurreretur,Sed eripio ei quia malè tractauit benefactorem:ideo pręoccupat, ac dicit nihil conquerentes.Quanquã turpitudo eſt eadem.)Tametſi enim maiores imitemini,rurſus delinquetis:à turpitudine non recedetis.Et tamẽ ſi illi exempli autores fuerint,concedo vt maiores imitemini. Tale facinus,ingratitudinis indiciũ,ne(inquit)
C primi deſignetis.Vos nunc iuratos.)Meminiſſe, inquit,debetis,vos iuraſſe pronunciaturos ex Athenienſium legib.nõ ex Lacedęmoniorum,aut aliorũ quorundam.Neque ex iis quib.aliquando ſunt vſi primi.)Iis quas accepiſtis,inquit,hoc eſt,nunc receptis. Primis.)Maiorum antiquiſſimis.Et quib.de reb. leges non extant.)Quę autem legib.definita nõ ſunt, de iis iuraſtis,inquit,vos pro tempore,& ex æquo & bono iudicaturos.Æquũ igitur.)Veluti cõiũgite,inquit,Leptinę legem cum æquo & bono: Vtrũ bene meritis honos ſit habendus,ſenſus communis conſideret:& cum eo conferat,qui bene meritis immunitatem lege eripit:ipſe iudica. Sed iudicium ſuum interponit,vt oratoris verba ſint communis Naturę vox.Hoc enim natura communis iubet,honorẽ his habendum eſſe.Hęc igitur & ipſi facite.) Quæ omnium mortalium confeſſione honeſta ſunt natura poſtulat.Et ipſi.)Ad diſcrimen Leptinę,aut quid maiori debeant eſſe prudentia , quam cæteri Athenienſes.

Succenſete ſi quis feciſſe neget.)Non cũ infamia maiorum eſt faciẽda mẽtio,vt ſuam cõmẽdet orationẽ.At ipſe hoc bene tractat,& ad alium refert. Arbitror autẽ & hãc orationem.)A ſcripto mouet obiectionem:At licet,inquit,tibi dare imagines & victum,& coronas,& ſtatuas,& qui ſunt eiuſdem generis. Hanc refutat à futuro euentu ex conſequenti : Si incerta erit immunitas quam eripuimus:

incerta nimirũ erunt & cætera prȩmia. Deinde ab abſurdo: deinde iiſdem dignabuntur prȩmiis, & qui parua, & qui magna beneficia in rempublicam contulerunt.

Hoc excepto.) ſcilicet immunitate, iis qui digni ſint, non omnes à lege honores ait eripi.

Quæ ſe Reipublicæ relinquere ait.) Scilicet vt donet. Etiam reliquos.) Si quid alicui eripitis, etiam reliqui honores fient incerti. Quæ prius aliquib. data.) Nulla, inquit, fides erit præmiorum. Quod ſi abſtuleritis, etiam fidem perdidiſtis. Neq; enim fides tibi habebitur, cum eripueris. Iam ſi nihil incommodi.) Dicere vult, tametſi quod dictum eſt, non noceret, perfidiam dico: at nocebit alterũ, quod faciet vt par donum benemeritis omnibus tribuatur, erepta immunitate. Aut enim non honorẽ habebit iis qui omnino digni videbuntur, pro dignitate (ſi enim *tantũ eſſet prȩmium poſt immunitatẽ, ingrata fieret vrbs) aut paritate luxuriabit. Ac magnorũ beneficiorũ.) Hoc dicere vult, abſit vt magnis beneficiis egeat reſpublica. In magnis enim malis ea cognoſcũtur. His B enim opus eſt iis, qui maxima beneficia conferant. Ac tametſi occaſio inciderit, nemo facilè reperietur. Duo autem magna per hoc efficit. Nam & de futuris terrorem incutit, & obſcurè cõſolatur, eos non multis daturos. *Suſtuliſti enim prȩmium, propter quod omnes certabant. Diſtinguẽdi igitur ſunt honores.) Non pares eſſe debent, ſed diuerſi, vt pro dignitate cuique honos habeatur. Verum pro quibus.) Qui cũ immunitate etiam aliis bonis ſpoliantur, dicent: ſi cȩtera nobis relinquis, etiam immunitatem relinquito. Nam vt benemeritis, & hanc illa tribuiſti, proinde vtraque relinquito.

Alij fallere.) Qui ſolam immunitatem acceperũt, dicent, Falsò profitetur ſe relinquere. Neque enim quicquam nobis relinquit, cum abſtulerit eam, quã ſolam habuimus. Itaque aliis modis alios violat. Ne igitur, dum illos accuſas.) Quos dicis indignos eſſe.

Quam autem acutiſſimam.) Quia maximè probabilis eſt oratio de ſacris, & cũ autoritate adduci poteſt anteuertit, & eleuandi cauſa calidiſſimam nominat. C Oritur aũt obiectio à iuſto: cũ iuſtũ, quod gen* eſt, complectatur & diuina & humana ſed in refutatione conuellit obiectionis caliditatẽ. Diſtingit enim, qui ſacri ſumptus appellandi ſint, quæ munera publica. λεῖτον veteres vocabant publicum. vnde λειτουργεῖν ſeruire reipub. dicebant. vnde etiam λεία fit, id eſt, præda, res illæ quȩ hoſtiliter direptȩ in publicum cõferuntur. ait autem iniquiſſimum eſſe & iniuſtiſſimum, ea quȩ data ſint eripi. Non enim graue eſſe, non dare præmia, ſed ea quȩ data ſint, eripere, & ſub nomine deorum tale conari facinus, id verò eſſe indigniſſimum. Vt autem conſtet non eſſe idem, ſacrorum habere immunitatem, & publicorum.) A diſcrimine & diſtinctione hic incipit, & comparationem etiam à lege ſumptam adhibet, tanquã Leptines alia ſcripſerit, alia dicat, & probationẽ ex ſcriptura Leptinȩ petit, proptereáq; iterum ei opus fuit eius recitatione legis, quæ nunc accuſatur. Ac prius ius refertur ad eos qui per iniuriam acceperunt: quidam, inquit, acceperunt, qui digni non ſunt prȩmio. Hic aliud ius eſt eorum qui munera publica obeunt. quia prius ius ex qualitate eorum conſideratur, qui acceperunt: prȩſens hoc ius, ex qualitate Reipublicȩ.

Dicent hȩc ad ſacra pertinere omnia.) Sacri ſumptus dicuntur, ea quȩ ſacris impenduntur.

A ἄπιστοι δηλονότι καὶ αἱ λοιπαὶ δωρεαί· ἔπειτα ἄτοποι, ὅτι τῆς αὐτῆς τιμῆς ἀξιοῦσι τοὺς μεγάλα καὶ μικρὰ τὴν πόλιν εὐεργετηκότας. πλὴν τούτου.) πλὴν τῆς ἀτελείας. τοὺς ὄντας ἀναξίους φησὶν οὐ πάντας ἀφαιρεῖται ὁ νόμος.

ὑπὲρ ὧν μὲν τῇ πόλει καταλιπεῖν.) ὥστε χαρίζεσθαι.

καὶ τοὺς ὑπολοίπους.) ἐὰν τινα ἀφέλησθέ τι, καὶ αἱ λοιπαὶ ἄπιστοι γίνονται δωρεαί. ἃς πρότερόν τισι δόντες.) οὐδεμία φησὶ πίστις τῶν δωρεῶν* ἤπου δοῦναι. ἐὰν οὖν ἀφέλητε, καὶ τὴν πίστιν ἀπωλέσατε. οὐ γὰρ πιστευθήσῃ. κρινήσω γάρ.

ἔτι δ᾽ εἰ μηδὲν ἔμελλε.) θέλει εἰπεῖν ὅτι εἰ καὶ τὸ προειρημένον οὐ βέβλαπται, λέγω τὸ τῆς ἀπιστίας, ἀλλὰ τὸ ἕτερον ὃ ποιήσει τὴν ἴσην δωρεὰν πᾶσι διδόναι τοῖς εὐεργέταις, ὅτι τὴν ἀτέλειαν ἀφῃρημένοι ἦσαν. ἢ γὰρ οὐ τιμῶσα τοὺς πάνυ ἀγαθοὺς ἀξίως (οὐ γὰρ ἦν τηλικαύτη δωρεὰ μετὰ τὴν ἀτέλειαν) ἀχάριστος ἐγίγνετο ἡ πόλις, ἢ ὕβριζε τῷ ἴσῳ. μεγάλων μὲν οὖν εὐεργεσιῶν.) θέλει εἰπεῖν, μὴ γένοιτο μεγάλων εὐεργετῶν χρῄζειν τὴν πόλιν. διὰ γὰρ τῶν B μεγάλων κακῶν, οὗτοι γνωρίζονται· ὅτι χρεία ἐν τούτοις μεγίστων εὐεργετῶν. εἰ δὲ καὶ γένοιτο καιρὸς, οὐδεὶς ῥαδίως εὑρεθήσεται. δύο δὲ διὰ τούτου ἀνύει μεγάλα, καὶ φοβεῖ περὶ τῶν μελλόντων, καὶ παραμυθεῖ) λεληθότως, ὅτι οὐ πολλοῖς δώσετε* ἀφείλου γὰρ τὴν δωρεὰν, δι᾽ ἧς πάντες ἡμιλλῶντο. δεῖ τοίνυν μεμερίσθαι τὰ τῶν τιμῶν.) ἵνα μὴ ἴσαι, ἀλλὰ διάφοροι ἵνα ἕκαστος ἀξίως τιμᾶται.

ἀλλὰ μὴν ὑπὲρ ὧν γε.) οἱ ἔχοντες μετὰ τῆς ἀτελείας καὶ ἄλλας δωρεὰς, ἀποστερούμενοι λέξουσιν ὅτι, εἴπερ τὰς ἄλλας ἡμῖν καταλίπῃς, καὶ τὴν ἀτέλειαν κατάλιπε. ὡς δὲ πεποιηκόσι γὰρ, δέδωκας κἀκείνην καὶ ταύτας. οὐκοῦν ἀμφότερα κατάλιπε.

οἱ δὲ φενακίζειν.) οἱ δὲ μόνον τὴν ἀτέλειαν εἰληφότες, φάσκουσιν, ἀπατᾷ ὡς καταλείπει. οὐδὲ γὰρ ἡμῖν ἀφῆκεν, ἀφείλετο γὰρ ἣν μόνην εἴχομεν. ὥστε δι᾽ ἑτέρων ἑτέρους ἀδικεῖ. μὴ τοίνυν διὰ μὲν τοῦ, τούτων κατηγορεῖν. περὶ ὧν λέγεις, ὅτι ἀνάξιοί εἰσιν. ὃν τοίνυν κακουργότατον.) ἐπειδὴ C πιθανώτατος ὁ περὶ τῶν ἱερῶν λόγος, καὶ ἱκανὸς ἐπάγεσθαι, φθάσας διέβαλε κακουργότατον ὀνομάσας. ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ δικαίου ἡ ἀντίθεσις εἴγε τὸ δίκαιον γένος ὂν, περιέχει καὶ τὰ περὶ τὸ θεῖον καὶ τὰ ἀνθρώπινα. διακρούει δὲ ἐν τῇ λύσει, τὴν τῆς ἀντιθέσεως πανουργίαν. διαιρεῖ γάρ τινα μὲν χρὴ καλεῖν ἱερὰ ἀναλώματα, τίνας δὲ λειτουργίας. λεῖτον δὲ ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, τὸ δημόσιον. ὅθεν λειτουργεῖν, τὸ εἰς τὸ δημόσιον ἐργάζεσθαι ἔλεγον. ὅθεν καὶ λεία λέγεται, ἡ παρὰ τῶν πολεμίων εἰς τὸ κοινὸν τῶν διαρπαζόντων ὠφέλεια. φάσκει δὲ δεινότατον εἶναι καὶ ἀδικώτατον, τὸ ἀφαιρεθῆναι τὸ δεδομένον. οὐ γὰρ τὸ μὴ λειτουργεῖν δεινὸν, ἀλλὰ τὸ τῶν δεδομένων ἀποστερεῖσθαι. καὶ ὅτι ἐπ᾽ ὀνόματι τῶν θεῶν τὸ δεινὸν ἐργάζονται· τοῦτό ἐστι τὸ δεινότατον. εἶτα ἐκ διαφορᾶς καὶ διαιρέσεως ἐντεῦθεν ἄρχεται· ὅτι οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν καὶ λειτουργιῶν. ἐν ᾧ καὶ τὸ συγκριτικὸν, ἀπὸ τοῦ νόμου λαμβάνει. ὡς ἕτερα μὲν γεγραφότος Λεπτίνου, ἕτερα δὲ λέγοντος. καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἐκ τῶν γεγραμμένων περὶ Λεπτίνου λαμβάνει. καὶ διὰ τοῦτο πάλιν ἐδεήθη τῆς ἀναγνώσεως τοῦ νῦν κατηγορουμένου νόμου. τὸ μὲν οὖν πρότερον δίκαιον, τὴν ἀναφορὰν εἰς τοὺς εἰληφότας ἀδίκως ἔχει, τινὲς εἰλήφασι, καὶ οὐκ εἰσὶν ἄξιοι τῆς δωρεᾶς. ἐνταῦθα δὲ ἕτερον δίκαιόν ἐστι, τὸ πρὸς τὴν πόλιν τῶν λειτουργούντων. ὡς τὸ μὲν πρότερον δίκαιον, περὶ τὴν ποιότητα τῶν εἰληφότων θεωρεῖσθαι. τὸ δὲ νῦν δίκαιον, περὶ τὴν ποιότητα τῆς πόλεως. ἐροῦσιν ὅτι ταῦτα ἱερῶν ἐστὶν ἅπαντα.) ἀναλώματα λέγεται, τὰ εἰς τὰ ἱερὰ ἀναλισκόμενα.

τὰ δὲ ἄλλα, λειτουργίαι καὶ χορηγίαι, τρόπον τινὰ εἰς τοὺς θεοὺς ἀναλίσκονται. οὐδεὶς δὲ ἦν ἀτελὴς τούτων τῶν ἀναλωμάτων. διὰ τοῦτο σοφίζεται Λεπτίνης, καὶ φησί, μὴ δεῖν διδόναι ἀτέλειαν τῶν ἱερῶν λέγων.

ἐγὼ δὲ τὸ μὲν τινάς.) κατὰ συγχώρησιν λέγων, σεμνῶς ἔχει διὰ τοὺς θεούς· ἵνα μὴ δόξῃ τραχύς. θέλει δὲ εἰπεῖν, εἰ καὶ ἱερῶν ὁ δῆμος ἀτέλειαν ἐθέλει διδόναι, οὐ χρὴ ἀντιλέγειν ἐγγὺς θεῶν αὐτὸν ποιῶν.

εἰ γὰρ ἃ κατὰ μηδὲν ἄλλον ἔχουσι τρόπον.) ἐπειδὴ γὰρ ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ οὐ δύνανται δεῖξαι ὅτι καλὸν ἐστὶ τὸ καταφεύγουσιν ἐπὶ τοὺς θεούς, ἵνα αἰδοῖ τούτων νικήσωσιν. οἷα μηδ' ἂν ἐπ' ἀνθρώπου πραχθέντα.) ὃ λέγει, τοιοῦτον ἂν εἴη. ὁ πράττων ἐπὶ ὀνόματι τῶν θεῶν τι, τοιαῦτα ὀφείλει ποιεῖν, ἵνα τὰ πραχθέντα μηδὲ ἐπὶ ἀνδρῶν πονηροτάτων, οἷς ἔθος πλημμελεῖν, ἔχοι λαβὴν διαβολῆς. τοιαῦτα δὲ Λεπτίνης εἴρηκεν* ὡς ἀπὸ τῶν νόμων. καί τοι εἰ ἦν ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν.) εἰ ἀτελεῖς τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου εἶπεν, οὐδεὶς δ' ἀτελὴς τῶν ἱερῶν ἀναλωμάτων· εἶπες δέ τινας εἶναι ἀτελεῖς· πῶς ἱεραὶ αἱ λειτουργίαι. Πρῶτον μὲν τῆς στήλης.) Στήλη ξύλον, ἢ λίθος τετράγωνος. εἰς ὃν ἐγέγραπτο τὰ τῶν δωρεῶν. ἀκούετε τῶν ἀντιγράφων.) κατασκευή, ὅτι οὐκ εἰσὶν αἱ λειτουργίαι αὗται ἱεραί, ὡς Λεπτίνης σοφίζεται. καλῶς.) καλῶς ἔχει. μὴ ἀναγίνωσκε πλείονα. γράψεις ὅπως ἂν οἱ πλούσιοι.) Λεπτίνης ἔγραψε διὰ τούτου τοῦ νόμου, ἵνα λειτουργήσωσιν οἱ πλούσιοι. μηδένα εἶναι ἀτελῆ προσέγραψεν.) εἰ οὖν ἱερὰ εἰσίν· οὐδεὶς δὲ ἀτελὴς τούτων· ἀφώρισας δὲ τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου· οὐκ ἄρα ἱερά, ἀλλὰ ἐγκύκλια καὶ κοινά. τέλος δὲ τὸ ἀνάλωμα. τὸ ἀναλίσκειν δὲ εἰς τὰ ἱερά, λειτουργεῖν ἐστίν.

ἡδέως δ' ἂν ἔγωγε.) εἰς ἄπορον αὐτὸν ἄγει· εἴγε ἱεραὶ αὗται λειτουργίαι· οὐδεὶς δὲ ἐκτὸς τούτων· δέδωκας δὲ σὺ ἀτέλειαν· τίνος εἰπέ· συγκλείει γὰρ αὐτόν, ἀπάγων εἰς ἄπορον.

ἢ ἐκείνοις.) τοὺς προγόνους τοὺς δεδωκότας. τίνος; ἢ τοῦ μετοικίου.) παίζει, τοὺς τυραννοκτόνους φησίν, οὐκ ἀπαιτοῦμεν τὸ μετοίκιον· γελοῖον δὲ τὸ τοιοῦτο. ἐν ᾧ τοσούτῳ τὸ πλῆθος ἔτι.) ἐν ᾧ διαστήματι, ἐκ τοῦ γενέσθαι τὸν Ἁρμόδιον. καὶ ὅμως οὐδεὶς ἐλειτούργει τούτων. ὥστε τούτων εἶχον ὧν σὺ λέγεις ἱερῶν ἀτέλειαν· καὶ μαρτυρεῖ πᾶς ὁ χρόνος τοῖς λόγοις. οὔτ' ἐνεχθεὶς αὐτοῖς.) ποτὲ προβληθεὶς* χορηγεῖν ἀντιδέδωκεν ἐκείνοις τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν, ὥστε λειτουργεῖν, εἶχον γὰρ ἀτέλειαν. οἷς οὐκ ἀκουστέον.)* λεγομένοις ταῦτα οὐκ ἀκουστέον· ἂν τἀναντία λέγειν τούτοις τολμήσωσι, μὴ ἀκούετε. ἔτι τοίνυν ἴσως ἐπισύροντες.) τὸ μὲν ἐπισύροντες, ἀντὶ τοῦ διασύροντες. ἔστι δὲ ἡ ἀντίθεσις αὕτη πάλιν ἀπὸ τῆς ποιότητος τῶν εἰληφότων. διαφέρει δέ, τὸ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀορίστως τινὰς αἰτιᾶσθαι τῶν εἰληφότων. ἐνταῦθα δέ, κατ' ὄνομα διαρρήδην προηνέχθη, ὅτι Μεγαρεῖς καὶ Μεσσήνιοι. ὅπερ κατ' εἶδός ἐστι. μαστιγίαι, κακοὶ πονηροί.) μαστίγων ἄξιοι, δοῦλοί φησι, καὶ οὐδὲ οὗτοι χρηστοί, ἀτέλειαν ἔχουσι. Λεπτίνης δὲ ἔλεγεν, ὅτι καὶ δοῦλοι καὶ Μεσσήνιοι ἔχουσιν ἀτέλειαν. ἐπισύροντες δέ.) οἷον εἰς ἔδαφος ἕλκοντες καὶ διαβάλλοντες· οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες. μέμνηται δὲ καὶ τῶν ὀνομάτων. οἶδε γὰρ ὅτι οὐ βλάπτει αὐτόν. ὅτῳ, μὴ ψήφισμα ἢ νόμος.) διὰ τοῦ νόμου ψήφισμα. ἐννόμως γὰρ ἐδίδου ψήφισμα τοῦ δήμου. ὅμοιον γὰρ νόμῳ. πρόξενοι.) οἱ ὑποδεχόμενοι ἀλλήλους ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν. ἦσαν δὲ ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ. εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσει.) τοῖς κατὰ δύο φησὶν ἂν ἀδικηθείη Χαβρίας, ὅτι καὶ τῶν δούλων τινὰ αὐτῷ ἴσον ἐποιήσαντο πολίτην καταριθμεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῖς τὴν προξενίαν μένει ἔχων· αὐτὸς δέ, διὰ τοῦτον ἀφαιρεθήσεται τῆς ἀτελείας. ἦν δὲ αὐτοῦ ἀπελεύθερος ὁ Λυκίδας·

A Cętera verò munera & ædilitates, aliquo modo diis impenduntur. Nemo autem immunis erat illorum ſumptuum. Quare argutatur Leptines, & ait: non dãdam eſſe immunitatem ſacrorum. Ego verò dũ quoſdam.) Per conceſſionem aſſentitur propter deos, ne aſper eſſe videatur. Sed hoc dicere vult: tametſi ſacrorum immunitatem dare populus vellet, non eſſe contradicendũ. Sic diis propemodum æquat populum. Nam ſi quę nullo alio modo poſſunt.) Cũ enim humana ratione oſtendere nequeant, id honeſtum eſſe: confugiunt ad deos, vt horũ verecundia vincãt.

Quæ nec ab homine facta.) Id quod dicit, huiuſmodi eſt: quæ nomine deorum aliquis agit, is talia debet agere, vt ea nec in hominibus improbiſſimis, quibus delinquere moris eſt, anſam reprehenſionis ſuppeditent. Talia autem dixit Leptines* tanquam à legib⁹. Atqui ſi poſſet haberi ſacrorum immunitas.) Si Harmodij poſteros immunes eſſe dicis, nemo ſacrorum ſumptuum eſt immunis. Cum autem quoſ- B dam dixeris eſſe immunes, quî fieri poteſt, vt publica munera ſint ſacri ſumptus?

Primùm columna) Columna, ſaxum aut lignum quadratum, cui inſcripta erant præmia. Auditis exẽpla.) Confirmatio: Non eſſe munera illa ſacros ſumptus, vt Leptines argutetur. Bene.) Bene habet, ne lege plura. Cũ ſcripſerit vt ditiſſimi.) Leptines ſcripſit hac lege, vt ditiſſimi obeant munera.

Neminem eſſe immunem aſcripſit.) Quòd ſi ſacrorum ſunt, quorum nemo eſt immunis: ipſe autẽ Harmodij poſteros ſecreuit: conſtat non eſſe ſacra, ſed in orbem redeũtia & communia munera. Τέλος.) ſumptum. Nam in ſacra conferre, publicum munus eſt obire. Perquàm autem ego velim.) Eò redigit aduerſarium, vnde non pateat exitus, ſi ſacræ impenſæ ſint munera publica.* Nemo autem extra hos. Dediſti tu immunitatem, cuius rei? dic. Concludit enim eum, in anguſtias redactum. Aut illos.) maiores, qui dederunt. Cuius? num vectigalis inquilinorum?) De- C ridet eos. Num à tyrannorum interfectoribus inquilinorum vectigal requiramus? id verò ridiculum eſt. Cuius, cum tantum ſit elapſum.) Poſt obitum Harmodij. Nemo tamen eorum, publicum munus obiit. Proinde horum quæ tu ſacra eſſe dicis, immunitatẽ habuerunt: & hoc ita eſſe, tota ſeries temporum teſtatur. Nec cum eis deſignatus.)* Nemo deſignatus ædilis, vnquam cũ illis ſuas opes permutare ſtuduit, vt obirent munera, cum haberent immunitatem. Quare audiendi non ſunt.) Si his contraria dixerint, ne audite eos. Pręterea fortaſſis perſtringẽtes dicẽt.) ἐπισύροντες, pro διασύροντες & exagitabunt. Rurſus autem hæc obiectio ſumitur à qualitate eorum qui acceperunt. Eò aũt differt, quòd initiò indefinitè quoſdam culpat qui acceperunt: hic autem nominatim & apertè eloquitur, Megarenſes & Meſſenij: quod ſpeciale eſt. Verberones.) mali, improbi, verberibus digni. Serui, inquit, iique non boni, immunitatem habent. Leptines enim dixerat, etiam ſeruos & Meſſenios habere immunitatem. ἐπισύροντες.) Deorſum trahentes, & calumniantes: & nihil veri dicentes. Meminit autem nominum etiam, quia ſcit ea ſibi non incommodare.

Cui non decretum aut lex.)* Per legem decretũ. Plebiſcitum enim legibus dabat, cum legi eſſet ſimile. Hoſpites.) qui ſe inuicem excipiunt in ſuis vrbib. Fuerunt autem publici & priuati.

Si non modò ſatis fuerit.) Duplici nomine Chabrię fieret iniuria, quòd & ſeruum eius ex æquo numerari inter ciues fecerunt, & cum miniſter eius hoſpitium retineat ipſe propter eum immunitate ſpoliabitur. Erat autem libertus eius Lycidas.

& peregrini militis dux, Vt is igitur,qui prodeſſe poſſet,ciuitate donatus erat.Neque enim eſt vel iſte vel alius.)Non quia hoſpes ideo id donum erat cōſecutus.(erant enim*etiam aliqui)ſed quod ſine decretis nemo acceperat.Quod autem omnium maximè.)Iam ad perorationem ſe conuertit, confirmatione & cōfutatione abſoluta.Diſtribuit autem perorationem in qualitatem vrbis:non decere eam,nec eſſe è dignitate Athenienſium,eripere data.Qui locus eſt à decoro.Is autem locus adhibetur,non modò cum ſplendorem & decorum aſtruimus:ſed etiā cùm contrarium,hoc eſt,indecorum & turpe. Nam vnuſquiſque locus ex vtraque tractari parte poteſt. Hic enim à turpi & indecoro ſumit argumentum. ad id autem locum adhibuit primum illum, turpe videri decipere benemeritos.Alterum à pugnantibus.Vos,inquit,eum qui populum deceperit,punitis ſi quid pollicitus,id non præſtiterit. Proinde æquè turpe fuerit,à vobis eam legem violari.Si quis enim omnia quę Leptines dicit.) Per conceſſionem hoc dicit.Si ſanciatur.)*Sancita eſt,& eam abrogare ſtudent.Sed & dicunt poſt iudicium hoc,etſi lex bona ſit,inquit,illam tamen turpitudinem habebit, quod faciet vt decipiatis eos qui bene meriti ſunt. Eripit enim præmium.Quanto autem turpius vobis.) Ob qualitatem,ſed eandem legem ad aliud atque aliud retulit,illic ad*ſponſionem,hic ad deceptionem impoſtorum.Ob quod factum alios.)Nam cùm omnis turpitudo fugienda eſt,tum verò illa à qua alios deterreas. Quam cum improbam eſſe ſcias,prohibes: & alioqui dicere non potes, te ignorare, cum ipſe interdixeris.Ne quid eorū quæ priuatim caueretis.) Abſurdum enim eſt aliquid priuatim cauere vt malum,& idem publicè admittere. Quia quod amico dederit,nemo eripiet volens.Ob quæ conſecutus ſit tenere.)Cum non ſit dignus eo,quòd dignus ſit habitus,cum præmio afficeretur. Verba ſic ordinanda ſunt:Id accuſare,ob quod conſecutus eſt.Ex lege.)ex eâdē. Erat enim ſcriptum:Indignis,iudicio,nō lege, eripienda ſunt præmia.Aut latam à vobis.) Dicēdū erat,θέντων αὐτῶν. At ipſe dixit,θέντας αὐτοὺς, vt ſit caſus pro caſu.Cum primùm creati fuerint legiſlatores.Qui in alio iudicio confirmaturi erāt legē. Nūc enim probabantur,& rationibus reddendis ſe obnoxios conſtituebant. Hoc cum obſcurum videatur: ſic accipiendum eſt:Cum primùm reſpublica legūlatores conſtituerit,tum lex referatur. Erat enim cōſuetudo ciuitatis,ſi opus eſſet ferre leges,ſexuiros cōſtituere,vt in oratione Timocratea dicit,& poſtulat vt ſtatim & è veſtigio,ſi in anni principio legiſlatores conſtituantur,ea lex primùm referatur apud primos legumlatores.Eſt autem vnicuique horum aliquis,vt apparet,inimicus.Quia videbātur tuliſſe legē pro Republica:vt eā opinionem amoueret,ob ſemetipſos eos id feciſſe dicit, vt fraudandis iis qui immunitatem habebant,inimicos vlciſcerentur. Erant enim immunes inimici tum aliorum,tum Leptinæ.Eos qui habent immunitatem,per legem vlciſci ſtudet,inquit:& quod ipſe non auſus fuit in inimicos,id vobis in benemeritos ſuadet eſſe committendum.

Non iudicio,ſed lege ſpoliare.)Iudicium enim veritatem inueniebat.Sed obiectionem è tractatione ortam,hac ſententia reſecat.

At nolunt aliqui ſuſcipere inimicitias , & accuſare indignos.) Hanc obiectionem ſoluit:

A ξενικῶν δὲ στρατευμάτων ἦν ἡγεμών. ὡς ὢν οὖν χρήσιμος ὤν,ἠξιώθη τῆς πολιτείας. οὐ γάρ ἐστιν οὔθ' οὗτος οὔτ' ἄλλος.)οὐχ ὅτι πρόξενος* ὢν ἐτύγχανε τῆς δωρεᾶς. ἦσαν γὰρ καί τινες,ἀλλ' ὅτι ἄνευ ψηφισμάτων εἴληφε μηδείς.

ὁ τοίνυν μάλιστα πάντων οἶμαι.)δὲ ἔπεισιν ἐπὶ τὸν ἐπίλογον ἐντεῦθεν,πληρώσας τὸν ἀγῶνα. διαιρεῖ δὲ τὸν ἐπίλογον,εἰς τὴν ποιότητα τῆς πόλεως,ὅτι οὐ πρὸς Ἀθηναίων καὶ τῆς ἐκείνων ἀξίας ἐστὶν,ἀφαιρεῖσθαι τὰ διδόμενα. ὥσπερ ἐστὶ τόπος ἀπὸ τοῦ πρέποντος. γίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ πρέποντος τόπος,οὐχ ὅταν τὸ λαμπρὸν μόνον καὶ εὐπρεπὲς κατασκευάζωμεν,ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον,τουτέστι τὸ ἀπρεπὲς καὶ τὸ αἰσχρόν. ἕκαστος γὰρ τόπος,ἑκατέρωθεν ἔχει τὴν γυμνασίαν. κἀνταῦθα γὰρ ἀπὸ τοῦ αἰσχροῦ καὶ ἀπρεποῦς λαμβάνει τὸ ἐπιχείρημα. εἰς δὲ τοῦτο ἔλαβε τόπον πρῶτον μὲν ἐκεῖνον,ὅτι ἄτοπον τὸ δοκεῖν ἀπατᾶν τοὺς εὐεργέτας. δεύτερον δὲ,τὸν ἀπὸ τοῦ μαχομένου. ὅτι τὸν ἀπατῶντα τὸν δῆμον κολάζετε ἐὰν ὑποσχόμενός τι μὴ ποιήσῃ. οὐκοῦν ὁμοίως B αἰσχρὸν αὐτοὺς φαίνεσθαι παραβαίνοντας τὸν νόμον.

εἰ γάρ τις πάντα ὅσα Λεπτίνης ἐρεῖ.)κατὰ συνδρομὴν τοῦτό φησι* κύριος γενόμενος,καὶ τὸ κύριός ἐστι,καὶ λῦσαι αὐτὸν ζητοῦσιν. ἀλλὰ καὶ λέγουσι μετὰ τὴν κρίσιν ταύτην,ὅτι εἰ καὶ ὁ νόμος καλός φησιν,ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνο αἰσχρὸν ἔχει,ὅτι ἀπατεῶνας ὑμᾶς τῶν εὐεργετῶν ποιεῖ. ἀφαιρεῖ γὰρ τὴν δωρεάν. ὅσῳ δ' ὑμῖν τῶν ἄλλων αἴσχιον.) διὰ τὴν ποιότητα τῶν Ἀθηναίων. πρὸς ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο ἔλαβε τὸν αὐτὸν νόμον. ἐκεῖ μὲν,πρὸς τὴν ἐγγύην. ἐνταῦθα δὲ πρὸς τὴν ἀπάτην τῶν εὐεργετῶν. εἰ ἐφ' ᾧ τοὺς ἄλλους.)δεῖ μὲν γὰρ τὰ αἰσχρὰ φεύγειν. μάλιστα δὲ ἐκεῖνα ἃ μὴ ποιεῖν αὐτὸς παραινεῖς. οἶδας γὰρ αὐτὸς ὅτι πονηρὰ διὸ καὶ κωλύεις, καὶ ἄλλως οὐκ ἐρεῖς,ὡς οὐκ οἶδας. αὐτὸς γὰρ καὶ ἀπηγόρευσας. ὅπως μηδὲν ὧν ἰδίᾳ φυλάξαισθ' ἄν.) ἄτοπον γὰρ ἰδίᾳ μέν τι ποιεῖν φυλάττεσθαι ὡς κακόν· κοινῇ δὲ αὐτὸ ποιεῖν. ὅτι δ' ἄν τις δῷ τινὶ φίλῳ ἑκὼν,οὐκ ἀφαιρεῖται C αὐτόν. ἐφ' οἷς εὕρετο ἔχειν.)μὴ ὄντα ἄξιον. διότι ἠξιώθη τὸ ἔχειν δωρεάν. ἡ δὲ σύνταξις,ἐφ' οἷς τὸ ἔχειν εὕρετο γράφεσθαι. κατὰ τὸν νόμον.) κατὰ τὸν αὐτόν. ἦν γὰρ γεγραμμένον,τοῖς δὲ ἀναξίοις κρίσει ἀφαιρεῖσθαι τὴν τιμὴν, οὐ νόμῳ. * ἢ θέντας ὑμᾶς.) ἀκόλουθον ἦν εἰπεῖν ἢ θέντων αὐτῶν.ὁ δ' εἶπεν, ἢ θέντας αὐτούς.ἵν' ᾖ πτῶσις ἀντὶ πτώσεως. ὅταν πρῶτον γίνωνται νομοθέται.) οἱ μέλλοντες εἰς ἄλλο δικαστήριον κυροῦν τὸν νόμον.νῦν γὰρ ἐδοκιμάζοντο,ὑπευθύνους ποιήσαντες ἑαυτούς. ὡς ἀσαφὲς δὲ τοῦτο φαίνεται. λέγει δὲ,ἐπειδὰν πρῶτον ἡ πόλις νομοθέτας καθίσῃ,τότε πρῶτον εἰσαχθήτω ὁ νόμος. ἔθος γὰρ ἦν τῇ πόλει εἰ γένοιτο χρεία νομοθετεῖν, * καθίζειν ἕξ, ὡς ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους φησίν. ἀξιῶν τε εὐθὺς καὶ παραχρῆμα,εἰ κατ' ἀρχὰς τοῦ ἔτους γένοιντο νομοθέται, τοῦτον εἰσάγεσθαι πρῶτον τὸν νόμον ἐν τοῖς πρώτοις νομοθέταις.

ἔστι δ' ἑκάστῳ τις αὐτῶν ὡς ἔοικεν ἐχθρός) ἐπειδὴ ἐδόκουν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τεθεικέναι τὸν νόμον ἵνα ἀνέλῃ τὴν ὑπόνοιαν ταύτην δι' ἑαυτούς φησι πεποιηκέναι τοῦτο ἵνα ἀποστεροῦντες τοὺς ἔχοντας τὴν ἀτέλειαν, τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνωνται. ἦσαν γὰρ ἀτελεῖς ἐχθροί τε ἄλλων καὶ Λεπτίνου,ἔχοντες ταύτην τὴν δωρεάν. καὶ διὰ τοῦ νόμου ἀμύνασθαι αὐτοὺς ζητοῦσι φησί. καὶ ὃ αὐτὸς ἠρνήσατο κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τοῦτο ὑμᾶς κατὰ τῶν εὐεργετῶν πείθει κατεργάσασθαι, τὸ μὴ διὰ κρίσεως,ἀλλὰ νόμῳ στερίσκειν. ἡ γὰρ κρίσις,εὑρίσκει τὴν ἀλήθειαν.ἀντιπίπτον δὲ ἐκ τῆς ἐργασίας ἀνακύψαν τοῦτο, τῇ προκειμένῃ ἐννοίᾳ ὑποτέμνεται. ἀλλ' οὐχ αἱροῦνταί τινες προσκρούειν καὶ κατηγορεῖν τῶν ἀναξίων. ἔλυσε δ' εἰπών,

ἀλλ'

ἀλλ᾽ εἰσί τινες αὐτῶν ἐχθροὶ τῶν τὰ μέγιστα δυναμένων ἐν τῇ πολιτείᾳ. ἵνα κἂν ἀντιπίσῃ, ἀσθενεῖς δὲ καὶ οὐχ οἷοί τε ἐξελέγχειν· προσέθηκε καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἐχθρῶν.

δι᾽ ὑμῶν ἀθρόοις.) διὰ τῶν εὖ πεπονθότων παρ᾽ αὐτῶν. ἀθρόοις δὲ, πολλοῖς. ἵνα ᾖ κἀκ τοῦ πλήθους τὸ ἄτοπον. ὅτι οὐδ᾽ ὀλίγοις ἀδικήσετε, ἀλλὰ πολλοῖς. καὶ καιρὸν δέ φησιν εὑρίσκουσιν ἀμύνασθαι τοῖς ἐχθροῖς ἑαυτῶν, ἐπάγοντες αὐτοὺς διὰ τοῦ νόμου εἰς κρίσιν. κατ᾽ ἄνδρα κεκριθέντας.) μὴ ἀθρόοις, ἀλλὰ κατ᾽ ἄνδρα. καὶ κρίσει, μὴ νόμῳ. ἐγὼ μὲν γὰρ ὑπολαμβάνω.) ἐντεῦθεν τὰ ἐπιλογικὰ δηλοῦται. τὰ γὰρ ἑκάστου κεφαλαίου ἰσχυρὰ συνάγει δι᾽ αὐτῶν τούτων διὰ τῶν πρὸς Λεπτίνην. λέγει δὲ ὅτι καὶ οὕτω συμβαίνει, εἴγε ἀνάξιοι δι᾽ ὑμῶν τῶν ἐχθρῶν ἀποστεροῖντο τῆς τιμῆς. καὶ μὴν οὐδ᾽ ἐκείνου γε ἀποστατέον τοῦ λόγου.) ἐπαγωνίζεται πάλιν τῷ μεταληπτικῷ ἐκ περιουσίας· ὅτι οὐδὲ νῦν κρίνεσθαι δεῖ τοὺς ἔχοντας, ἀλλὰ πάλαι, ἡνίκα ἐλάμβανον. ἂν δέ τις οἴηται ταῦτα μὴ προσήκειν τοῖς ἐπιλόγοις, ἴστωσαν ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις οἱ παλαιοὶ ἀγωνίζονται, πρὸς αὐτὰς τὰς προτάσεις τὰς ἐν αὐτοῖς κειμένας. ὅτι τῆς μὲν ἀξίας.) παραγραφικὸν ἀπὸ τοῦ χρόνου. διττῶς δὲ τοῦτο ποιεῖ. καὶ γὰρ καὶ κατὰ τὸ πρόσωπον αὐτὸ ποιεῖ. ὅτε μὲν γὰρ λέγει, ὅτε ἐδώκαμεν, τὸν χρόνον ἐμφαίνει. ὅτε δὲ, οὗτοι παρόντες, τὸ πρόσωπον. ἦν δίκαιον τὴν ἐξέτασιν λαμβάνειν.) ἀντὶ τοῦ ἔδει δοκιμάζειν αὐτοὺς τότε.

εἰ δ᾽ οὗτοι τοῦτο φήσουσιν.) ὅτι ἀνάξιοι, οὐδὲν κωλύει τῷ λόγῳ αὐτοὺς ἐπαγγέλλεσθαι. παρ᾽ αὐτὰ τἀδικήματα.) ἀντὶ τοῦ παραχρῆμα τότε χρῆν αὐτοὺς φησιν, ὅτε ἐλάμβανον, φαινομένους ἀναξίους, κολάζεσθαι. ἢ παρ᾽ αὐτά, ἂν δείξωσιν ὑμῖν* οἷον προσφόρους τιμωρήσασθαι. καὶ ἐγγὺς τῶν ἀδικημάτων τῆς φύσεως, ἢ τοῦ χρόνου.

εἰ δὲ μηδενὸς ὄντος τοιούτου.) κατὰ τοὺς εὐεργέτας κακοῦ, μηδὲ ὀφθέντων ἀναξίων. δόξετε φθονήσαντες.) τὸ ἐπιχείρημα τοιοῦτόν ἐστιν· ὅτι οὐ πρὸς Ἀθηναίων ἐστὶ τὸ δοκεῖν βασκαίνειν. ἐν ᾧ τὸ πρέπον πάλιν κατὰ τὸ ἐναντίον ἐξετάζει· ὅτι ὑμεῖς τιμᾶτε τοὺς ἀξιονίκους τῶν ἀθλητῶν μεγίσταις τιμαῖς. ὑμεῖς δὲ τιμᾶτε τοὺς τεθνηκότας, τοῖς ἐπιταφίοις. οὕτω πόῤῥω καθεστήκατε τοῦ φθόνου. ἔστι δὲ πάντα μὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν.) θέλει εἰπεῖν, ὅτι καὶ κατὰ πάντα τὰ ὀνείδη καθαρὰ τυγχάνει ἡ πόλις, καὶ πόῤῥω τούτων τῶν κακῶν· πολὺ δὲ πλέον τῶν ἄλλων, τὸν φθόνον πέφευγεν. φύσεως κακίας σημεῖόν ἐστιν ὁ φθόνος.) ὃ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ὅτι ἐν ἄλλοις ἐάν τις ᾖ πρός τινα κακόνους, ἔχει τινὰ ἀπολογίαν, φάσκων πεπονθέναι τι παρ᾽ ἐκείνου. ἐπὶ δὲ φθόνου, ἀσύγγνωστον τὸ πάθος. οὐ γὰρ ἐξ ὧν πάσχει λυπεῖται. εἰ δὲ ἄλλος τις εὖ πράττει, λυπεῖται, καὶ ζημιοῦσθαι νομίζει. διὸ καὶ πεπονθότα αὐτόν φησι.* τήκουσι γὰρ τοὺς ἔχοντας.

πρῶτον μὲν μόνοι.) πρῶτον εἶπεν, ἀντὶ τοῦ ἀφ᾽ οὗ ἐστὲ δι᾽ ὅλου τοῦ χρόνου. ἐν οἷς κοσμεῖτε.) ἐφ᾽ οἷς λόγοις λέγει, ὅτι τιμᾶτε τοὺς ἀνδρείους ἀποθνήσκοντας, οὐ καταφρονεῖτε. οὕτως οὐκ ἐστὲ φθονεροί. τοὺς στεφανίτας.) τοὺς* ἐποδικοὺς καλουμένους λέγει, οἱ μὲν γὰρ τῶν ἀγώνων εἰσὶ στεφανῖται, οἱ δὲ, ἀργυρῖται. δίδονται οὖν μέγισται δωρεαὶ καὶ μετὰ* τὸν στέφανον. ἐπειδὴ γὰρ εἴρηκε περὶ τῶν πολεμικῶν τοὺς ἐπιταφίους, εἴρηκε καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀγωνιζομένους. ἐστεφανοῦντο γὰρ οἱ νικῶντες ἐν τούτοις.

οὐχ ὅτι τῇ φύσει τούτων μέτεστιν.) οἱ ἀγαθοὶ, ὀλίγοι ἀναγκαίως, κακοὶ γὰρ οἱ πολλοί. διὰ τῶν ὀλίγων οὖν, τοὺς γενναίους σημαίνει. τούτοις οὖν οὐ φθονεῖτε· ἀλλὰ καὶ συνήδεσθε δι᾽ ὧν τιμᾶτε αὐτοὺς, εἰ καὶ ἀνόμοιοί εἰσι κατὰ φύσιν. διὰ ταῦτα.) διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς γενναίους καὶ ὀλίγους.

A At ſunt quidam eis in Republica potentiſſimi inimici, vt tametſi obiiceretur, Inopes ſunt, & coarguere nequeunt: qualitate inimicorum, ad refutandum vteretur. Per vos vniuerſa.) Qui affecti eſtis ab eis beneficiis. ἀθρόα.) multa, vt multitudo etiã augeat abſurditatem. Non paucos, inquit, ſed multos violabitis. Et occaſionem, inquit, etiam inuenient vlciſcendi inimicos, ſi in iudicium eos adduxerint ex lege. Iudicio viritim facto.) Non de vniuerſis, ſed viritim: & iudicio, non lege. Ego enim exiſtimo.) Hic ſignificatur peroratio. Nam cuiuſque capitis firmamenta per hæc ipſa colligit contra Leptinem, & etiam ſic; inquit, accidit, vt indigni honore; per vos eo priuentur. Ac nec illa quidem fugienda eſt ratio. Rurſus auctarij vice adiicit tranſlationem ex ſuperuacaneo. Non nunc fieri oportere iudicium de iis qui habent ſed olim oportuiſſe fieri, cũ acciperent. Quòd ſi quis hæc non conuenire putat perorationi, is ſciat veteres in peroratione quoque ſolere pugnare aduerſus B eas ipſas propoſitiones, quæ in peroratione ſunt poſitæ. De dignitate.) Exceptio à tempore Bifariam autem hoc facit. Nam & in perſona hoc facit. Dicendo enim, Cum dedimus, tẽpus indicat: dicendo, Iſti præſentes, perſonam. Æquum erat exquiri.) id eſt, Tum examinari oportebat. At ſi iſti id dicent.) Scilicet, indignos eos eſſe: nihil vetat, quo minus eos oratione inuadant & deferant. In ipſis iniuriis.) Id eſt ſtatim Tum, inquit, oportebat, eos, ſi indigni viderentur, puniri, cum acciperent.

In ipſis.) Si oſtendiſſent vobis quem puniri decuiſſet, dum in propinquo eſſet iniuriarum vel* natura, vel tempus. At ſi tale nihil eſt.) Si nihil mali admiſerunt benefactores, ſi nulli oſtenſi fuerint indigni eſſe. Videbimini ex inuidia.) Argumentum huiuſmodi eſt, non eſſe Athenienſium, videri inuidos. In quo rurſus decorum ex contrario examinat: Vos, inquit, pugiles victores maximis afficitis honorib. ciues in acie cæſos funebribus orationib. celebratis. C Adeò eſtis alieni ab inuidia. Sunt autem hæc omnia, vt paucis dicam.) Dicere vult, Cùm omnis probri expertem eſſe ciuitatem, & longè abeſſe ab illis malis: tum verò inuidiam fugere præ cæteris. Naturæ & prauitatis ſignum eſt inuidia.) Id quod dicit, huiuſmodi eſt: in cæteris, ſi quis alteri malè velit, habere eum aliquid defenſionis, ſi ſibi malum ab eo eſſe datum conqueratur. In inuidia verò nihil dandum eſſe veniæ. Neque enim de ſuis malis dolet, ſed de alienis bonis, eáque ſibi eſſe fraudi exiſtimat. Quamobrem etiam de inuido verbum πεπονθότα vſurpat, quod id malum tabefaciat eos qui eo laborarent.

Primùm ſoli.) id eſt, Ex quo eſtis, ab omni æuo.

Dum ornatis.) Orationibus, inquit, ornatis viros fortiter occumbentes, non deſpicitis: adeò non eſtis inuidi. Coronalia. Ea quæ* ἐποδικὰ nominantur: quia certaminum alia coronalia ſunt, alia pecuniaria. Dãtur igitur maxima præmia etiam poſt coronam. Cũ enim dixiſſet de bellicis, ex quo genere ſunt funebres orationes: de iis etiam dicit, qui in pace dicant. Qui enim in illis ludis vincebant, coronabantur.

Neque eò quòd natura fert, vt paucis contingant.) Strenuos & bonos neceſſe eſt eſſe paucos, quàm ignaui & improbi ſunt multi. Per paucos igitur generoſos ſignificat. Eis igitur non inuidetis, ſed congratulámini, habendis honoribus quanquam natura diſſimilibus.

Propterea.) Quòd generoſi & pauci ſunt.

Nemo vnquam vrbem veſtram etiam in honore A habendo vinci vobis odioſum eſt.propterea honorem accepto beneficio maiorem tribuitis.Qui enim par pari reddit,is debitum reddit,non gratiam. Sũt autem ea omnia,Athenienſes,iuſtitię.)Refertur hoc ad remunerationẽ beneficiorum,quæ iuſta eſt. Virtutis.)Liberalitatis.Magnanimitatis.)pro Munificẽtiæ,quæ eſt dignitatis reipublicę,non fortunę aut felicitatis,ſed morum animi.Fuerunt enim magnanimi εὐδοξεῖ.)Gloria floret.Cum autem in Leptine multa mirer.)A qualitate vrbis tranſit ad qualitatem Leptinę,& mores eius perſtringit. Quemadmodum ſi quis magna.)Qui grauiter in adulterum animaduertit,is declarat eam rem inuiſam eſſe ſibi.nemo enim id quod amat,punit.Sic etiam è contrario Leptines: Dum benemeritos honorib.ſpoliat,ſe nõ poſſe cuiquam benefacere prę ſe fert.Ecce enim legẽ etiam fert.Hoc igitur,inquit,ignorauit legiſlator: & qui ſapientior eſſe debebat omnibus id ignorat quod norunt omnes.Hoc verò dico:iſta rogatione legis,ſuũ animum detegit.Per eam legem.)Proinde & benemeritis nocet,& ſuam ſententiam detegit,tali rogãda lege:Ipſe deliquit,vos cognouiſtis. Proinde etiã corrigite eam,& agnoſcite abrogãda lege,erratum. B Sin perlata fuerit,non habebo cur laudem.)Malę enim legi patrocinabitur. Vituperare autem nolo.) Quanquam vituperatione dignum: ſed hac modeſtia magis eum caſtigat.Nec ipſe videbere melior.) Quaſi dicat: Si quid alius ex ea re cõmodi caperet, ferẽdum eſſet,alium peccare propter alterum. Cum verò vtriſque incommodetur,ea res omnino fugienda eſt. Tempus exiit.)quo reus periclitabatur.Iam legis,non tuo periculo agitur.& quî poſſit is accuſari, qui reus non eſt?& hic non vti audet ſolita ſibi libertate orator.Iam & hoc dicere audio.)Ob copiam defenſionum Leptinæ,inſolentiam eiuſdem perſtringit:imò inuertit eam acerbè,& inceſſendo in ſuſpicionem adducit,tanquam tranſegerit, & vltrò deſtiterit ab actione,qui accuſationem inſtituerat.Quòd in periculum te non adduxerunt.)Omnino enim ſi perſtitiſſent ij qui tum accuſarunt,victus eſſes & pe- C riclitatus.Si quis,ſiue mortuus eſt.)Batthippum dicit.Aut à te adductus.)argento nimirum:& propter ea deſtitit,non eò quòd non poſſet oſtẽdere malam eſſe legem. Aut denique à te eſt ſubornatus).à te adductus,vt & accuſaret,& deſiſteret,vt dicere poſſes: Iam accuſarunt quidam,nemo autem vicit,adeò prę clara lex eſt.Sed hæc ne dictu quidem honeſta ſunt.) Quia perſtrinxit,iam medicinam adhibet.

Delecti ſunt legis ſubſcriptores.)Sequitur perſonæ qualitatem,etiam aliarum perſonarum qualitas. Vult enim reiicere per exceptionem aduocatos legis.Id quod,vt apparet,facere licet,ac repudiare delectos à populo,ſi contra legem dicere videãtur.Sed abſoluta perſonarum qualitatis diſputatione,tranſit ad aliam perorationis partem,quæ ſumitur à legitimo. Perorationes enim à principalibus capitibus ſumuntur. Hic igitur prius mentio fit iuſti.Quicquid enim de dignitate perſonę dicitur,id ad iuſtum refertur legitimum ſequitur.

Et diſertiſſimi viri.)Reiectio aduocatorum Leptinę.ſed ſingulis peculiariter occurrit.

At leges non ſinunt.) Exceptio perfecta directæ actionis. Non de*eis igitur hæ contendebant,vt poſſet plauſibiliter directam actionem lege repellere.

οὐδεὶς πώποτε τὴν πόλιν ὑμῶν. καὶ ἐν τῷ τιμᾶν, μισεῖτε τὴν ἧτταν. τοιγάρτοι τῆς εὐεργεσίας μείζονα δωρεὰν δίδοτε. ὁ γὰρ ἐξ ἴσου τιμῶν, χρέος οὐ χάριν παρέχει. ἔστι τοίνυν ταῦτα πάντα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαιοσύνης. πρὸς τὸ ἀντιδιδόναι τοῖς εὖ ποιοῦσι, δίκαιον γάρ. ἀρετῆς δὲ, τῆς μεταδόσεως. μεγαλοψυχίας, ἀντὶ τοῦ μεγαλοδωρεᾶς *ἢ τοῦ τῆς πόλεως ἀξιώματος, οὐ τοῦ παρὰ τῆς τύχης, οἷον εὐδαιμονίας, ἀλλὰ τοῦ τῆς ψυχῆς λέγει ἤθους. μεγαλόψυχοι γὰρ ἦσαν. εὐδοξεῖ.) ἀντὶ τοῦ, δόξαν ἔχει.

πολλὰ δὲ θαυμάζων Λεπτίνου.) ἀπὸ τῆς ποιότητος τῆς πόλεως, μετέβη ἐπὶ τὴν ποιότητα Λεπτίνου, διαβολὴν ποιούμενος τοῦ τρόπου αὐτοῦ. ὥσπερ ἂν εἴ τις μεγάλας.) εἰ γάρ τις κολάζει σφόδρα τὸν μοιχὸν, δείκνυσιν ὡς μισεῖ τὸ πρᾶγμα. οὐ γὰρ ὃ φιλεῖ τις, τοῦτο τιμωρεῖται. οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου Λεπτίνης στερίσκων τοὺς εὐεργέτας τῶν τιμῶν· δῆλός ἐστιν, ὡς οὐ δύναταί τινας εὖ ποιεῖν. ἰδοὺ γὰρ καὶ νόμον τίθησι. τοῦτο οὖν φησὶν ἠγνόησεν ὁ νομοθέτης· καὶ ὃς ὤφειλεν ἁπάντων εἶναι σοφώτερος, ὃ πάντες ἴσασιν ἀγνοεῖ· λέγω δὲ, ὅτι δι' ὧν νομοθετεῖ, ἐλέγχει τὴν γνώμην αὐτοῦ. διὰ τοῦ νόμου. τοιγαροῦν βλάπτει τοὺς εὐεργέτας, καὶ γυμνοῖ τὴν γνώμην. διὰ τοῦ τιθέναι τοιοῦτον νόμον, αὐτὸς ἥμαρτεν· ὑμεῖς δὲ ἔγνωτε. οὐκοῦν καὶ ἐπανορθώσασθε αὐτὸν, καὶ γνῶτε, λυομένου τοῦ νόμου, τὸ σφάλμα. ἐὰν δὲ κυρωθῇ, οὐκ ἔχω ὅπως ἐπαινέσω. τῷ γὰρ κακῷ συναγωνιεῖσθε.

ψέγειν δ' οὐ βούλομαι.) καίτοι ἄξιον ὄντα. διὰ δὲ τοῦ ἤθους, πλέον αὐτὸν κολάζει. μήτ' αὐτὸς δόξῃς βελτίων εἶναι.) οἷον εἰ ὠφελεῖσθαι γοῦν ἕτερος ἔμελλε, φορητὸν ἦν τὸν ἄλλον ἁμαρτάνειν διὰ τὸν ἕτερον. ὅτε δὲ ἀμφότεροι βλάπτονται· φευκτὸν πάνυ τὸ πρᾶγμα καθίσταται.

ἐξῆλθον οἱ τῆς κρίσεως χρόνοι.) καθ' οὓς ἐκινδύνευε κατηγορούμενος. κατ' αὐτοῦ δὲ τοῦ νόμου, οὐ κατὰ σοῦ ὁ κίνδυνος. *καὶ πῶς ἂν δύναιτο κατηγορεῖν τοῦ μὴ κρινομένου; ἐντεῦθεν κεκώλυται τῆς συνήθους παρρησίας ὁ ῥήτωρ. καίτοι καὶ τοῦτ' ἀκούω σε λέγειν.) τὴν περιουσίαν τῶν δικαιωμάτων Λεπτίνου, εἰς ἀλαζονείαν διέβαλε· μᾶλλον δὲ περιέτρεψε πικρῶς εἰς ὑπόνοιαν, καθαψάμενος, ὡς ἂν διαλυσαμένου, καὶ ἑκόντος ὑποβαλόντος τοὺς ἐπαγγελλομένους τὴν κατηγορίαν. ὅτι σε οὐ κατέστησαν εἰς κίνδυνον.) πάντες γὰρ εἰ ἐπεξῆλθον τότε οἱ κατηγορήσαντες, ἄλλως ἂν καὶ ἐκινδύνευες. εἴ τις ἢ τετελεύτηκε.) τὸν Βάθιππον λέγει. ἢ πεισθεὶς ὑπὸ σοῦ.) ἀργυρίου, δηλονότι καὶ διὰ τοῦτο ἀπέστη· οὐ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι δεῖξαι κακῶς ἔχοντα τὸν νόμον.

ἢ καὶ ὅλως ὑπὸ σοῦ παρεσκευάσθη.) ὑπὸ σοῦ ἐπείσθη κατηγορῆσαι καὶ ἀποστῆναι· ἵνα δὴ ἔχῃς λέγειν, ὅτι κατηγόρησάν τινες ἤδη, οὐδεὶς δὲ ἐνίκησεν, οὕτω καλὸς ὁ νόμος.

ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ λέγειν καλόν.) ἐπειδὴ καθήψατο αὐτοῦ, κέχρηται τῇ θεραπείᾳ. ἥρηνται δὲ τῷ νόμῳ σύνδικοι.) ἕπεται τῇ ποιότητι τοῦ προσώπου, καὶ ἑτέρων προσώπων ποιότης. βούλεται γὰρ παραγράψασθαι τοὺς συνηγόρους τοῦ νόμου. ἔξεστι δὲ τοῦτο ποιεῖν ὡς ἔοικε, καὶ ἐκβάλλειν τοὺς αἱρεθέντας ὑπὸ τοῦ δήμου, εἰ παρὰ τὸν νόμον λέγειν δοκοῖεν. πληρώσας δὲ τὸν περὶ ποιότητος τῶν προσώπων λόγον, μεταβαίνει ἐπ' ἄλλο μέρος τῶν ἐπιλόγων, ὅπερ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νομίμου. οἱ γὰρ ἐπίλογοι, ἐκ τῶν τελικῶν κεφαλαίων λαμβάνονται. ἐνταῦθα τοίνυν προτερεῖ μὲν ὁ τοῦ δικαίου λόγος. ὅσα γὰρ περὶ τῆς ἀξίας τοῦ προσώπου διείλεκται· ταῦτα ἂν εἴη τὸ δίκαιον. ἕπεται δὲ τὸ ἐκ τοῦ νομίμου.

καὶ μάλιστα οἱ δεινοὶ λέγειν.) ἐκβολὴ τῶν συνηγόρων τοῦ Λεπτίνου. ἑκάστῳ δὲ οἰκείως ἀπαντᾷ. οἱ νόμοι δ' οὐκ ἐῶσι πρὸς τὸν αὐτόν.) παραγραφὴ τελεία τῆς εὐθυδικίας. *οὐ περὶ αὐτῶν οὖν οὗτοι ἐδικάζοντο, ἵνα ἔχῃ πιθανῶς ἐκβάλλειν διὰ τοῦ νόμου τὴν εὐθυδικίαν.

ὁ δὲ νόμος, οὐ περὶ τῶν αὐτῶν.) ἐπειδήπερ εἷς τῶν ἀποστερουμένων τὴν δωρεὰν ὁ χαβρίας. ἤδη δὲ ἐδικάσατο πρὸς αὐτὸν καὶ ἡττήθη· διὰ τοῦτο τῷ χαβρίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις συλλαμβάνει, καὶ ἐκβάλλει τὸν συνήγορον τοῦ νόμου, λέγων, δὶς περὶ τῶν αὐτῶν οὐ δεῖ δικάζεσθαι. οὔτε διαδικασίαν.) φιλονεικίαν ἁπλῶς καὶ ἀμφισβήτησιν τῶν δύο προσώπων.

εἰ τότε μὲν τὰ χαβρίου παρ' ὑμῖν ἔργα.) οἷον εἰ χαβρίας μόνος δικαζόμενος ἐνίκησε τὸν λεωδάμαντα· νῦν προστεθέντες καὶ οἱ ἄλλοι εὐεργέται ἡττηθήσονται, τοῦτο δ' ἄτοπον.

οὗτος εὕρετο τὴν δωρεάν.) καὶ μὴν οὐκ εἴληφε τὴν δωρεὰν ἀριστοφῶν· ἀλλὰ τὸ ἐθέλειν τὸν δῆμον δοῦναι τὴν δωρεάν, οὗτος λογίζεται, καὶ λέγει, ἔλαβεν ὅσον εἰς τὴν προαίρεσιν τοῦ δήμου. ἔδωκε μὲν γὰρ ὁ νόμος. οὗτος δὲ οὐκ ἠθέλησε φησὶ λαβεῖν ὡς εὔνους. τοῖς ἐν πειραιεῖ.) τοῖς δημοτικοῖς. καὶ οὗτος δὲ ὥσπερ ἐπικέρδης ἐδεδώκει τὰ πέντε τάλαντα χρήζουσιν εἰς τὸν κατὰ τῶν τυράννων πόλεμον. καὶ μὴν πρὸς κεφισόδοτον.) ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον ἀποδίδωσι προσώπῳ. ἔτι δὲ ἔχεται τῆς ἐκβολῆς τῶν συνηγόρων. εἰ γὰρ ἀπεχθάνεσθαι δεῖ τισιν.) οἷον εἰ βεβούλησαι τινὰς λυπεῖν, ὅλως τοὺς ἀδικοῦντας ὀφείλεις, μὴ μέντοι τοὺς τὸ συμφέρον ποιοῦντας τῇ πόλει. καλὸν γὰρ τῇ δεινότητι εἰς τὸ χρήσιμον χρῆσθαι, καὶ μὴ λυμαίνεσθαι τοῦτο τοῖς πράγμασι.

πρὸς τοίνυν δεινίαν οὗτος ἴσως ἐρεῖ.) τὸ ἴσως ἐρεῖ τριηραρχίας, δείκνυσιν, ἢ ὅτι ὡς οὐκ ἔχων λέγειν προσποιεῖται, ἢ ὅτι ζητεῖ λαβεῖν δωρεὰν διὰ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως. ὁ δέ φησι, κάλλιόν ἐστι τῆς εὐεργεσίας σε δωρεὰν αἰτεῖν, ἢ στερίσκειν ταύτης τοὺς εὐεργέτας. ὕστερον μέντοι τιθεὶς τῇ τάξει, ἀσθενέστερον πεποίηκεν. ὡς ἐμοί γε δοκεῖ.) ὡμολόγητο γάρ, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἠναντιώθη ἵνα μὴ δόξῃ τῇ ἀληθείᾳ μάχεσθαι. ὃ δὲ δὴ μέγιστον ἁπάντων.* ὁμοῦ λειπόντων προσηκόντων ἡ παραγραφή. οὐκ ἐπὶ τούτοις τεθείς.) οἷον, ἀορίστως ἐτέθη καὶ οὐκ ἐπίτηδες ἐπὶ τούτοις. οὐ γὰρ ᾔδει ἐσομένους αὐτούς. ὥσπερ ἐργασία ᾖ.) κέρδος καὶ συκοφαντία, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς ποιεῖν ἄλλοις.

τοῖς ὑπάρχουσιν νόμοις δεῖ πειθομένους.) εἰς τὸ ἄτοπον ἀπήγαγεν. ὅτι τοὺς συνηγοροῦντας νόμῳ, πείθεσθαι καλὸν τοῖς ὑπάρχουσι, καὶ μὴ παραβαίνειν αὐτούς. οὗτος ὁ νόμος ἐκέλευε, μὴ δεύτερον συνδικεῖν. καὶ γὰρ ἅπαξ τοῦτο ποιήσας, κωλύεται, ἵνα μὴ διὰ τὸ κέρδος ψεύδεσθαι ἐπιχειρῶσιν. ὁ δὲ τὸ μὴ ἐξεῖναι συνδικεῖν, δεύτερον, καθόλου ἔλαβε, καὶ οὕτως ἐκβάλλει. εἰ δέ τις ζητήσειε, πῶς τὸν νόμον ἐνταῦθα τέθεικε, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἐξετάσει τοῦ νομίμου; λέγομεν ὅτι οὐδὲ ἐνταῦθα ἐξήτασεν ὡς νόμιμον.* ὅπου γὰρ τὸ νόμιμον κεφάλαιον, ἐξήτασται νόμῳ. ἐνταῦθα δὲ πρὸς τὸ διαβάλλειν μόνον, τοῦτον εἴληφεν. ἔστι γὰρ ἐπιλογικὰ ὅλα.

ἔστι γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πάντας μὲν τοὺς νόμους.)* περὶ τοῦ μέρους τῶν ἐπιλόγων λέγει. ὅπερ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νομίμου. καὶ πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. ὅτι ἔθος ὑμῶν ἐχόντων τιμᾶν τοὺς εὐεργέτας, οὗτος καὶ κολάζειν προστάττει. ἐν ᾧ καὶ ἄλλο ἐστὶν ἐπιχείρημα. ὅτι εὐεργετεῖν μὲν ἔξεστι κατὰ τοὺς νόμους, αἰτεῖν δὲ χάριν οὐκ ἔξεστι κατὰ τὸν λεπτίνου νόμον. εἶτα παρὰ ἀτόπῳ ἀλλὰ μνησθέντες τῶν καιρῶν παρ' οἷς οἱ πεπονθότες εὖ. εἶτα παρὰ ἀπὸ τοῦ μείζονος. ὅτι νὴ δία τουτὶ τοιοῦτον ἐλπίζει πόρον. καὶ γίγνεται κατὰ τὴν πηλικότητα. ἴδιον γὰρ ταύτης, καὶ μειοῦν καὶ αὔξειν. ἀλλ' οὐκ ἔστι πόλεμος οὐδ' ὁ καιρὸς φοβερός. διόπερ οὐδὲ μεγίστων εὐεργετημάτων ἡ πόλις δεῖται ἐν ᾧ τὸ κατὰ τὴν ἧτταν λακεδαιμονίων τὴν ἐν λεύκτροις, καὶ τὸ κατὰ διονύσιον παράδειγμα, ὅτι δεῖ ἀνθρώπους ὄντας, προσδοκᾶν καὶ τὰ τοιαῦτα,

A At lex non de iiſdem.) Quoniam vnus eorum erat Chabrias,qui præmio ſpoliabantur.Iam aũt eum in ius vocarat,& victus erat. Quapropter Chabriæ & cæteris opitulatur,& legis aduocatum reiicit,dicẽs, bis iiſdem de rebus non eſſe ius adipiſcendum.Neque diſceptationem.)Contentionem ſimpliciter,& cõtrouerſiam duarum perſonarum.Si tum apud vos Chabrias.)quaſi dicat,Si Chabrias,quum tum ſolus apud vos cauſam diceret,Leodamantem vicit,nunc additi etiam alij viri bene meriti vincentur? abſurdum erit.Is præmium conſecutus eſt.) Etſi munus non accepit Ariſtophon,quia tamen munus ei dare popul⁹ voluit,perinde ratiocinatur,ac ſi accepiſſet, & ait:accepit,quantum ad populi voluntatem attinet.Cum enim populus,inquit,dederit:ipſe tanquã beneuolus accipere noluit.Iis qui ſeceſſerant in Piræeum.)Popularibus, & hic, quemadmodum Epicerdes,dederat quinque illa talenta cum pecuniis ad bellum tyrannicum indigerent.Iam in Cephiſodotum.)Cuique perſonæ ſuum tribuit,& adhuc in re-

B iectione aduocatorum pergit.Nam ſi quorum odia ſuſcipienda ſunt.)quaſi dicat,Nam ſi quibus moleſtus eſſe ſtudes,omnino iniuriis hominib. moleſtus eſſe debes, & non iis qui de republica bene merentur.Vtendum eſt enim dicendi facultate ad vtilitatem,non per eam corrumpenda ſunt negocia. Iam de Dinia,is fortaſſe dicet.)Verba,Fortaſſe commemorabit trierarchias,oſtendunt,ſiue quòd eas ſimulatè referat, cum nullas habeat:ſiue quòd accipere præmium ſtudeat,propter vtilitatem reipublicæ. At hic,Pulchrius eſt,inquit,te petere præmium beneficij, quàm eo ſpoliare benemeritos. ſed tamen id cum poſteriore loco poſuerit,ipſo fecit ordine imbecillius.Vt mihi quidem videtur.)In cõfeſſo enim erat propterea que non aduerſatus eſt,ne cupidè pugnare contra veritatem videretur. Quid autem eſt maximum omnium.Exceptio de prætermiſſo offi-

C cio.Non his de cauſis lata.)Quid indefinitè lata eſt, & non data opera propter hęc.Neque enim ſciebat futuros eſſe eos.Quaſi quæſtus quidam eſſet.)Quæſtus,propter lucrum:calumnia,occaſio maleſaciendi cæteris.Præſentibus legibus oportet obtemperãtes.)Ad abſurdum ducit eos qui patrocinantur legi: honeſtum eſt receptis parere legibus eaſque nõ violare.Ea lex vetabat,ſecundum ſubſcribere.Id enim qui ſemel fecit,vetatur,ne propter lucrum mentiri aſſueſcat.At hic non licere ſecundum ſubſcribere,vniuerſe accipit,& ſic reiicit.Si quis autem roget qua ratione legem hic poſuerit,& non in examinatione legitimi? Reſpondemus,eum id hic non vt legitimum examinaſſe.*Vbi enim legitimum caput eſt: id in lege eſt examinatum.Hic verò tantum ad criminandum eam adhibuit.Sunt enim hæc peroratio nis omnia.Eſt enim danda vobis,Athenienſes,opera,cum vt omnes leges.)De parte perorationis dicit, quæ eſt à legitimo,ac primum à contrario.Cum veſtri moris ſit,honorem habere benemeritis:iſte ſuppliciis eos iubet affici.In quo etiam aliud eſt argumentum : Licere legibus bene mereri, petere gratiam non licere ex lege Leptinæ.Deinde ab abſurdo:Sed recordati temporum,quibus ij qui ſunt affecti beneficiis.Deinde à maiori:Quia hoc*talem prouentum ſperat, & fit à magnitudine. Huius enim proprium eſt & extenuare,& amplificare. At nõ eſt bellum,nec tempus formidoloſum.quare nec maximis beneficiis indiget reſpublica.hic vtitur exemplo Lacedæmoniorum cladis Leuctricæ , & Dionyſij. Etiam talia,vt ſunt humana,eſſe expectanda.

His autẽ abſolutis, contentionem inſtituit, & collationem eorũ quæ ex vtraq; lege ſint euentura: cuius collationis eſt principium: Cõſiderate inter ſe, & vobiſcũ ipſi cogitate. Vna ſingulis eſt definita ęſtimatio.) id eſt, Mulcta maleficis, non plures. Qui verò præmiũ petunt, grauius maleficis puniuntur. Illic, ſi quis iure occiderit, euadit: hic, etſi iure poſtularit, punitur. Ignominioſus eſto, & res eius publicetur.) Cõiunctio &, loco diſiũctiuæ ponitur: ignominioſus eſto, aut res eius publicetur. Liceat & deferre & comprehendere.) ἔνδειξις nomen actionis eſt in ignominioſos, & tamẽ publica tractantes. ἀπαγωγὴ, in fures. Proinde tres mulctæ hæ ſunt.) Argutatur, ex vno tria faciendo. χερνίβων.) Nõ aquã, ſed aquiminarium ſignificat. Et occidere iure.) Argumẽtũ è cõtrario vtrinq; tũ quia cũ moris ſit, vt benemeritis honos habeatur iſte punire iubeat: tũ quòd Leptinea lege eos occidere liceat. Neq; iure, neq; quocũque modo.) Illud de iure perſpicuũ eſt: ſed hoc, Quocũq; modo * vt interdũ audacter, & præter ęquitatẽ poſtulanti: propter vtilitatẽ, dare neceſſe eſt, & propter periculũ. Nequaquã Athenięſes.) Oſtẽſa per collationem iuris, legis abſurditate, fidẽter iã vetat. Sed verbũ Nequaquam, prope nomẽ Atheniẽſiũ eſt collocatũ, vt vrbis autoritate rei abſurditatẽ indicet. Ne videri velitis plus impendiſſe ſtudij.) Ne confugere poſſint ad neceſſitatem, voluntati licentiam ſubiecit. Ea porrò opinione apud alios malam de vobis famam ſpargetis, ſi mala probaueritis. Sed recordati temporũ.) Aliud argumentum à pari, cui poſtea ſubiicit aliud à maiori, apto vſus ordine. Æquat enim benemeritos, quorum fit mentio, Harmodio & Ariſtogitoni & ſic argumentatur: Qui reipub. prodeſt in periculis, tuetur vrbem & libertatem, vt ij qui tyrannos occiderunt. Non igitur ab re eſt, eos illis ęquari honoribus. * Illa aũt à Diophãto, ſtatuę ſũt inſcripta, ex decreto Phormionis oratoris. Neque enim ſaluo iureiurãdo.) Pronunciat, ne diſſentiãt ſentẽtiæ iudicũ, ea opinione, ſe poſſe citra periuriũ etiã aliter facere. Fieri nequit vt hæc bona ſit.) quia eos futurorũ incerto euẽtu ſolicitos reddere & perturbare vult, duo tempora, ex lege cõtrahit, & hinc ſibi exordiũ capit. Sumitur aũt argumẽtũ à legitimo capite, & aſſentitur aduerſario progreſſo lõgius, vt nõ nimiũ cõtẽdẽs de futuris, eos dicto habeat audientes: dicẽdo, ne quidẽ ſi qui tales extiterint. Dum enim aſſentitur, & eorum virtuti palmam tribuit: ſimul etiam quid æquum eſt, tribui poſtulat iis, qui parem virtutem oſtendant.

Eò nimirum quòd multum abeſt.) At dicet, non eſſe bellum, neque difficilia tempora nos affligunt, aut periculum. Vnde talibus beneficiis non eget reſpub. Grauis eſt oratio: Non enim ait, Longè abeſt vt nobis tale aliquid accidat: ſed, longè abeſt vt metuamus, vt exemplis refutare poſſit. Atque vtinam ita ſit Athenienſes.) Vota facit de more, vt bonus ciuis: & indicat illas rationes non legis habere vim, ſed voti.

Sed vt ſunt humana, decet.) Erudita argumenta ſunt, & plena humanitatis, cum bona exoptantes, etiam de contrariis ea poſſe accidere cogitamus. Indignatur enim Deus, cum perſuaſum habemus, nunquam poſſe malè agi nobiſcum.

Neque enim Lacedæmonij vnquam.) Hoc ad ſuperiora refertur, cum dicit: Multum abeſt vt tale aliquid metuamus. vt reſpondeat, Neque enim Lacedæmonij metuerunt vnquam ſuas res eò redituras:

A μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τούτων τῶν τόπων, ἀντεξέτασιν πεποίηται, καὶ ἀντιπαράθεσιν τῶν συμβησομένων ἐξ ἑκατέρου νόμου. ἧς παραθέσεως ἡ ἀρχή, σκέψασθε παράλληλα, καὶ λογίσασθε παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς. ἐν ἑκάστῳ τίμημα ὑπάρχει.) ἀντὶ τοῦ, κατὰ ἀδικίαν, τοῖς κακουργοῦσι, μὴ ἦν πλέον. οἱ δὲ τὰς δωρεὰς αἰτοῦντες, πλέον τῶν κακούργων κολάζονται. κἀκεῖ μὲν ἐάν τις δικαίως ἀποκτείνῃ, ἐξέστω. ἐνταῦθα δὲ κἂν δικαίως τις αἰτήσῃ, κολαζέσθω. ἄτιμος ἔστω φησὶ καὶ ἡ οὐσία δημοσία ἔστω.) ὁ καὶ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ, ἢ, διαζευκτικοῦ κεῖται. ἵνα ἦ, ἄτιμος ἢ ἡ οὐσία. ἔστω δὲ καὶ ἐνδείξεις καὶ ἀπαγωγάς.) ἔνδειξις ὄνομα δίκης κατὰ τῶν ἀτίμων καὶ * ἀρχόντων. ἀπαγωγὴ δὲ, κατὰ τῶν κλεπτῶν. οὐκοῦν τρία τιμήματα ταῦτα.) σοφίζεται, τὸ ἓν τρία ποιῶν. χέρνιβος, οὐ τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ τοῦ ἀγγείου. εἶτα ἀποκτεῖναι μὲν δικαίως.) ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κατ᾽ ἄμφω· καὶ ὅτι ἔθους ὄντος τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν, οὗτος καὶ κολάζειν προστάττει. * καὶ ὅτι ἀναιρεῖν ἔξεστι κατὰ τοὺς νόμους λεπτίνου.

B οὔτε δικαίως οὔθ᾽ ὅπως οὖν.) τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ δικαίου δῆλον. τὸ δὲ οὔθ᾽ ὁπωσοῦν, ὡς ἐνίοτε * θαρρῶν, καὶ παρὰ τὸ δίκαιον διὰ τὸ συμφέρον αἰτοῦντος, ἀνάγκη δοῦναι διὰ τὸν κίνδυνον. μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.) δείξας τῇ παραθέσει τῶν δικαίων τὴν ἀτοπίαν τοῦ νόμου, θαρσῶν ἀπαγορεύει λοιπόν. διὰ τοῦτο δὲ ἐγγὺς τοῦ μηδαμῶς, τὸ ὄνομα κεῖται τῶν ἀθηναίων· τῇ δόξῃ τῆς πόλεως ἐμφαίνων τοῦ πράγματος τὸ παράλογον.

μὴ βούλεσθε δοκεῖν πλείω πεποιῆσθαι σπουδήν.) ἵνα μὴ ἔχωσι καταφυγεῖν εἰς ἀνάγκην, τῇ βουλήσει τὴν ἐξουσίαν πεποίηται. τῷ δὲ δοκεῖν παρὰ τοῖς ἄλλοις πονηρὰν καθ᾽ αὐτῶν φησὶ κατασπείρετε δόξαν, πονηρὰ βουληθέντες. ἀλλ᾽ ἀναμνησθέντες τῶν καιρῶν.) ἄλλο ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ ἴσου. εἶτα τὸ ἀπὸ τοῦ μείζονος προσέθηκε, κατὰ λόγον τῇ τάξει χρώμενος. ὁμοιοῖ γὰρ τοὺς εὐεργέτας περὶ ὧν ὁ λόγος, ἁρμοδίῳ καὶ ἀριστογείτονι, συλλογιζόμενος οὕτως. ὁ εὖ ποιῶν τὸ κοινὸν ἐν κινδύνοις, σώζει τὴν πόλιν καὶ C τὴν δημοκρατίαν, ὡς οἱ τοὺς τυράννους διαφθείραντες. οὐδὲν οὖν ἀπεικὸς ἐξισοῦσθαι αὐτοῖς καὶ κατὰ τὰς τιμάς. ταῦτα δὲ γέγραπται ὑπὸ διοφάντου ἐν στήλῃ. εἴρηται δὲ ὑπὸ τοῦ ῥήτορος φορμίωνος. οὐ γάρ ἐστιν εὐορκεῖν.) ἀποφαίνεται, ἵνα μὴ μερισθῶσι τὴν γνώμην οἱ δικασταὶ, ὡς ἄρα ἔστιν εὐορκεῖν κἂν ἕτερόν τι δράσωσιν. οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς.) βουλόμενος αὐτοὺς τῷ ἀδήλῳ τοῦ μέλλοντος εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἐμβαλεῖν, συνάγει τοὺς δύο χρόνους κατὰ τὸν νόμον, ἀρχὴν αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐντεῦθεν ποιούμενος. ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ νομίμου κεφαλαίου τὸ νόημα. συντρέχει δὲ παρελθόντι δῆθεν ἵνα μὴ δοκῶν ἄγαν φιλονεικεῖν, ἔχῃ πειθομένους περὶ τοῦ μέλλοντος, λέγων, μηδ᾽ ἂν τοιοῦτοί τινες γένωνται. δι᾽ ὧν γὰρ συνέδραμε, τῇ ἀρετῇ αὐτῶν τὰ πρεσβεῖα δεδωκὼς, διὰ τούτων ἀπαιτεῖ τοῖς τὰ ἴσα ἐπιδεικνυμένοις τὸ δίκαιον.

ὅτι νὴ Δία πόῤῥω τοῦ τι.) ἀλλ᾽ ἐρεῖ ὡς οὐκ ἔστι πόλεμος, οὐδὲ καιρὸς παρενοχλεῖ χαλεπὸς, οὐδὲ κίνδυνος. ὅθεν οὐ δεῖται τοιούτων εὐεργετῶν ἡ πόλις. βαρὺς ὁ λόγος. οὐ γὰρ εἶπε πόῤῥω τοῦ τι παθεῖν ἐσμὲν, ἀλλὰ τοῦ ἐλπίζειν. ἵνα ἔχῃ λῦσαι τοῖς παραδείγμασιν. καὶ εἴη μέντοι γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.) ηὔξατο μὲν διὰ τὸ μέγεθος ὡς φιλόπολις. ἐμφαίνει δὲ ὅτι εὐχῆς οὐ νόμου δύναμις τὰ τῶν λογισμῶν ἐστί. ἀλλὰ χρή γε ἀνθρώπους ὄντας.) μετὰ φιλοσοφίας τὰ ἐνθυμήματα, καὶ ἀνθρωπίνων λογισμῶν, ὅταν αἰτοῦντες τὰ ἀγαθὰ, καὶ περὶ τῶν ἐναντίων μὴ ἀπελπίζωμεν. νεμεσᾷ γὰρ ὁ δαίμων, ὅταν διατεθῶμεν ὡς οὐδέποτε φαῦλον [illegible] πεισόμενοι. οὐδὲ γὰρ ἂν λακεδαιμόνιοί ποτε.) τοῦτο πρὸς τὸ ἄνω ἔχει τὴν ἀναφοράν. ἐν ᾧ ἔφη πόῤῥω τοῦ τι τοιοῦτον ἐλπίζειν ἐσμὲν, ἵνα ἀποκρίνηται. οὐδὲ γὰρ ἂν λακεδαιμόνιοί ποτε ἤλπιζον εἰς τοιαῦτα πράγματ᾽ ἀφίξεσθαι

ἃ οὐχ.

ἃ οὐχ ἥρμοττε διὰ τὴν εὔνοιαν τῆς πατρίδος, εὐθὺς ἀποκρίνασθαι διὰ τὸ δύσφημον. τοιγαροῦν παρεμβαλὼν ἠθικῶς τὰ πρῶτα, τότε τὸ λυποῦν ἐπήγαγε λανθάνων. ἀναμιμνήσκει δὲ τῆς ἐν λεύκτροις συμφορᾶς τῆς καθελούσης τὴν σπάρτην, καὶ τῆς κατὰ τοὺς συρακουσίοις. πανταχόθεν δὲ αὔξει καὶ τούτοις. ἐπειδήπερ ἐπὶ λακεδαιμονίων ὡς ὄντων γνωρίμων, οὐκ ἐδέετο. ἡ δὲ αὔξησις, ἀπὸ πολλῶν· ἀπὸ τοῦ λαμβάνειν φόρους ἀπὸ καρχηδονίων· ἀπὸ τοῦ ἄρχειν τῶν περὶ αὐτούς· ἀπὸ τοῦ νικῆσαι συμμαχίᾳ τοὺς ἀθηναίους. προσκεῖται δὲ καὶ τὸ δημοκρατούμενον, ἵνα τὸ ἀληθὲς τῆς μεταβολῆς καὶ τῆς τυραννίδος τὸ πταῖσμα ποιήσῃ σφοδρότερον. εἶτα ἐξάρας τὴν τῶν συρακουσίων ἰσχύν, τὸν κεκρατηκότα λίαν ἠλάττωσε, γραμματέα καὶ ὑπηρέτην προσειπών, ὀνόματα παρ' ἀθηναίοις ἀπερριμμένα. τιγάρτοι καὶ ὥς φασι προσέθηκεν, ἵν' ὑπολάβοι τις, τῶν διηγησαμένων ὑπάρξαι τὸ αἴτιον. εἴρηται δὲ ὑπό τινος, ὡς οἱ παρὰ τοῖς συρακουσίοις γραμματεῖς, σεμνοί τε εἰσὶ καὶ ἔνδοξοι, καὶ οὐχ ὡς οἱ παρ' ἀθηναίοις. ὅθεν τὸ ὑπηρέτης συνέζευξεν. ἵνα εἰς ἔννοιαν τῶν παρ' αὐτοῖς γραμματέων ἀφίκωνται. οὐδέ γε ὁ νῦν ὢν διονύσιος ἤλπισεν.) υἱός ἐστιν ὁ δεύτερος. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ, ἑρμοκράτους υἱὸς ἦν. δίωνος δὲ ἀδελφὴν εἶχεν ὁ πρῶτος διονύσιος γυναῖκα· οὐ μὴν ἐξ αὐτῆς ἦν ὁ δεύτερος διονύσιος γεγονώς· ἀλλ' ἐξ ἑτέρας γυναικὸς λοκρίδος. ἐπεβούλευσεν οὖν τῷ δίωνι, ὡς συμπράττοντι τοῖς ἄλλοις, τοῖς ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ παισί. καὶ δὴ ἔφυγε μὲν ὁ δίων, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ κακῶς ἔπασχεν ὑπὸ διονυσίου. ὑπὲρ τούτων ἀγανακτήσας ὁ δίων ἀθρόως ἐπῆλθε λαθών, πλοίῳ στρογγύλῳ, φορτηγῷ δηλονότι. μακρὰ γὰρ τὰ πολεμικὰ ὀνομάζουσιν. ὅρα δὲ ὅσα πάλιν ἀντέθηκε, τριήρεις πολλάς, καὶ ξένους, καὶ πόλεις κεκτημένον. ὥστε μηδὲ τοὺς ἀθηναίους, εἰ καὶ πολλὰ πρὸς δύναμιν κέκτηνται, περὶ* τῆς ἀσφαλείας θαρσεῖν. ἀλλ' οἶμαι τὸ μέλλον ἄδηλον.) μετὰ τὸν ἀπὸ τῶν παραδειγμάτων φόβων, ἦλθεν ἐπὶ τὸ κοινὸν ἐνθύμημα λοιπόν, ᾧ πάντες ἄνθρωποι δουλεύουσι. ὅθεν καὶ παραινεῖ φιλοσόφως, μετριάζειν, καὶ μὴ λέγειν, ὡς πόρρω τοῦ ἐλπίζειν ἐσμὲν τὰ κακά. σκέψασθε παράλληλα.) ἀντεξέτασιν ποιεῖται καὶ ἀντιπαράθεσιν τῶν ἀποβησομένων ἐξ ἑκατέρου μέρους. ἐάν τε λυθῇ ὁ νόμος, ἐάν τε κύριος γένηται. δεδωκὼς δὲ τὴν σκέψιν καὶ τὴν αἵρεσιν· ὅμως πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ διορίζεται. καὶ πρὸς τὸ χρήσιμον διοικεῖται ἃ βούλεται.

οἱ μὲν ἄξιοι.) οὐκ ἐπήγαγε τιμηθήσονται, ἀλλὰ τὰ δίκαια ἕξουσιν. εἰ δὲ τίς ἐστιν ἀνάξιος.) ἐπειδὴ τοῦτο ἄνω καὶ κάτω περιφέρει λεπτίνης, οὐδ' αὐτὸ ἀφῆκεν ἀδιόρθωτον. τὸ δὲ ὡς ἔστω, τοιοῦτόν ἐστιν. ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαί τινα εἶναι ἀνάξιον. ἔστω δὲ διὰ τὸ φάσκειν τούτους, ἵνα μὴ πάντη λυπήσωμεν. δίκην ἣν ἂν ὑμῖν δοκῇ δώσει.) ἔχει μετὰ τοῦ δικαίου καὶ θεραπείαν ὁ λόγος, τὸ ὑμῖν, μὴ τὸ λεπτίνῃ δοκοῦν κυροῦσθαι. τοῦτο δὲ ὁ ἡμέτερος ὑμῖν χαρίζεται νόμος ὁ παρεισφερόμενος. ἡ δὲ πόλις πιστή.) πιστή, διὰ τὸ μὴ μεταβάλλεσθαι· δικαία, διὰ τὴν ἀντίδοσιν· ἀψευδής, διὰ τὸ μὴ ἠπατηκέναι τοὺς εὖ ποιήσαντας. ἐὰν δὲ ἀποψηφίσησθε, ὃ μὴ ποιήσαιτε.) ἀπεύχεται γενέσθαι τὸ φαῦλον, ὃ διαβάλλει καὶ βλάπτει τὴν πόλιν. εἶτα τὸ ἄτοπον ἐν ὑπερβολῇ. οὐχ ὅπως γε ἄνω εἰρήκαμεν οἱ ἀνάξιοι δίκας παρέξουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, συμφορῶν γενήσονται πρόξενοι. μετὰ ταῦτα μέγιστα ὀνείδη προσάπτει τῇ πόλει, καὶ φθόνου καὶ ἀπιστίας καὶ φαυλότητος. οὐκ ἦν ἄξιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.) εἰς ὄψιν αὐτοῖς ἄγων ἀμφότερα λέγει. τίς οὖν εὖ φρονῶν, τάδε μὲν ἀφίησιν, αἱρεῖται δὲ τὰ χείρω; ὧν οἱ τοῖς βελτίοσι πειθόμενοι.) δόντες φησὶ τοῖς βελτίοσι τὰ νικητήρια, καὶ μεθ' ἡμῶν γενόμενοι, πάντα κομιεῖσθε τὰ συμφέροντα, καὶ νῦν καὶ εἰσύστερον.

A quia non cōueniebat propter beneuolētiā in patriā, ſtatim reſpondere ominoſè. Itaque cū modeſtè primū cœpiſſet, tū demū id quod moleſtū erat, clā ſubiecit. Commonefacit aūt Leuctricæ calamitatis, eius quæ Spartam deiecit, & Syracuſanæ mutationis. atque ab omni parte hoc etiam auget, quod in Lacedæmoniis, vt notis, opus nō erat. Petitur aūt amplificatio è multis locis: ex eo quòd tributa exegerint à Carthaginenſib. quòd finitimis imperarint, quòd Athenienſes nauali prælio ſuperarint. Adiicitur etiam popularis ſtatus, vt & mutationis * veritatē & tyrānidis cladem vehementiorem efficiat. Poſt amplificatā Syracuſanorū potentiā: victorē eorū valde extenuat, ſcribam eū & miniſtrum appellando, nominibus apud Athenienſes abiectis. Vt aiunt.) Hoc appoſuit vt videretur aliquis eorum qui narrauit, eſſe autor. Dictū aūt eſt à quodā, ſcribas apud Syracuſanos fuiſſe venerabiles & magnæ autoritatis, ſecus quàm B apud Atheniēſes: vnde nomē miniſter ſubiunxit, vt ſui ſcribę recordarētur. Neque is qui nunc eſt Dionyſius timuiſſet.) Filius eſt hic poſterior. Nā pater eius fuit, filius Hermocratis. Dionis aūt ſororē habuit prior Dionyſius in matrimonio, nō tamē ex ea natus fuit poſterior Dionyſius, ſed ex alia Locrēſi muliere. Inſidiatus igitur eſt Dioni, vt cæteros adiuuanti ex ſorore ſua natos liberos. Proinde fugam cepit Diō, & filius eius malè tractatus eſt à Dionyſio. Quibus rebus cōmotus Diō, ſubitò inuaſit tyrānū clàm. Naue rotunda.) videlicet oneraria. Lōgas enim, bellicas nominant. Sed vide rurſus quā multa appoſuerit, triremes multas, & peregrinos milites, & vrbes poſſidentem: vt nec Atheniēſes, quanquam magnis inſtructi opibus ſecuritate fidant. Sed futura nimirū incerta ſunt.) Poſt metum exemplis excitatum, venit ad communem ſententiam, cui mortales omnes aſſentiuntur. vnde etiam eruditè monet, moderationē eſſe retinendā, & non dicendum, longè nos abeſſe à metu incommodorum. Inter ſe comparatè.) Contē-C tionem & collationem inſtituit eorum, quæ euētura ſint ex vtraque parte, tam ſi abrogata, quàm ſi per lata lex fuerit. Cū aūt rem deliberādā propoſuerit, optionémque dederit: iterū tamē à ſemetipſo pronunciat, & ad ſuum commodum ea dirigit quę vult. Digni.) Non ſubiecit, honorabuntur, ſed, ius ſuum conſequētur. Si quis autem eſt indignus.) Quoniam hoc ſurſum deorſúmque Leptines agitat, ne id quidem incorrectum reliquit. Eſto ſanè.) Hoc vult, equidem exiſtimo indignum eſſe neminē. ſed eſto quod iſti dicunt, ne eos prorſus offendamus. Eas pœnas dabit, quæ vobis viſæ fuerint.) Continet vnà cū iuſto, etiam aſſentationem hęc oratio: quod vobis, non quod Leptinæ probabitur, ratum eſto: id quod vobis noſtra lex donat, quæ obrogatur. Vrbs fide digna.) Ob cōſtātiam. Iuſta.) Ob remunerationem. Verax.) Ob non deceptos benemeritos. Sin quid abſit, abſolueritis.) Deprecatur, ne id quod malum eſt, fiat: quòd crimini & damno ſit Reipublicæ. Deinde abſurditatem per excelſū, nō modò quod ſuprà diximus, pœnas indigni non dabunt, ſed bonis etiam clades procurabunt. Ad hæc maxima probra incurreret Reſpublica & inuidentiæ, & perfidiæ, & improbitatis. Nō eſt igitur operæpreciū Atheniēſes.) Hæc dicit, vtraq; in conſpectum eis proponendo. Quis igitur ſanę mētis illis relictis, deteriora mallet? Quarum rerū melioribus qui parent.) Meliorib. inquit, palma data, & aſſenſi nobis, omnia quæ ſunt vtilia percipietis, & nunc & deinceps.

A Ne vi ad delinquendum compellamini.) Contentioſos eos reddit, ne velint cedere. Non enim cogi ſe patientur. Multa enim vobis Athenienſes.) in fine recôciliat ſibi iudices, cauſam delictorum in oratores transferendo: ac ne capi facile videantur, multas im poſturæ neceſſitates adducit: clamore & violentia & impudentia, dicendo. Nûc igitur hęc ſuperate.) Nec enim decet Athenienſes in rebus ita perſpicuis decipi. Sed quę iuſta eſſe cognouiſtis.) Surripit ſuffragium, tanquam id ipſe iam teneat à ſententia iudicû & ſimulat ſe de eis ſolicitû eſſe, iniecta iuriſiurandi mentione. Equidem miror cum monetam.) Argumentum à minori. Si enim vltimo ſupplicio adulteratores monetæ cohercentur: quanto maiore odio proſequendi ſunt, qui ciuitatis oſtendunt adulterinum eſſe ingenium? Νόμισμα.) Argentum, pecuniam: cui ſi quis, inquit, adulterinam notam impreſſerit, pœnas luit, & quanquam id publicè non nocet, tamé adulteratores puniuntur: eum autem qui leges adulterat, impunè dimittemus? Proinde puniatur, cû per iſtam legem corrumpere Rempub. ſit aggreſſus. B

MIDIANÆ DEMOSTHENIS ORATIONIS Enarratio, Hieronymo Vvolfio interprete.

QVa petulantia, iudices, & contumelia ſemper in omnes vtatur Midias, neminem neque veſtrûm, neque reliquorum ciuium ignorare arbitror.) Exordium ducit accuſator ex opinione hominû de reo. Qua de re Hermogenes: Opiniones, inquit, de hominibus excitantur vel bonæ, vel malę. In accuſando igitur & malas, quæ natura in re inſunt, confirmabimus, & bonas refutabimus. Hoc loco igitur orator malas confirmat, & bonarum non meminit: ſed poſito crimine tanquam confeſſo apud omnes, confirmationem neceſſariò, vt in re nô dubia, omiſit. Acre autem eſt, & vehemens exordium, vt eius qui de iniuria & contumelia Midiæ doleat. Quæri C autem poteſt, cur contumelię meminerit in iudicio publico? Ad hoc reſpondendum eſt, velle eum oſtendere, cùm omnem contumeliam pertinere ad rempublicam, tum verò Midianam. Nam ſi is ſingulatim omnes contumelioſè tractat: ė ſingulis autem coniunctis ciuitas côſtituitur: ex eo efficitur, eum in Rempublicam committere. Vſus auté eſt impetuoſa oratione propter Midię perſonâ, opulenti hominis, & ſuperbi. Atqui tales vulgò ſunt maiores, & vt violêti malè audiunt. Quamobrem etiam dixit, eum contumelioſè inſultare omnib' id in eo criminâs, quod eſt proprium tyrannorum. Quidam dicunt, Demoſthenem nouum nomen nobis attuliſſe, & ἀσέλγειαν, hic accepiſſe pro flagitio. Aſſerimus autem nos quoque dici ἀσελγῆ eum qui & iuſticiæ & omnis virtutis ſit expers. Selge enim eſt quoddam Pamphilię oppidum, in quo omnes iuſti fuerunt, & virtute referti ἀσελγὴς igitur, qui Selges eſt expers. Ego verò quod vnuſquiſque veſtrûm.) Hic incipit prima pars ſecundæ partis propoſitionis. Quia verò eius eloquentiam criminabatur Midias, & eum nihil graue perpeſſum eſſe dicebat, ſed arte fretum res exaggerare, & ex paruis facere magnas, propterea æquitatem & moderationem præ ſe fert, dicendo: Quod etiam veſtrûm vnuſquiſque feciſſet, id & ego feci, qui orator habeor.

Id & ipſe feci.) Aduerſarium tyrannicum, ſe auté plebeiis nihilo ſuperiorem eſſe oſtendit:

A ὅπως μὴ βιασθῆτε ἁμαρτεῖν.) φιλονείκους αὐτοὺς πρὸς τὸ μὴ εἴκειν καθίστησιν. οὐ γὰρ ἀνέξονται βιασθῆναι.

πολλὰ γὰρ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.) θεραπεύει πρὸς τῷ τέλει τὸ δικαστήριον, μετάγων τὴν αἰτίαν τῶν ἁμαρτημάτων ἐπὶ τοὺς ῥήτορας· ἵνα μὴ εὐάλωτοι δόξωσιν εἶναι, πολλὰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀπάτης εἰργάσατο, κραυγῆς καὶ βίας καὶ ἀναισχυντίας εἰπών. κρατήσατε οὖν τούτων νῦν.) οὐ γὰρ ἄξιον ἀθηναίους ὄντας, ἐν τοῖς οὕτω φανεροῖς ἀπατᾶσθαι. ἀλλ᾽ ἃ δίκαια ἐγνώκατε. ὑφαρπάζει τὴν ψῆφον, ὡς ἤδη ἔχων αὐτὴν ἀπὸ τῆς διανοίας τῶν δικαστῶν· προσποιεῖται δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν φροντίζειν, προσεμβαλὼν τὸν ὅρκον. θαυμάζω δ᾽ ἔγωγε εἰ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα.) ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος. εἰ γὰρ ἐπὶ τῷ νομίσματι θάνατος ἡ ζημία· πῶς οὐ μισητέον πλέον τοὺς κίβδηλον τῆς πόλεως τὸ ἦθος δεικνύντας; νόμισμα δὲ τὸ ἀργύριον, ὃ ἄν τις φησὶ παραχαράξῃ, κολάζεται. καὶ τοῦτο μὲν οὐ ποιεῖ κοινὴν βλάβην, ὅμως δ᾽ οἱ παραχαράσσοντες B τιμωροῦνται. τοὺς νόμους δὲ τὸν παραχαράσσοντα οὐ τιμωρήσομεν; οὐκοῦν κολαζέσθω. ἐπεχείρησε γὰρ διαφθεῖραι διὰ τοῦ νόμου, τὴν πολιτείαν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑ ΜΕΙΔΙΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΝ ἐξήγησις.

ΤΗν μὲν ἀσέλγειαν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τὴν ὕβριν ᾗ πρὸς ἅπαντας ἀεὶ χρῆται μειδίας, οὐδένα οὔθ᾽ ὑμῶν, οὔτε τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀγνοεῖν οἴομαι.) τὸ προοίμιον ἐξ ὑπολήψεως ἐκ τοῦ κατηγόρου, κατ᾽ αὐτοῦ, τὸ ἔγκλημα ἔχοντος. ἔνθα φησὶν ἑρμογένης, ὅτι περὶ αὐτῶν ὑπολήψεις ἢ χρησταὶ συνίστανται ἢ πονηραί. κατηγοροῦντες οὖν, τὰς φύσει προσούσας φαύλας βεβαιώσομεν, τὰς δὲ χρηστὰς, διαλύσομεν. ἐνταῦθα οὖν ὁ ῥήτωρ τὰς φαύλας C βεβαιοῖ, τῶν δὲ χρηστῶν οὐ μέμνηται. ὡς ὁμολογούμενον δὲ παρὰ πάντων θεὶς, ἀφῆκε τὴν κατασκευὴν ἀναγκαίως. οὐ γὰρ ἀμφίσβολον. παθητικὸν δὲ τὸ προοίμιον ἀλγοῦντος ἐπὶ τῇ τοῦ μειδίου ὕβρει. ζητήσειε δ᾽ ἄν τις, ὅπως δημοσίᾳ κρίνων αὐτὸν, ὕβρεως ἐμνημόνευσε, καὶ ῥητέον, ὅτι βούλεται πᾶσαν ὕβριν δημοσίαν ἐπιδεῖξαι καὶ μάλιστα τὴν μειδίου. εἰ γὰρ καθ᾽ ἕνα πάντας ὑβρίζει, ἐκ δὲ τῶν καθ᾽ ἕνα ἡ πόλις· δηλονότι δημοσίᾳ ἀδικεῖ. καταφορικῇ δὲ κέχρηται τῇ προτάσει, διὰ τὴν ποιότητα τοῦ μειδίου. πλούσιος γὰρ καὶ μεγαλόφρων. οἱ δὲ τοιοῦτοι, μείζους εἰσὶ τῶν πολλῶν. καὶ ὡς τυραννικοὶ διαβέβληνται. διὸ δὴ καὶ εἶπεν, ὅτι πάντας ὑβρίζει, τὸ τῶν τυράννων ἴδιον αὐτοῦ κατηγορῶν. εἰσφέροντες δέ τινες ἡμῖν καινὸν ὄνομα, λέγουσιν ὅτι τὴν ἀσέλγειαν ἐνταῦθα ἔλαβεν ἐπὶ τῆς αἰσχρουργίας. φαμὲν δὲ καὶ ἡμεῖς ὅτι ἀσελγὴς λέγεται ὁ μὴ μετέχων μήτε δικαιοσύνης μήτε ἀρετῆς. σέλγη γάρ ἐστι μία πόλις τῆς παμφιλίας, ἐν ᾗ πάντες δίκαιοι ἦσαν, καὶ ἀρετῆς ἀνάμεστοι. ἀσελγὴς οὖν ὁ μὴ μετέχων τῆς σέλγης.

ἐγὼ δὲ ὅπερ ἂν καὶ ὑμῶν ἕκαστος.) ἐντεῦθεν τὸ πρῶτον μέρος τοῦ δευτέρου μέρους τῆς προτάσεως. ἐπειδὴ δὲ διαβάλλων εἰς δεινότητα αὐτὸν ὁ μειδίας, ἔλεγεν, ὅτι οὐδὲν πέπονθε δεινόν· ἀλλὰ τῇ τέχνῃ θαρρῶν ἐπαίρει τὰ πράγματα, καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα ποιεῖ· διὰ τοῦτο ἐπιείκειαν καὶ μετριότητα ὑποκρίνεται, λέγων· ὃ καὶ ὑμῶν ἕκαστος ἂν ἐποίησεν ὑβρισθεὶς, τοῦτο κἀγὼ νῦν ἐποίησα ὁ νομιζόμενος ῥήτωρ. Τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίησα.) ἐκεῖνον μὲν τυραννικόν ἑαυτὸν δὲ ὡς ἕνα τῶν πολλῶν ὄντα ἐπιδεικνύμενος.